THE
UNIVERSITY
OF CHICAGO
LIBRARY

Onze Missiën in Oost- en West-Indië.

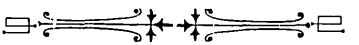

Koloniaal Missie-Tijdschrift

van de

Indische Missie-Vereeniging.

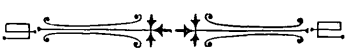

FEESTNUMMER.

1912. 9 September. 1922.

ELECTR. DRUKKERIJ BERN. CLAESSENS, SITTARD.

BV3240
.I6
1922

Z. EM. W. M. VAN ROSSUM, C.s.s.R.
KARDINAAL PREFECT VAN DE H. CONGREGATIE
TOT VOORTPLANTING DES GELOOFS.
BESCHERMHEER DER INDISCHE MISSIE-VEREENIGING.

The
UNIVERSITY
OF CHICAGO
LIBRARY

Z. Em. W. M. VAN ROSSUM, C.s.s.R.
Kardinaal Prefect van de H. Congregatie
tot Voortplanting des Geloofs.
Beschermheer der Indische Missie-Vereeniging.

Opdracht

aan Zijne Eminentie W. M. van Rossum, Kardinaal Prefect van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs, Beschermheer der Indische Missie-Vereeniging

en

aan het Doorluchtig Episcopaat van Nederland.

BIJ het begin van dit feestnummer van „Onze Missiën in Oost- en West", is het ons een behoefte des harten, uiting te geven aan de erkentelijkheid, die ons bezielt, bij de gedachte aan den gewaardeerden steun, die de Indische Missie-Vereeniging reeds van den aanvang af van Uwe Eminentie en van het Doorluchtig Episcopaat van Nederland mocht ontvangen.

Toen tien jaren geleden de Indische Missie-Vereeniging werd opgericht door den nooit vermoeiden W. H. Bogaardt, had de Vereeniging behoefte aan steun van hooger hand. Doch zie, onmiddellijk schaarden zich beschermend rondom de wieg van de pasgeborene Uwe Eminentie en de Bisschoppen van Nederland. Zij zagen in, dat Kath. Nederland ten opzichte van Indië een eereschuld te voldoen had, niet alleen omdat Indië, zoowel Oost als West, een integreerend deel uitmaakt van Nederland, maar ook omdat onze voorvaderen in Indië zoo ontzaglijk veel verwoest en vernietigd hebben, wat daar door de Katholieke Kerk met moeite, zweet en bloed was gesticht; — omdat zoovele eeuwen in onverschilligheid voor onze Broeders onder de tropische zon waren voorbijgegaan, — en ook omdat zelfs politieke belangen aanraadden een band, een godsdienstige

verbintenis aan te brengen tusschen Nederland en Indië. Hoe dieper toch de Katholieke Godsdienst in Indië wortel schoot, hoe inniger ook de bewoner van Insulinde aan Nederland zou gehecht zijn en blijven, en hoe verder het gevaar van afscheiding van het Moederland zou worden verwijderd gehouden, een gevaar, dat door velen niet als denkbeeldig wordt beschouwd. Dat alles zagen Uwe Eminentie en de Bisschoppen van Nederland in, en daarom strekten zij beschermend en zegenend de hand uit over een vereeniging, die geroepen en bestemd was om die eereschuld te voldoen, weer op te bouwen wat onze fanatieke voorvaderen hadden verwoest, en nauwer den band toe te halen, die tusschen Nederland en zijn Koloniën bestaat, en, naar wij hopen, zal blijven bestaan, niettegenstaande de pogingen van anderen, om dien eeuwenouden band te verbreken.

Het eerste bewijs dezer bescherming vinden wij in het schrijven van Mgr. A. J. Callier, in naam van het Doorl. Nederl. Episcopaat aan den H.Ed.Gestr. Heer W. H. Bogaardt, Lid der 2e Kamer S.S. G.G. te Breda:

BISDOM V. HAARLEM
22 Juni 1912.

H. Ed. Gestr. Heer.

Bij dezen heb ik de eer U H.Ed. Gestr. mede te deelen, dat het Doorl. Episcopaat uw plan om een „Indische Vereeniging van Nederl. Katholieken" op te richten, ten zeerste toejuicht en geen bezwaar heeft tegen het concept der door U H.Ed. Gestr. ontworpen statuten.

Intusschen blijf ik met de meeste achting

U H.Ed. Gestr. Dienaar in Chto
w. g. A. J. CALLIER,
Bisschop v. Haarlem.

Z. D. H. MGR. H. VAN DE WETERING,
AARTSBISSCHOP VAN UTRECHT.

verbintenis aan te brengen tusschen Nederland en Indië. Hoe dieper toch de Katholieke Godsdienst in Indië wortel schoot, hoe inniger ook de bewoner van Insulinde aan Nederland zou gehecht zijn en blijven, en hoe verder het gevaar van afscheiding van het Moederland zou worden verwijderd gehouden, een gevaar, dat door velen niet als denkbeeldig wordt beschouwd. Dat alles zagen Uwe Eminentie en de Bisschoppen van Nederland in, en daarom strekten zij beschermend en zegenend de hand uit over een vereeniging, die geroepen en bestemd was om die eereschuld te voldoen, weer op te bouwen wat onze fanatieke voorvaderen hadden verwoest, en nauwer den band toe te halen, die tusschen Nederland en zijn Koloniën bestaat, en, naar wij hopen, zal blijven bestaan, niettegenstaande de pogingen van anderen, om dien eeuwenouden band te verbreken.

Het eerste bewijs dezer bescherming vinden wij in het schrijven van Mgr. A. J. Callier, in naam van het Doorl. Nederl. Episcopaat aan den H.Ed.Gestr. Heer W. H. Bogaardt, Lid der 2e Kamer S.S. G.G. te Breda:

BISDOM V. HAARLEM
22 Juni 1912.

H. Ed. Gestr. Heer.

Bij dezen heb ik de eer U H.Ed. Gestr. mede te deelen, dat het Doorl. Episcopaat uw plan om een „Indische Vereeniging van Nederl. Katholieken" op te richten, ten zeerste toejuicht en geen bezwaar heeft tegen het concept der door U H.Ed. Gestr. ontworpen statuten.

Intusschen blijf ik met de meeste achting

U H.Ed. Gestr. Dienaar in Chto
w. g. A. J. CALLIER,
Bisschop v. Haarlem.

Z. D. H. MGR. H. VAN DE WETERING,
AARTSBISSCHOP VAN UTRECHT.

Die eerste toejuiching is naderhand gevolgd door tal van andere, waarvan wij de blijde herinnering bewaren, en die wij ons gelukkig achten, op een andere plaats in dit feestnummer af te drukken, opdat zij, verzameld en bij elkaar, den lezers voortdurend ten dienste staan en hun mogen dienen tot aanmoediging bij strijd en tegenkanting, die aan een goede zaak nooit ontbreken, ja zelfs niet ontbreken mogen, opdat de onderneming geteekend zij met het teeken des kruises.

Eén woord echter wenschen wij hier nog bijzonder in herinnering te brengen. 't Is gesproken door Z. D. H. den Aartsbisschop, ter plechtige gelegenheid, dat jaarlijks de stem des Herders in de kerken vermanend, prijzend, waarschuwend weerklinkt bij het begin van den H. Vastentijd. Dat woord is des te merkwaardiger, dewijl het de geboorte der Indische Missie-Vereeniging voorafging.

> „Eén liefdewerk wenschen Wij bijzonder in uwe „milddadigheid aan te bevelen, n.l. Onze Hollandsche „Missiën in Oost- en West-Indië, waar onze religieuzen „met zooveel opoffering en toewijding arbeiden aan de „bekeering der bevolking onzer eigen Koloniën en waar „zoo ongekend veel meer zou kunnen gedaan worden, „indien de geldmiddelen het toelieten." (Mgr. H. v. d. Wetering, in zijn Vastenbrief van 1908.)

Ziedaar de richting aangegeven, waarin later in 1912 de Indische Missie-Vereeniging haar werkzaamheid zou beginnen.

Nog waren de Centrale Genootschappen der Voortplanting des Geloofs en der H. Kindsheid niet gekomen tot den hoogen bloei, waarin zij zich thans door Gods genade, het woord van Rome en den vurigen Missie-ijver zijner leiders mogen verheugen; maar om zeker niet deze Genootschappen in den weg te treden, werd van den beginne af voor de Ind. Missie-Vereeniging een contributie vastgesteld, boven het bereik van de meeste leden dier Centrale Genootschappen, zoodat haar leden gezocht

moesten worden onder de meer gegoede standen, en er dus van mededinging geen sprake kan zijn.

Weldra vereenigden zich op het bezielend woord van den W.Ed. Heer Bogaardt een keurbende van mannen, aristocraten naar den bloede of op het gebied van wetenschap, intellect en godsdienst, die in de verschillende Bisdommen het Diocesaan Bestuur der Vereeniging vormden en den arbeid begonnen, die nu reeds 10 jaren zegenrijk wordt voortgezet, dank vooral ook aan de ijverige bemoeiingen van haren alg. secretaris, Mgr. M. J. D. Claessens, Protonotarius Apostolicus.

Eerbiedig leggen wij aan de voeten van Uwe Eminentie en van het Doorl. Nederl. Episcopaat onze hulde neder, belichaamd in dit feestnummer. Wij blijven, dankbaar voor de bescherming aan onze Vereeniging gedurende haar eerste decennium verleend, en hopen ons steeds die hooge bescherming meer en meer waardig te maken door te blijven arbeiden in de richting, ons door het hoogste Kerkelijk Gezag aangewezen.

Wij vragen daarop van Uwe Eminentie en van onze Vaders in Christus, de Bisschoppen van Nederland, den Herderlijken zegen, als onderpand der goddelijke onmisbare zegeningen des Hemels.

De Redactie van „Onze Missiën in Oost en West".

† W. H. BOGAARDT,
OPRICHTER EN EERSTE VOORZITTER
DER INDISCHE MISSIE-VEREENIGING.

moesten worden onder de meer gegoede standen, en er dus van mededinging geen sprake kan zijn.

Weldra vereenigden zich op het bezielend woord van den W.Ed. Heer Bogaardt een keurbende van mannen, aristocraten naar den bloede of op het gebied van wetenschap, intellect en godsdienst, die in de verschillende Bisdommen het Diocesaan Bestuur der Vereeniging vormden en den arbeid begonnen, die nu reeds 10 jaren zegenrijk wordt voortgezet, dank vooral ook aan de ijverige bemoeiingen van haren alg. secretaris, Mgr. M. J. D. Claessens, Protonotarius Apostolicus.

Eerbiedig leggen wij aan de voeten van Uwe Eminentie en van het Doorl. Nederl. Episcopaat onze hulde neder, belichaamd in dit feestnummer. Wij blijven, dankbaar voor de bescherming aan onze Vereeniging gedurende haar eerste decennium verleend, en hopen ons steeds die hooge bescherming meer en meer waardig te maken door te blijven arbeiden in de richting, ons door het hoogste Kerkelijk Gezag aangewezen.

Wij vragen daarop van Uwe Eminentie en van onze Vaders in Christus, de Bisschoppen van Nederland, den Herderlijken zegen, als onderpand der goddelijke onmisbare zegeningen des Hemels.

De Redactie van „Onze Missiën in Oost en West".

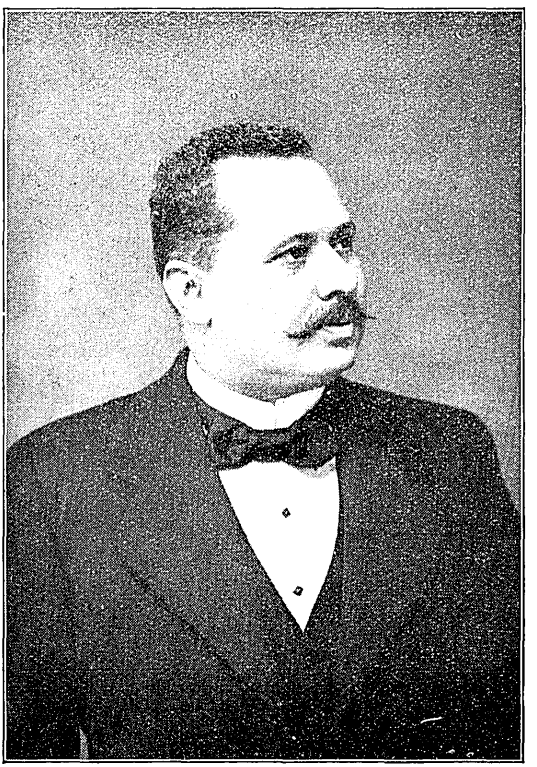

† W. H. BOGAARDT,
OPRICHTER EN EERSTE VOORZITTER
DER INDISCHE MISSIE-VEREENIGING.

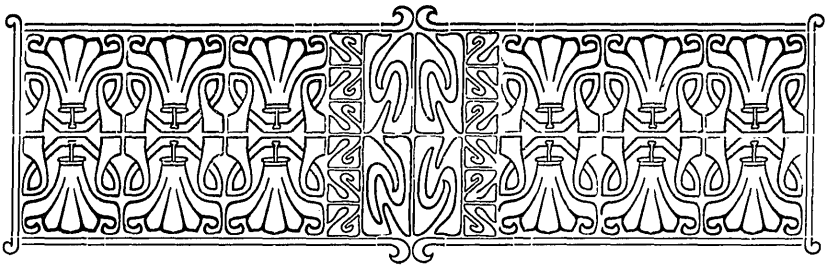

De Indische Missie-Vereeniging.

1912 — 9 September — 1922

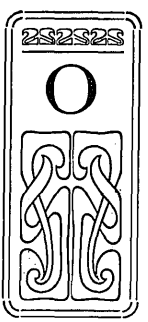

OP den 9den September 1912 vergaderden, op uitnoodiging van den heer W. H. Bogaardt, afgevaardigde der Tweede Kamer der Staten-Generaal voor Breda, in het Capucijnen-klooster te 's-Hertogenbosch, voor de oprichting der Indische Missie-Vereeniging, de heeren:

Mr. W. S. J. van Waterschoot van der Gracht, lid der Eerste Kamer der S. G.;

Mr. H. Barge, id.;

A. J. Holiërhoek, pastoor te Amsterdam;

Mr. J. B. L. C. C. Baron de Wijkerslooth de Weerdesteijn, lid der Tweede Kamer der S. G.;

Jhr. Mr. J. W. M. Bosch van Oud-Amelisweerd, president van de Arrondissements-Rechtbank te Utrecht;

Mgr. Dr. A. C. M. Schaepman, President van het Groot Seminarie Rijsenburg;

Ernest Laane, bankier te Bergen op Zoom;

Dr. A. Resemans, pastoor te Beek (N.-Br.);

W. J. H. Prinsen, lid der Eerste Kamer der S. G.;

Jhr. P. J. J. S. M. van der Does de Willebois, lid der Eerste Kamer der S. G.;

J. P. van den Heuvel, pastoor te Tilburg;

Jhr. Mr. Ch. Ruijs de Beerenbrouck, lid der Tweede Kamer der S. G.;

J. L. Th. Sanders, burgemeester van Roermond;

Mgr. M. J. D. Claessens, oud-missionaris N.-I. te Sittard;

met de HoogEerw. Paters Provincialen der Dominicanen, Capucijnen, Jezuïeten, Redemptoristen, Missionarissen van het H. Hart en een vertegenwoordiger van den HoogEerw. Pater Generaal der Priesters van het Goddelijk Woord van Steyl.

Reeds in 1908 had de heer Bogaardt het voornemen te kennen gegeven om onder de Nederlandsche Katholieken een bond te stichten tot bevordering en verdediging der Katholieke Missiën in Oost- en West-Indië.

Besprekingen met vrienden dier Missiën, met de HoogEerw. Paters Provincialen van Orden en Congregatiën, die Missiën hebben in onze Koloniën, briefwisseling met de Apostolische Vicarissen in de Overzeesche bezittingen en overleg met het Doorluchtig Episcopaat van Nederland hadden aan zijn opzet een vasten vorm gegeven.

De concept-statuten der toekomstige vereeniging hadden de goedkeuring van het Doorluchtig Episcopaat verworven. Thans was de tijd gekomen om tot oprichting van de vereeniging over te gaan. Bogaardt zeide in zijn openingsrede, dat hij dien dag als den gelukkigsten dag van zijn leven beschouwde, omdat het werk, dat onder zoo schoone auspiciën een aanvang nam, met den gewaarborgden steun der aanwezige Missievrienden, de koloniale Missiën zou gaan opheffen uit den toestand van isoleering, waarin zij zich tot nu toe ten opzichte van ons vaderland bevonden.

„De hier in deze vergadering aanwezige oud-Indiërs weten met mij maar al te goed, hoezeer de Missiën in onze Koloniën, door verwaarloozing van de zijde van Nederland, verhinderd zijn geweest om zich krachtig te ontwikkelen, en dat zij in de verdrukking, die zij nog voortdurend ondervinden, tevergeefs in het Moederland voorsprekers zochten om haar recht te verschaffen.

Daarom zij het de taak der vereeniging: een beroep te doen op ons volk, om aan de Koloniale Missiën de middelen te verschaffen, die voor hare ontwikkeling onontbeerlijk zijn, en vooral om er bij onze Katholieke medeburgers op aan te dringen zich bij ons aan te sluiten om als verdedigers der rechten onzer Missionarissen bij de Regeering op te treden, opdat er eindelijk voor de vestiging der Missie overal in den Archipel vrijheid kome, en aan het willekeurig optreden van, der Missie vijandige, bestuursambtenaren een einde worde gemaakt."

De Heer Bogaardt schrijft in het eerste nummer van ons Tijdschrift: „De hoofdgedachte bij de oprichting der Missie-Vereeniging was, en is nog, de belangstelling onder de Nederlandsche katholieken voor de Missiën in *eigen* koloniën wakker te roepen, de centraliseering te bewerken van arbeid ter verkrijging van rijkssubsidies, ter verzekering van wettelijken steun en ter propageering van de missie-belangen".

In deze vergadering werd voorts besloten de Koninklijke goedkeuring te vragen op de statuten der vereeniging. Deze goedkeuring werd verleend bij Kon. Besluit van 14 Nov. 1912 N⁰. 75, opgenomen in de Nederlandsche Staatscourant van 3 Januari 1913.

Het concept-huishoudelijk reglement werd daarna behandeld.

Na ruime gedachtenwisseling werden de verschillende artikelen van dit reglement aangenomen en met algemeene stemmen goedgekeurd.

Bij de verdeeling der functiën werden bij eerste stemming gekozen de heeren W. H. Bogaardt, Jhr. P. van der Does de Willebois, Mgr. M. J. D. Claessens en Ernest Laane, respectievelijk tot voorzitter, onder-voorzitter, secretaris en penningmeester.

De voorzitter W. H. Bogaardt, zijn dank betuigend aan de bestuursleden en de HoogEerw. Paters-Provinciaal voor hunne hulp bij de oprichting der thans geconstitueerde vereeniging, geeft zijn verlangen te kennen om aanstonds met het propagandawerk een aanvang te maken. Hij rekent op de toewijding en den steun der hier vergaderde heeren en hoopt dat de vereeniging bij Neerlands Katholieken ruimen ingang moge vinden en dat Gods zegen haar steeds bijblijve, opdat zij met rijke vruchten haren arbeid voor het welzijn der Missiën volbrenge.

In de maand December 1912 verscheen de hier volgende

circulaire van het Hoofdbestuur, die in bijna alle Katholieke dag- en weekbladen is opgenomen en in duizendtallen in Nederland werd verspreid.

CIRCULAIRE. LEIDEN, December 1912.

„Eén liefdewerk wenschen Wij bijzonder in uwe „milddadigheid aan te bevelen, nl. onze Hollandsche „Missiën in Oost- en West-Indië, waar onze Religieu- „zen met zooveel opoffering en toewijding arbeiden „aan de bekeering van de bevolking onzer eigen „koloniën en waar zoo ongekend veel meer zou „kunnen gedaan worden, indien de geldmiddelen het „toelieten".

(Mgr. H. van de Wetering in zijn Vastenbrief voor het Aartsbisdom Utrecht voor 1908).

„Het is noodig, dat ons volk arbeide aan de „schoone taak ons door de geschiedenis ten aanzien „van Indië opgelegd. Het is noodig, dat daartoe „kracht uitga van onze vereenigingen en van onze „kerken, opdat wij Nederlanders, die het voorrecht „hebben een christenvolk te zijn, ook het beste, wat „wij hebben, mogen geven aan die volken van over- „zee, die aan onze zorgen zijn toevertrouwd".

(Minister Idenburg in de Eerste Kamer bij de behandeling der Indische Begrooting van 1909).

Mede-Katholieken van Nederland!

Indien de woorden, die wij de vrijheid namen hierboven aan te halen, opzettelijk geschreven en gesproken waren, met het doel de door ons opgerichte INDISCHE MISSIE-VEREENIGING aan te bevelen, zij hadden niet beter ter snede kunnen uitvallen. Moge in beide gevallen de aanleiding eene andere geweest zijn, gelukkiger inleiding voor ons onderwerp, dan in die woorden van twee zoo hoog bevoegde beoordeelaars ligt opgesloten, hadden wij kwalijk kunnen vinden. Want hetzelfde belang, dat bedoelde twee hoogwaardigheidsbekleeders in Kerk en Staat voor hadden, noopte ook ons, om ons te vereenigen.

De verspreide Missie-vrienden-van-de-daad, in Katholiek Nederland te vinden, niet te na gesproken, zoo is het toch een feit, een beschamend feit, dat onze Katholieke Missiën in Oost en West in haar eigen vaderland niet dien geldelijken steun vinden, welken zij behoeven, waarop zij rechtmatige aanspraak hebben en waaraan het haar niet zou kunnen ontbreken, ware onder Nederlands Katholieken de belangstelling

MGR. M. J. D. CLAESSENS,
SECRETARIS DER INDISCHE MISSIE-VEREENIGING.

circulaire van het Hoofdbestuur, die in bijna alle Katholieke dag- en weekbladen is opgenomen en in duizendtallen in Nederland werd verspreid.

CIRCULAIRE. LEIDEN, December 1912.

„Eén liefdewerk wenschen Wij bijzonder in uwe „milddadigheid aan te bevelen, nl. onze Hollandsche „Missiën in Oost- en West-Indië, waar onze Religieu- „zen met zooveel opoffering en toewijding arbeiden „aan de bekeering van de bevolking onzer eigen „koloniën en waar zoo ongekend veel meer zou „kunnen gedaan worden, indien de geldmiddelen het „toelieten".

(Mgr. H. van de Wetering in zijn Vastenbrief voor het Aartsbisdom Utrecht voor 1908).

„Het is noodig, dat ons volk arbeide aan de „schoone taak ons door de geschiedenis ten aanzien „van Indië opgelegd. Het is noodig, dat daartoe „kracht uitga van onze vereenigingen en van onze „kerken, opdat wij Nederlanders, die het voorrecht „hebben een christenvolk te zijn, ook het beste, wat „wij hebben, mogen geven aan die volken van over- „zee, die aan onze zorgen zijn toevertrouwd".

(Minister Idenburg in de Eerste Kamer bij de behandeling der Indische Begrooting van 1909).

Mede-Katholieken van Nederland!

Indien de woorden, die wij de vrijheid namen hierboven aan te halen, opzettelijk geschreven en gesproken waren, met het doel de door ons opgerichte INDISCHE MISSIE-VEREENIGING aan te bevelen, zij hadden niet beter ter snede kunnen uitvallen. Moge in beide gevallen de aanleiding eene andere geweest zijn, gelukkiger inleiding voor ons onderwerp, dan in die woorden van twee zoo hoog bevoegde beoordeelaars ligt opgesloten, hadden wij kwalijk kunnen vinden. Want hetzelfde belang, dat bedoelde twee hoogwaardigheidsbekleeders in Kerk en Staat voor hadden, noopte ook ons, om ons te vereenigen.

De verspreide Missie-vrienden-van-de-daad, in Katholiek Nederland te vinden, niet te na gesproken, zoo is het toch een feit, een beschamend feit, dat onze Katholieke Missiën in Oost en West in haar eigen vaderland niet dien geldelijken steun vinden, welken zij behoeven, waarop zij rechtmatige aanspraak hebben en waaraan het haar niet zou kunnen ontbreken, ware onder Nederlands Katholieken de belangstelling

MGR. M. J. D. CLAESSENS,
SECRETARIS DER INDISCHE MISSIE-VEREENIGING.

algemeener voor een toch zoo bij uitstek katholiek en nationaal doel.

Officieele statistieken wijzen uit, dat in onze Oost alleen (na afschrijving van 20 millioen Mohamedanen als voor het Christendom bijna onherroepelijk verloren) goed 19 millioen menschen, met zielen even kostbaar als de onze, nog wachten op de blijde boodschap der Verlossing, op het licht des Geloofs en op de andere weldaden, welke hun met de ontsteking van dat licht tegelijk zouden deelachtig worden; weldaden, welke zij van hun kant niet zouden kunnen nalaten te beloonen, door zich te hechten aan het land, welks zonen en dochters hun die weldaden brengen.

Welk een poover figuur slaat tegenover die 19 millioen verwaarloosden niet reeds het getal van **250.000** Christenen in Ned.-Indië, Inlanders en Europeanen te zamen! En dan eerst het Katholicisme met zijn hoogstens **70.000** aanhangers over geheel dat uitgestrekte eilandenrijk! Toegegeven: de tegenwerking, zoo niet uitsluiting, der R. K. Missie dateert van eeuwen her en sinds onze Missionarissen weer toegelaten zijn, heeft een ander arbeidsveld, dan dat onder de heidenen, veel aandacht, veel werkkrachten en veel geld opgeëischt, zooals het ook nu nog doet. Intusschen, de tijden van soms grievende ten achterstelling zijn voorbij. Er waait een mildere luchtstroom in zake de zending, zoowel in het Moederland als in de Kolonies. Er is gekomen betere waardeering van het Missiewerk, maar vooral, er is gekomen rechtsgelijkheid voor de Protestantsche zending en voor de R. K. Missie.

Zeer veel is er nog in onze Hollandsche Missiën in Oost en West te doen. Nederland is als christenvolk nog ver verwijderd van het ideaal „het beste van zijn bezit" te hebben medegedeeld „aan de volken van over-zee, die aan zijn zorgen zijn toevertrouwd".

Niet dat het ons Katholieken zou ontbreken aan arbeidskrachten voor onze Missiën! Daar zijn Goddank in Nederland nog honderden offervaardige Priesters, Broeders en Zusters, die zich bij onze Missionarissen in Oost en West zouden willen aansluiten, dat leven van toewijding zouden willen deelen, om te werken aan het heil der zielen; maar de middelen ontbreken, de kosten kunnen niet gedragen worden, het geld ontbreekt. En geld is de zenuw van den oorlog, dat is nu eenmaal niet anders en geen leger, ook geen Missieleger, is van die ijzeren wet uitgesloten.

Onze Katholieke Missie-legers zijn gedisciplineerd, dapper tot doodsverachting toe en voortreffelijk aangevoerd, maar in hunne krijgskassen ziet het over het algemeen treurig uit, ondanks de beschikking over enkele vaste bronnen van inkomsten te gelijkmatig vloeiende tegenover de eigen expansiekracht der uitgaven en ondanks de beden om geldelijke hulp op geregelde en ongeregelde tijden, in den een of anderen vorm uit de rijen der combattanten tot ons komende. Samenloop van verschillende oorzaken, zooals splitsing van het commando om met meer troepen op meer punten tegelijk te kunnen ageeren, opvoering van de eischen voor het Missie-onderwijs en meer andere .... verzwaart de taak der legerintendance voortdurend. Donker zijn dientengevolge de vooruitzichten voor onze Katholieke Missie-troepen, indien voor den

verplegingsdienst der verschillende legerkorpsen, (op zich zelve ook weder voortreffelijk georganiseerd), geene hulp van buiten komt opdagen.

Die hulp hebben wij ons gedacht in den vorm eener vereeniging, in voortdurende verbinding met geheel Katholiek Nederland en werkzaam in het belang van alle Apostolische Vicariaten en Prefecturen in onze overzeesche bezittingen zonder onderscheid. De Katholieke offervaardigheid, zoo grootsch in hare uitingen in Nederland-zelf, zou door middel van eene zoodanige vereeniging in staat gesteld worden zich spontaner te uiten, zoodat onze Missionarissen, zonder eenigerlei inmenging of belemmering in hunne zaken, tegemoet gekomen werden op het terrein hunner zorg voor het geldelijke. De bereidwilligheid tot zoodanige spontane uiting willen wij door permanente propaganda op alle voor de hand liggende of door studie van het onderwerp nog te bedenken wijzen trachten op te wekken, levendig te houden, te vermeerderen. Zietdaar onze eerste hoofdgedachte. Worden wij door de toetreding van een groot aantal vaste leden, er toe in staat gesteld, dan zullen wij eene tweede hoofdgedachte kunnen verwezenlijken: wij zullen alsdan de Apostolische Vicariaten en Prefecturen in Oost en West niet alleen rijkelijken geldsteun kunnen doen toevloeien, maar ook als de Katholieke organisatie van Missie-vrienden in Nederland steeds gereed kunnen staan tot het verleenen van **moreelen** steun jegens de buitenwereld, de Regeeringen van Moederland en Kolonies daaronder begrepen.

Dus, mede-Katholieken van Nederland, hoort onze dringende bede, steunt ons door lid te worden van onze Indische Missie-Vereeniging waarvan de minimum contributie bedraagt f. 2.50 per jaar.

Het bijgaande formulier, dat U gelieve in te vullen, zal eerstdaags door een der leden van het comité der Indische Missie-Vereeniging te uwer plaatse worden teruggehaald.

Wij sluiten met den Christelijken groet „Geloofd zij Jezus Christus" en voegen er aan toe: Zijn Heil worde ook door uw en ons toedoen aan tallooze medemenschen in onze schoone kolonies gebracht.

Het Hoofdbestuur der Indische Missie-Vereeniging,

NAMENS HET HOOFDBESTUUR:

W. H. BOGAARDT, VOORZITTER.
MGR. M. J. D. CLAESSENS, SECRETARIS.

De oprichting der Indische Missie-Vereeniging werd met instemming begroet, toegejuicht en aanbevolen. In de vijf Bisdommen kwamen afdeelingen tot stand, die onder de leiding van opgerichte Diocesaan Comité's een voortdurenden aanwas van leden beloofden. In het eerste jaar der Vereeniging waren er reeds 1200 leden toegetreden.

Maar toen de actie in vollen gang was en er aan gedacht werd over geheel Nederland met den steun van eenige gefortuneerde Missievrienden propagandatochten te maken, kwam de oorlog en moest op een wenk van hoogerhand voorloopig, in afwachting van betere tijden, onze actie beperkt blijven tot de gewone werkzaamheden. In 1917 besloot het Hoofdbestuur een eigen orgaan in het leven te roepen. Zij achtte dit het geschiktste middel om belangstelling voor de Indische Missiën en voor haar werk te verkrijgen en op 1 Juli van dat jaar verscheen het eerste nummer van het tijdschrift, dat den naam ontving „Onze Missiën in Oost- en West-Indië, onder redactie van de heeren W. H. Bogaardt, J. P. van den Heuvel en M. J. D. Claessens. Bogaardt schreef een kort voorwoord, Mgr. Claessens een artikel „Katholiek Nederland en de Missiën" en Bogaardt leidde de I. M. V. bij de Katholieken van Nederland in met een stuk waarin haar doel en werkwijze in korte trekken werden aangegeven.

Hoe het tijdschrift werd ontvangen, blijkt uit het hiervolgend artikel van den Zeer Eerw. Heer C. J. Zwijsen, dat wij hier in zijn geheel overnemen, omdat het op zoo zakelijke wijze de beteekenis en het doel der I. M. V. weergeeft:

„De hartelijke ontvangst, die ons nederig boekje bij zijn eerste verschijnen mocht te beurt vallen, noopt ons tot een diepgevoeld woord van dankbaarheid. Dat woord zij gericht èn aan het Roomsche publiek èn aan onze wakkere Roomsche Pers. Aan het publiek, omdat het toonde meer belang te stellen in Oost- en West-Indië dan menigeen durfde verwachten, aan de Pers, omdat zij het verschijnen van „Onze Missiën in Oost en West" met zoo vriendelijke woorden begroette en onzen arbeid aanmoedigde.

Gesterkt en bemoedigd door die welwillende ontvangst, zenden wij deze tweede aflevering de wijde wereld in.

Wat hebben wij nu den welwillenden lezer te zeggen?

Vooreerst, dat het ledental der Indische Missie-Vereeniging, dank aan den ijver van sommige bevorderaars van ons werk, aanmerkelijk is toegenomen en dat aan ons belangrijke giften en schenkingen voor de Missiën in Oost en West worden aangeboden. Dit is natuurlijk een verblijdend feit, dat aan de Missiën in Oost en West ten goede komt en aan geen enkel der bestaande Missievereenigingen afbreuk doet. Door de

betrekkelijk hooge bijdrage van f. 2.50 richt zich de Indische Missie-Vereeniging meer bijzonder tot de gegoede klassen der Maatschappij, terwijl andere Missievereenigingen, zonder den steun van de hoogere standen te versmaden, meer bijzonder den breeden rand der kleine luyden bewerken en hunne inkomsten vooral zoeken in de penningskes der arbeidende klasse en der kinderen, welke penningskes — getuige het Evangelisch penningske der weduwe, — zeker voor God even zwaar wegen als het goud der rijken, maar die juist niet op den weg liggen van een vereeniging als de Ind. Missie-Vereeniging. Deze toch stelt zich ten doel niet een enkele afzonderlijke Missie, maar *alle* andere Missievereenigingen en Missiën in onze Oost en West te steunen en te helpen. Vandaar ook, dat hare bijdragen aanmerkelijk hooger moeten zijn, dan die van andere Missievereenigingen.

Het kan niet duidelijk genoeg gezegd en niet dikwijls genoeg herhaald worden, dat de Ind. Missie-Vereeniging niet bedoelt een enkele Missievereeniging te verdringen of haar het werk uit de handen te nemen, maar enkel en alleen is hare bedoeling *naast* en *tegelijk* met de andere Missievereenigingen te arbeiden speciaal voor de belangen van de Missiën in onze eigen Overzeesche Bezittingen. Het zou het Bestuur der Ind. Missie-Vereeniging spijten, als door de oprichting en de werkzaamheid harer leden, ook maar één cent onttrokken werd aan het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs, aan de H. Kindsheid, aan den Claverbond, aan den St. Dominicuspenning, het Hoffbauer-liefdewerk, enz. enz.

Zij dus dwalen, — ofschoon wij ze gaarne bij beter inzicht van die dwaling absolveeren, — die meenen in de Ind. Missie-Vereeniging een concurrent te zien van de een of andere vereeniging, waarvoor zij in 't verleden zoo heerlijken ijver hebben ontplooid. Die opvatting is beslist onjuist. Wat de Ind. Missie-Vereeniging verzamelt, komt ten goede aan al de andere Missievereenigingen en Missiën in onze Oost en West. Zij bedoelt belangstelling te wekken voor onze eigen bezittingen, wier bewoners ons nader aan het hart liggen dan andere. Zoo ooit het eenvoudige Hollandsche spreekwoord: „Het hemd is nader dan de rok" van toepassing is, dan is het hier.

Het tweede, wat wij den welwillenden lezer meenen te

ERNEST LAANE,
PENNINGMEESTER DER INDISCHE MISSIE-VEREENIGING.

betrekkelijk hooge bijdrage van f. 2.50 richt zich de Indische Missie-Vereeniging meer bijzonder tot de gegoede klassen der Maatschappij, terwijl andere Missievereenigingen, zonder den steun van de hoogere standen te versmaden, meer bijzonder den breeden rand der kleine luyden bewerken en hunne inkomsten vooral zoeken in de penningskes der arbeidende klasse en der kinderen, welke penningskes — getuige het Evangelisch penningske der weduwe, — zeker voor God even zwaar wegen als het goud der rijken, maar die juist niet op den weg liggen van een vereeniging als de Ind. Missie-Vereeniging. Deze toch stelt zich ten doel niet een enkele afzonderlijke Missie, maar *alle* andere Missievereenigingen en Missiën in onze Oost en West te steunen en te helpen. Vandaar ook, dat hare bijdragen aanmerkelijk hooger moeten zijn, dan die van andere Missievereenigingen.

Het kan niet duidelijk genoeg gezegd en niet dikwijls genoeg herhaald worden, dat de Ind. Missie-Vereeniging niet bedoelt een enkele Missievereeniging te verdringen of haar het werk uit de handen te nemen, maar enkel en alleen is hare bedoeling *naast* en *tegelijk* met de andere Missievereenigingen te arbeiden speciaal voor de belangen van de Missiën in onze eigen Overzeesche Bezittingen. Het zou het Bestuur der Ind. Missie-Vereeniging spijten, als door de oprichting en de werkzaamheid harer leden, ook maar één cent onttrokken werd aan het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs, aan de H. Kindsheid, aan den Claverbond, aan den St. Dominicuspenning, het Hoffbauer-liefdewerk, enz. enz.

Zij dus dwalen, — ofschoon wij ze gaarne bij beter inzicht van die dwaling absolveeren, — die meenen in de Ind. Missie-Vereeniging een concurrent te zien van de een of andere vereeniging, waarvoor zij in 't verleden zoo heerlijken ijver hebben ontplooid. Die opvatting is beslist onjuist. Wat de Ind. Missie-Vereeniging verzamelt, komt ten goede aan al de andere Missievereenigingen en Missiën in onze Oost en West. Zij bedoelt belangstelling te wekken voor onze eigen bezittingen, wier bewoners ons nader aan het hart liggen dan andere. Zoo ooit het eenvoudige Hollandsche spreekwoord: „Het hemd is nader dan de rok" van toepassing is, dan is het hier.

Het tweede, wat wij den welwillenden lezer meenen te

ERNEST LAANE,
PENNINGMEESTER DER INDISCHE MISSIE-VEREENIGING.

moeten mededeelen, is een enkel woord over den glorie-dag der Missiën, den Katholieken-dag van het Bisdom van Den Bosch, te Nijmegen gehouden den 23 September van dit jaar.

Nog versch ligt het in het geheugen, met hoeveel geestdrift daar door de verschillende redenaars is gesproken, met hoeveel gretigheid naar het welsprekend woord der redenaars geluisterd is, met hoeveel luister er gemanifesteerd is voor het monument van den Nijmeegschen Missionaris-Martelaar, Mgr. F. Hamer.

Wij behoeven dat alles niet te herhalen; de dagbladen hebben er uitvoerige beschrijvingen en verslagen aan gewijd. Op een enkele omstandigheid willen wij nochtans even de aandacht vestigen. De Ind. Missie-Vereeniging was op den Katholiekendag officieel vertegenwoordigd door haren hooggeachten voorzitter, den heer W. H. Bogaardt, lid der Tweede Kamer der Staten Generaal, door haren verdienstelijken secretaris, Mgr. M. J. D. Claessens, oud-missionaris en door haren volijverigen penningmeester, den heer Ernest Laane te Bergen-op-Zoom. Deze namen ook en corps deel aan de huldiging bij het monument van Mgr. Hamer, waar zoo welsprekend het woord gevoerd werd door den Eerw. heer Franken, kapelaan te Nijmegen (St. Augustinus).

Door colporteurs werd op ruime schaal de eerste aflevering van „Onze Missiën in Oost en West" verspreid, en .... gretig genomen door de ontelbare Missievrienden, te Nijmegen verzameld.

Het voornaamste in het belang der Ind. Missie-Vereeniging geschiedde echter in de Eerste Afdeeling, uitsluitend toegankelijk voor de priesters, waar gesproken werd over „*De Priesters en de Missie-actie*". Zij werd gehouden in de bovenzaal van de St. Jozefs-Gezellen-Vereeniging in de Smetius-straat. Zij werd geopend door Mgr. Prinsen, die bij zijn woord van welkom aan alle aanwezigen, een bijzonderen welkomstgroet richtte aan Mgr. Claessens, oud-missionaris in Oost-Indië en secretaris der Ind. Missie-Vereeniging. De woordvoerder in deze Afdeeling was de groote Missievriend, Mgr. A. Hermus, thesaurier der Voortplanting des Geloofs in het Bossche Bisdom en Directeur van het Doofstommen-Instituut te St. Michiels-Gestel. Op deze redevoering, die getuigde van een gloeiend hart voor alles wat op de Missiën van verre of van nabij betrekking heeft, volgde een debat, ingeleid door Dr. J. W. J. Geerts, Missionaris van het

H. Hart te Tilburg, waarin Z. E. zijn wijzigingen op de conclusiën, die voorgesteld waren, verdedigde. Wij bepalen ons hier natuurlijk alleen tot hetgeen betrekking heeft op de Ind. Missie-Vereeniging. De tweede conclusie, die met algemeene stemmen werd aangenomen, luidt als volgt:

> II. Dat 't bijzonder de parochiale geestelijkheid is, die algemeen onder de geloovigen den missiegeest kan opwekken en onderhouden:
>
> a) door zorg voor oprichting en organisatie van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs, der H. Kindsheid en der Indische Missie-Vereeniging en door aanbeveling en 't verleenen van den noodigen steun aan andere particuliere missievereenigingen.

(Verslag IX^den^ Dioces. Katholiekendag te Nijmegen 23 Sept. 1917, bl. 44).

Bij de herdenking dezer aanbeveling der nog zoo jeugdige vereeniging op den Katholiekendag te Nijmegen, wenschen wij de aandacht van alle Missievrienden te vestigen op eene andere aanbeveling, namelijk die van Zijne Eminentie den Kardinaal W. M. van Rossum, die bij de aanvaarding van het Beschermheerschap over de Indische Missie-Vereeniging aan den H.Ed.G. heer W. H. Bogaardt, voorzitter der vereeniging, het volgende schrijven richtte:

ROME, 12 Juni 1913.

HoogEdelGestrenge Heer!

In antwoord op uw geëerd schrijven van 5 Juni l.l. heb ik de eer UHoogEdelGestrenge, namens Z.Em. Kard. M. van Rossum het volgende mede te deelen:

Zijne Eminentie heeft van den beginne af het edele streven der mannen, die de Indische Missie-Vereeniging stichtten, met vreugde begroet, heeft haar ontstaan en haar ontwikkeling met groote belangstelling gevolgd, en stelt er prijs op te betuigen, dat de zaak geheel zijn sympathie heeft.

Wanneer Zijne Eminentie dan welwillend het Beschermheerschap over uwe Vereeniging aanvaardt, dan is deze aanvaarding niet slechts eene loutere inwilliging van een vriendelijk verzoek, maar veeleer eene erkenning der verdiensten door de jeugdige vereeniging en vooral door haren ijverigen voorzitter reeds verworven, tevens eene betuiging van Zijne vreugde over haar ontstaan en hare voorspoedige ontwikkeling.

Het is dan ook de innige wensch van Zijne Eminentie, dat de Vereeniging vooruitga op den ingeslagen weg, met grooten moed en groot vertrouwen, dat haar bloei moge toenemen onder den leven- en krachtschenkenden gloed van Gods genade, en dat zij na korten tijd reeds op heerlijke resultaten moge wijzen voor de moreele en intellectueele opheffing der aan Neerlands zorgen toevertrouwde volksstammen, maar vooral voor hunne kerstening de hoogste en gelukkigste beschaving, die hun ten deel kan vallen.

Tot dat doel belooft Zijne Eminentie der Vereeniging behalve zijne voortdurende sympathie, vooral ook den steun van zijn gebed.

Met ware hoogachting, heb ik de eer te zijn

van UHoogEdelGestr. de onderd. dienaar in Christo.

(w.g.) Jos. DREHMANNS, Secr.

Gaarne zouden wij hier een verzameling inlasschen van alle aanbevelingen en gunstige getuigenissen (ook van een hier en daar in de pers vernomen woordjes van critiek), die wij uit de Nederlandsche Katholieke pers mochten bijeenbrengen. 't Zou echter den lezer te zeer vermoeien en het gevaar van eentonigheid, — ofschoon het onvermijdelijke gevolg van goedkeurende eenstemmigheid, — zou niet te ontgaan zijn. Wij zullen al die getuigenissen dankbaar opstapelen in het archief onzer vereeniging; niet alleen opdat het nageslacht nog zien kunne met hoeveel welwillendheid ons eerste optreden is ontvangen, maar ook, opdat de redactie bij het naslaan er een aanmoediging in vinden moge, om op den ingeslagen weg met moed en geestdrift voort te gaan.

Voor één artikel meenen wij echter een uitzondering te mogen maken èn om de plaats waar het gepubliceerd werd, nl. het Orgaan van den Apostolischen Priesterbond (No. 1), èn om den schrijver, Dr. Alph. Ariëns — èn om den inhoud. Het artikel luidt aldus:

Een nieuw Tijdschrift.

Het zal wel niet dikwijls gebeurd zijn, dat een poging om een nieuwe beweging in het leven te roepen, zoo schielijk en in zoo'n omvang succes had, als het geval is geweest met Pater van Rijckevorsel's opwekking tot „Missieactie in Nederland".

Er is nog geen jaar verloopen sinds zijn bazuinstoot geklonken heeft en reeds is half Katholiek Nederland ge-

mobiliseerd. De Apostolische Priesterbond behoefde maar even bekend te worden om 'n kleine duizend priesters onder zijn vaandel te zien toestroomen. Onze bladen en tijdschriften hebben eenparig de trom geroerd, oproepend ten heiligen kruistocht. Den Bosch met zijn Katholiekendag blies „verzamelen" op 'n wijze die zelfs kenners van dit missie-bisdom verrassen moest. En nu ligt daar op eens weer als laatste vrucht op onze tafel, *Onze Missiën in Oost- en West-Indië*, Tijdschrift der Indische Missie-Vereeniging, onder redactie van de Heeren W. H. Bogaardt, Lid der Tweede Kamer S. G., J. P. van den Heuvel, Deken te Tilburg en den bekenden oud-missionaris van Buitenzorg, Mgr. M. J. D. Claessens te Sittard.

Het zij mij vergund, dit tijdschrift met bijzonderen nadruk bij mijn Eerwaarde en waarde confraters aan te bevelen.

De redactie bestaat uit de mannen die ons de Indische Missie-Vereeniging bezorgd hebben, en wie zou zulke buitengewone weldoeners van Groot-Nederland het genoegen kunnen weigeren, te luisteren naar wat ze ons nu en dan — viermaal per jaar te zeggen zullen hebben?

Maar wat afdoende is, dat is het onderwerp waarover ze ons willen onderhouden. Zij willen ons onderrichten over onze mooie kolonies, over die machtige overzeesche bezittingen, waarbij wij zoo groot belang hebben en waarvan wij zoo bitter weinig afweten. Zij willen ons inlichten omtrent het beste wat wij daar hebben; onze Missiën en al wat daarmee, ook in sociaal en politiek opzicht, verband houdt. Zoodoende hopen zij meer belangstelling daarvoor te wekken en ten slotte dit te bereiken: dat wij die Missiën niet langer als het stiefkind onzer offervaardigheid zullen behandelen, maar integendeel als de eerstgeborene in onze wereld-familie. Het laatste staat er wel niet, maar de logica laat, dunkt mij, geen andere conclusie toe. Zijn de Missiën onzer kolonies niet bij uitstek onze „naaste", wijl hij vlak aan onzen weg ligt, als de gewonde van Jericho aan dien van den barmhartigen Samaritaan?

Hoe het zij, mooier doel dan de redactie zich voorstelt, is zeker niet denkbaar, en evenmin kundiger voor-

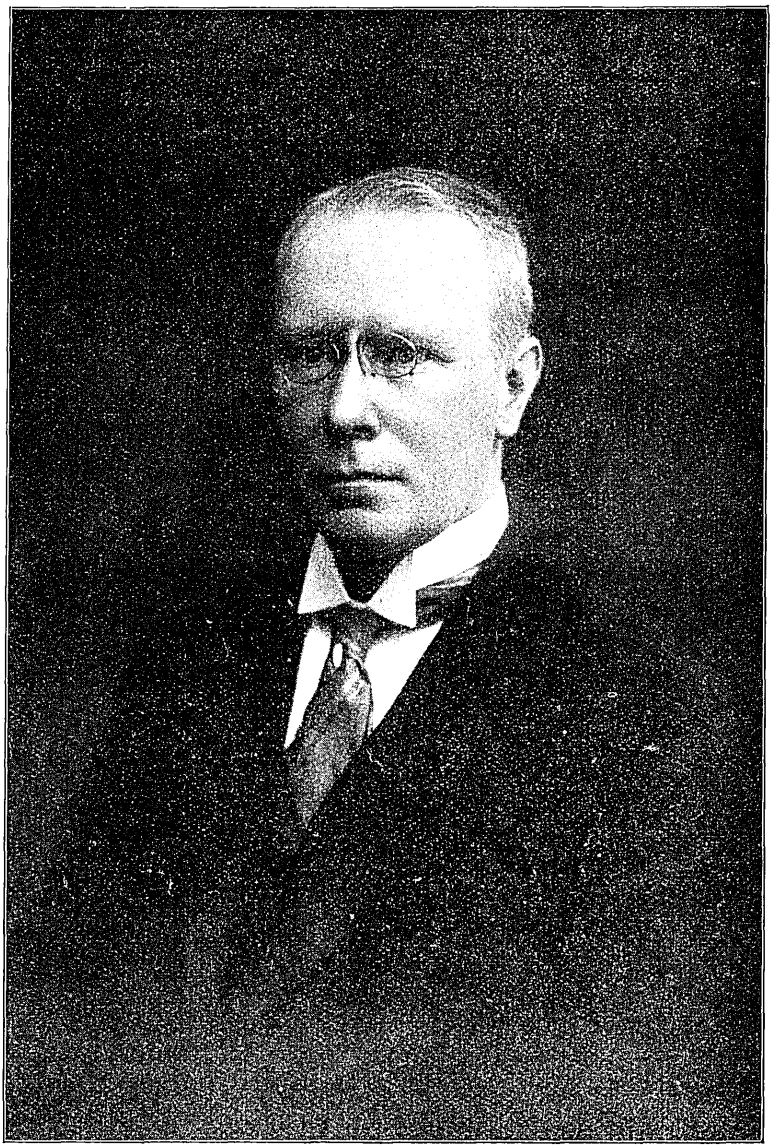

DR. J. G. C. VRIENS,
VOORZITTER DER INDISCHE MISSIE-VEREENIGING.

mobiliseerd. De Apostolische Priesterbond behoefde maar even bekend te worden om 'n kleine duizend priesters onder zijn vaandel te zien toestroomen. Onze bladen en tijdschriften hebben eenparig de trom geroerd, oproepend ten heiligen kruistocht. Den Bosch met zijn Katholiekendag blies „verzamelen" op 'n wijze die zelfs kenners van dit missie-bisdom verrassen moest. En nu ligt daar op eens weer als laatste vrucht op onze tafel, *Onze Missiën in Oost- en West-Indië*, Tijdschrift der Indische Missie-Vereeniging, onder redactie van de Heeren W. H. Bogaardt, Lid der Tweede Kamer S. G., J. P. van den Heuvel, Deken te Tilburg en den bekenden oud-missionaris van Buitenzorg, Mgr. M. J. D. Claessens te Sittard.

Het zij mij vergund, dit tijdschrift met bijzonderen nadruk bij mijn Eerwaarde en waarde confraters aan te bevelen.

De redactie bestaat uit de mannen die ons de Indische Missie-Vereeniging bezorgd hebben, en wie zou zulke buitengewone weldoeners van Groot-Nederland het genoegen kunnen weigeren, te luisteren naar wat ze ons nu en dan — viermaal per jaar te zeggen zullen hebben?

Maar wat afdoende is, dat is het onderwerp waarover ze ons willen onderhouden. Zij willen ons onderrichten over onze mooie kolonies, over die machtige overzeesche bezittingen, waarbij wij zoo groot belang hebben en waarvan wij zoo bitter weinig afweten. Zij willen ons inlichten omtrent het beste wat wij daar hebben; onze Missiën en al wat daarmee, ook in sociaal en politiek opzicht, verband houdt. Zoodoende hopen zij meer belangstelling daarvoor te wekken en ten slotte dit te bereiken: dat wij die Missiën niet langer als het stiefkind onzer offervaardigheid zullen behandelen, maar integendeel als de eerstgeborene in onze wereld-familie. Het laatste staat er wel niet, maar de logica laat, dunkt mij, geen andere conclusie toe. Zijn de Missiën onzer kolonies niet bij uitstek onze „naaste", wijl hij vlak aan onzen weg ligt, als de gewonde van Jericho aan dien van den barmhartigen Samaritaan?

Hoe het zij, mooier doel dan de redactie zich voorstelt, is zeker niet denkbaar, en evenmin kundiger voor-

DR. J. G. C. VRIENS,
VOORZITTER DER INDISCHE MISSIE-VEREENIGING.

lichting dan die van onze koloniale specialiteit in 's lands vergaderzaal en van den edelen stichter van het Jongensweeshuis te Buitenzorg, die een menschenleeftijd in de tropen doorbracht en de rij der seculiere missionarissen in onze Oost zoo prachtig gesloten heeft.

Dat het inleidend artikel van „Onze Missiën", van de hand van Mgr. Claessens is, ligt al evenzeer voor de hand, alsdat hij tot onderwerp koos: *Katholiek Nederland en de Missiën.*

Drie vragen worden door den HoogEerw. schrijver behandeld:

1. Wat doet Katholiek Nederland voor de vreemde Missiën?
2. Wat doet het voor de eigen Missiën?
3. Wat moet het voor de eigen Missiën doen?

En het antwoord luidt, zooals onze lezers wel raden kunnen.

Ad. 1 m. Heel veel.

Ad. 2 m. Heel veel.

Ad. 3 m. Veel meer dan tot dusver gedaan is. Het tekort moet ten spoedigste aangevuld. En het aangewezen middel daartoe is: bevordering der Indische Missie-Vereeniging. Na de warme aanbeveling van ons Doorluchtig Episcopaat en haar Beschermheer Kardinaal van Rossum is een andere aanbeveling volstrekt overbodig. En wanneer maar overal parochiale afdeelingen worden opgericht, zijn al onze Missiën in Oost- en West-Indië spoedig en afdoende geholpen.

Men zal misschien zeggen, dat hierin geen nieuw geluid vernomen wordt. Ik zal het niet bestrijden. Maar het betoog van Mgr. Claessens — en hetzelfde geldt van het artikel van den Heer Bogaardt over de *Indische Missie-Vereeniging* — dat betoog is zoo rustig-zakelijk en tegelijk zoo warm, het is zoo overtuigend en overredend, dat ge.... komt waar de schrijver u hebben wil! Ik was tenminste blij, toen ik dat alles zoo las, dat ik tot mijzelf kon zeggen: „Gelukkig dat je al lid van de vereeniging bent." En toen ik de aflevering ter zij legde, stond mijn voornemen vast: „maak nu maar gauw een parochiale afdeeling, dan is je geweten gerust."

Het zou mij niet verwonderen, als de lezing van „Onze Missiën" bij anderen hetzelfde effect had en de weg naar Damascus door velen werd ingeslagen. Vrees voor vermindering der bijdragen voor China en Afrika behoeft ons niet tegen te houden. Geven leert geven. Wie wijst vandaag een arme af, omdat hij er gisteren een geholpen heeft?

Over het laatste gedeelte dezer eerste aflevering, behelzende een zakelijk overzicht van de 7 Apostolische Vicariaten en Prefecturen van *Onze Missiën in O. en W. Indië*, zal ik heenglippen. Het is alles zeer belangrijk, evenals die andere rubriek het nog kan.... worden! Ik bedoel de *Vragen en Antwoorden* aangaande „betrekkingen in O. en W. Indië, de huisvesting en opvoeding van Indische kinderen in Nederland" enz. Maar het gezegde kan, dunkt me, volstaan om een kennismaking met het nieuwe tijdschrift aanbevelenswaardig te maken.

Maarssen. ALPH. ARIËNS, Past.

Op den 14 November 1918 overleed te Breda in den ouderdom van 55 jaren, na met groote godsvrucht de H. H. Sacramenten te hebben ontvangen, de HoogEdelGestrenge Heer Willem Hendrik Bogaardt, Lid der Tweede Kamer der Staten-Generaal, de oprichter en de Voorzitter der Indische Missie-Vereeniging.

Op den 18 November, den dag der begrafenis, sprak de Secretaris der I. M. V. bij de groeve de volgende woorden:

„In naam der I. M. V. en als vriend van den overledene wil ik een kort woord wijden aan de nagedachtenis van den edelen man, wiens stoffelijk omhulsel wij met droefheid in het hart, ter laatste rustplaats brengen.

Hij, die in zijn leven niet ijdele glorie, maar alleen de vervulling zijner plichten jegens God en den evenmensch gezocht heeft, de stoere werker, die zich geheel en al gaf aan de taak die hij op zich nam, is, nog in de kracht van zijn leven, met een schat van verdiensten van ons heengegaan naar den Heer van leven en dood, wiens trouwe dienaar hij was in alles. Miles Christi, soldaat van Christus wilde hij zijn, voor Christus wilde hij leven, werken en strijden, voor Hem zich geven

zonder voorbehoud, zich opofferen, Christus rijk uitbreiden over de aarde, rondom zich getrouwen scharen onder de banier van het Kruis. Wat hij voor U geweest is, hoe hij onder U gewerkt heeft voor de Katholieke zaak, hebt gij gezien, daarvan waart gij met waardeering en dankbaarheid getuigen; wat hij voor de Indische Missie was, wil ik U zeggen.

Bogaardt had Indië lief, zijn Indië, met eene krachtige, werkdadige liefde. Met zijn gedachten verwijlde hij dikwijls in die landen van overzee en ofschoon in ons midden en met ons en voor onze belangen werkend, gingen zijne verlangens en wenschen bij voorkeur naar ons heerlijk Indië. Daar had hij eenmaal de kostbare parel gevonden van het Katholiek geloof, dat hem den vrede des harten had geschonken, daar was voor zijn oogen het licht opgegaan, dat hem op den levensweg de veilige baan wees naar 's menschen eenig en waar geluk voor tijd en eeuwigheid. Dankbaar voor deze heerlijke genadegave, was zijn zielsverlangen, aan het land zijner voorliefde het kostbaarste te brengen wat hij bezat, ons H. Geloof. Bogaardt verstond het, de liefde, die hij voor Indië koesterde, de belangstelling, die hij voor Indië gevoelde, over te brengen op velen. Het verdroot hem, dat onze schoone en rijke overzeesche bezittingen door zoo velen in Nederland niet naar waarde geschat worden en dat ons Katholiek volk de geloofsverkondiging aldaar scheen te vergeten, en hij vereenigde rondom zich vrienden van Indië, mannen van de daad evenals hij, om een beroep te doen op het Katholieke volk van Nederland tot steun onzer Missiën in Oost- en West-Indië. Die oproep werd gehoord door het geheele land, ons Doorluchtig Episcopaat, de Geestelijkheid en duizendtallen van Katholieken werden leden van een nieuwen Missiebond, dien wij de Indische Missie-Vereeniging noemen. De voorbereiding, de stichting, de organisatie van dezen bond hebben wij voornamelijk aan Bogaardt te danken, zijn naam zal onafscheidelijk aan de Indische Missie-Vereeniging verbonden blijven, hij zal nog na zijn dood door deze stichting medewerken aan de uitbreiding van ons H. Geloof en de groote weldoener zijn der Missiën.

Wij staren met weemoed op de lijkbaar van dezen strijder voor de zaak Gods, die volgens menschelijke berekening te vroeg van ons heenging, wij missen zoo noode onzen vaderlijken vriend en raadsman in het bestuur onzer vereeniging,

maar wij buigen het hoofd voor Gods raadsbesluit, die zijnen dienaar nog vóór den avond des levens opriep ter belooning, en wij danken God, dat wij van dezen Katholiek van de daad kunnen getuigen, dat hij geloofd en gestreden heeft in den dienst van Christus en zijn Kerk, en dat hij, toen hij zijn hoofd nederlegde, met den Apostel kon zeggen: Ik heb den goeden strijd gestreden, mijn loopbaan volbracht, mijn geloof bewaard, thans is voor mij weggelegd de kroon der gerechtigheid.

Zijn aandenken blijft bij ons in zegening, en in het vaderland en in de Koloniën zullen in deze dagen vele dankbare harten met ons hunnen weldoener herdenken en voor de rust zijner ziel hunne gebeden storten".

De heer W. H. Bogaardt werd opgevolgd door Dr. J. G. C. Vriens, Bestuurslid der vereeniging, aan wien in de vergadering van het Hoofdbestuur van 3 Maart 1919 te 's Hertogenbosch het voorzitterschap werd opgedragen. De nieuw benoemde voorzitter schreef bij de aanvaarding zijner functie de volgende woorden:

„Onder Gods zegen hoop ik, met de medewerking van het Hoofdbestuur en der Afdeelingen en met den steun der Katholieke Nederlandsche Missievrienden het door wijlen den heer W. H. Bogaardt onder zoo schoone auspiciën — zooals de goedkeuring van het Doorluchtig Episcopaat van Nederland en het Beschermheerschap van Zijne Eminentie Kardinaal W. M. van Rossum — ondernomen werk tot uitbreiding en bloei te kunnen brengen en dat eenmaal van de Indische Missie-Vereeniging zal kunnen getuigd worden, dat deze Katholieke Nederlandsche Stichting een zegen is der Indische Missiën".

Hoe in de laatste jaren de I. M. V. haar program van actie ontwikkeld heeft, blijkt uit eenige artikelen van den secretaris der vereeniging, waarvan wij de hoofdzaak overnemen, omdat zij in korte trekken duidelijk aantoonen van hoe groote beteekenis de I. M. V. voor onze Koloniale Missiën is geworden, wijl zij in hare tegenwoordige organisatie, door de toetreding der H.H. E.E. Paters-Provinciaal, aan alle voorwaarden voldoet, die de stichter der vereeniging op het oog had, toen hij haar als een bond van Kath. Nederland met de Koloniale Missiën in het leven riep.

Op 20 April 1920 had in het Capucijnenklooster te 's-Bosch de voorjaarsvergadering plaats van het Hoofdbestuur der Indische Missie-Vereeniging, waar voor het eerst de H.H. E.E. Paters, Provincialen van Orden en Congregatiën, die Missiën hebben in onze koloniën, als medebestuursleden optraden en de H.Edg. heer Mr. Dr. D. Koolen, lid der 2e Kamer S. G. zitting nam in het Hoofdbestuur, als opvolger van den Hgb. heer Mr. J. B. L. C. C. Baron de Wijkerslooth de Weerdesteijn, die wegens drukke werkzaamheden ontslag genomen had.

Deze eerste vergadering na de reorganisatie der vereeniging in 1919, mag voorzeker eene der belangrijkste sinds de oprichting in 1912 genoemd worden. Thans toch ziet haar hoofdraad door de toetreding der H.H. E.E. Paters Provincialen zich versterkt met nieuwe uitnemende krachten, beschikt hij over bestuursleden, die als vertegenwoordigers der koloniale missiën het grootste belang hebben in den opbloei der Ind. Missie-Vereeniging, waarvan thans en in de toekomst voor hunne missiën groote steun kan verwacht worden. Deze nieuwe raadsleden, die door relatie met de Apost. Vicarissen en Prefecten de behoeften en nooden der missiën grondig kennen, zullen door hunne voorlichting het werken der vereeniging ten zeerste bevorderen, en door hun persoonlijken invloed en de actie hunner medewerkers er toe bijdragen, dat onze vereeniging zich meer en meer gaat uitbreiden over geheel Nederland.

In overleg met de H.H. E.E. Paters Provincialen werden in de vijf bisdommen van Nederland zelfstandige besturen der I. M. V. opgericht, waarin naast leden van het hoofdbestuur vertegenwoordigers der Provincialen zitting hebben en met hen missievrienden, priesters en leeken, wier voornaamste taak zal zijn nieuwe leden aan te werven.

In het gewijzigd huishoudelijk reglement, dat in de 2e afl. van den 3en jaargang (bl. 68) van „Onze Missiën in Oost- en West-Indië" werd opgenomen, is de werkwijze der Diocesaanbesturen nader omschreven, de verhouding tot het secretariaat van het hoofdbestuur geregeld en tot oprichting van plaatselijke afdeelingen met eigen bestuur en propagandisten besloten.

Om de diocesaanbesturen in hunne werkzaamheden te gemoet te komen, en ter bevordering van den geregelden gang van zaken, is bij de Eerw. Fraters te Tilburg, Gasthuisstraat 68, een administratiebureau gevestigd, waar men zich met de ver-

zending van het tijdschrift der vereeniging en de verspreiding van propagandastukken zal belasten. In dit bureau worden registers met de namen en adressen der leden van de I. M. V. volgens de verschillende diocesen aangelegd, de kwitantiën tot inning van de contributiegelden op vastgestelde tijden gereed gemaakt en aan de penningmeesters der diocesaanbesturen ter afdoening opgezonden. Ook worden hier op aanvrage dezer besturen alle benoodigde drukwerken gratis verstrekt.

Uit het voorgaande blijkt, dat de Indische Missievereeniging, die in 1912 door wijlen W. H. Bogaardt en eenige voorname missievrienden werd opgericht, om een blijvend verband te verkrijgen tusschen Katholiek Nederland en zijn Koloniale Missiën, door de gewijzigde statuten en huishoudelijk reglement, een vasteren grondslag heeft gekregen. Van het Doorluchtig Episcopaat van Nederland ontvingen wij de goedkeuring der gewijzigde statuten, die na verkregen koninklijke goedkeuring in dit tijdschrift werden opgenomen. (Zie bladz. 68, IV Jaarg.)

De stichters der Indische Missie-Vereeniging, waarvan velen uit persoonlijke ervaring de toestanden in Oost- en West-Indië van nabij kenden, en daardoor de overtuiging hadden gekregen, dat voortdurende steun van Kath. Nederland voor de toekomst onzer koloniale Missiën onontbeerlijk was, waren van meening, dat bekendmaking van het verheven doel hunner vereeniging voor de meesten reeds een aansporing zou zijn zich bij haar aan te sluiten. Met de goedkeuring harer statuten en de warme aanbeveling van het Doorl. Episcopaat, met het beschermheerschap van Z. E. Kardinaal van Rossum als introductie, wendden zij zich tot Neêrlands Katholieken. In dagbladartikelen en circulaires schetsten zij den nood der Kath. Missiën, wezen zij erop, dat deze voornamelijk op de hulp van het moederland waren aangewezen en dat daarom onze Katholieken zich niet mochten onthouden, hulp te verleenen aan onze eigen missionarissen, die in onze koloniën de taak van Nederland op zich namen om aan de ons toevertrouwde volkeren de zegeningen te brengen van ons H. Geloof.

Het driemaandelijksch Tijdschrift der Vereeniging, „Onze Missiën in Oost- en West-Indië", dat van 1 Augustus 1921 af om de twee maanden verschijnt, is geheel gewijd aan de belangen der Indische Missiën. Met de hulp der vaste medewerkers, die door de HoogEerw. Paters-Provinciaal aan de Redactie zijn toe-

gevoegd, is het een Koloniaal Missie-Tijdschrift geworden, dat niet alleen een overzicht geeft van de werkzaamheden der missionarissen, maar ook berichten opneemt, die voor de geschiedenis der Missiën van groote waarde zijn.

Toen de Indische Missie-Vereeniging ter behartiging van eenige aangelegenheden, de Indische Missiën betreffende, zich in verbinding stelde met het Ministerie van Koloniën, mocht zij tot hare groote voldoening zien, hoezeer de Regeering het beschavingswerk der katholieke missionarissen waardeert en bereid is de beletselen weg te nemen, die de uitbreiding dier Missiën zouden kunnen tegenhouden. De bemiddeling der I. M. V. werd door het Departement van Koloniën aanvaard, hare voorstellen werden in overweging genomen en de gunstige beschikkingen, die sindsdien in de staatsbladen verschenen, getuigen van den goeden wil der Regeering, om aan de katholieke Missiën haren steun te verleenen.

Want, behalve dat de Koloniale Regeering op zich nam, op bijzondere wijze en in overleg met de missionarissen, het beschavingswerk onder de Marindineezen op Ned. Zuid Nieuw-Guinea te bevorderen, heeft zij het aantal bezoldigde geestelijken van den derden rang van 10 op 14 gebracht, de maandelijksche toelagen van f. 150 in tractementen van f. 200 met 4 vierjaarlijksche verhoogingen van f. 50 veranderd en de voor Nederlandsch-Indische ambtenaren geldende bepalingen van reis- en verblijfkosten, verloven en pensioen op die geestelijken van toepassing gemaakt. Ook zullen de geestelijken van den derden rang, zoolang zij, in afwachting van het ontstaan eener te vervullen plaats, met voorloopige werkzaamheden belast worden, eene toelage van f. 150 's maands genieten (Stbl. No. 81 van 19 Febr. 1921, afgedrukt op bladz. 87 van dit feestnummer. Zie verder wijziging van dit Stbl. onder „Verschillende Mededeelingen, bl. 126.)

Aan de Indische Missie-Vereeniging werd dato 4 Juni door het Departement van Koloniën een afschrift toegezonden van het Koninklijk besluit van 20 Mei 1921 n⁰. 58 bevattende „eene regeling nopens de vergoeding van opleidingskosten voor Roomsch-Katholieke Geestelijken van den derden rang."

Zoo is dan de bemiddeling der Indische Missie-Vereeniging, die zoo krachtig gesteund werd door hare bestuursleden van de Eerste en Tweede Kamer der S. G., aan de Indische Missiën

ten goede gekomen en is thans voor haar verkregen, wat reeds sinds jaren aan de Protestantsche Zending was toegekend. Dit gunstig resultaat geeft haar den moed op den ingeslagen weg voort te gaan; zij zal in den geest van hare stichters het als haar schoonste taak beschouwen, mede te arbeiden aan het bekeeringswerk in onze Koloniën en voor onze Missionarissen de wegen te effenen op hun missieterrein. Zij zal blijven wijzen op de uitzonderingsbepaling van art. 123 van het Regeerings-Reglement, die grievend is voor de Christelijke Zending, zoowel voor ons Katholieken als voor de Protestanten, omdat door die bepaling de uitbreiding der geloofsverkondiging hindernis ondervindt, want de oprichting van nieuwe missieposten wordt niet overgelaten aan de beoordeeling van de, door de Regeering erkende, Apostolische Vicarissen en Prefecten, maar afhankelijk gemaakt van de, maar al te dikwijls ons vijandige, zienswijze der bestuursambtenaren. Opheffing van art. 123 zal op het program harer actie blijven staan; zij zal bij Neerlands Katholieken voortdurend aandringen met haar den strijd aan te binden tegen deze bepaling, die aan den tegenstander een geducht wapen in de hand geeft en die onze Missiën blootstelt aan willekeur, zooals zij herhaaldelijk ondervonden hebben en thans nog ondervinden, o.a. door de weigering der vestiging van een pastoor te Ambon.

Het rechtsgevoel onzer Katholieke Nederlanders kan niet gedoogen, dat hunne Missionarissen in onze Koloniën gedwarsboomd worden door den een of anderen bestuursambtenaar, die, alsof hij nog leefde in dagen der oude Oost-Indische Compagnie, zich het recht aanmatigt de Katholieke Missie uit te sluiten. Zij zullen hiertegen opkomen, zich bij de Indische Missie-Vereeniging aansluiten en met haar aan de Missionarissen toonen, dat wij Katholieken hen ter zijde staan, dat zij op onze hulp kunnen rekenen en wij ten allen tijde bereid zijn voor hunne rechten te strijden. Nooit of nimmer mag het kunnen beweerd worden, dat wij, Nederlandsche Katholieken, te kort zouden zijn gebleven in toewijding en hulpbetoon jegens onze Missionarissen, die in onze Koloniën met zoo groote opoffering en onder zoo zwaren arbeid den plicht van Nederland vervullen: *de kerstening van Indië.*

Nu wij bij het tienjarig bestaan der I. M. V. aan onze

missievrienden dit beknopt verslag aanbieden, voelen wij ons gedrongen, aan de weldoeners en begunstigers, die met ons den moeitevollen aanvang der Vereeniging hebben doorgemaakt, en zich bij ons aansloten om het Missiewerk in onze Koloniën te bevorderen, onze innige dankbaarheid te betuigen.

Wij waren verheugd medestanders te vinden, die begrepen, dat het een Katholieke nationale plicht is aan de volkeren in onze Koloniën, die de Voorzienigheid aan onze zorgen heeft toevertrouwd, den schat van ons H. Geloof te brengen.

Onze erkentelijkheid jegens onze weldoeners en de medeoprichters der Vereeniging, die ons in staat stelden in dit eerste decennium werk tot stand te brengen, dat, zooals blijkt uit het hiervoor medegedeelde, tot den opbloei der Missie veel heeft bijgedragen, is des te grooter, omdat wij zeer goed wisten, dat Katholiek Nederland helaas al te lang vergeten had, dat Kerstening der overzeesche bezittingen als het schoonste beschavingswerk moest beschouwd worden.

De verwachting door de oprichters der I. M. V. gekoesterd, dat *algemeene deelname van Neerlands Katholieken* de Vereeniging tot een nationalen krachtigen bond zou maken tot steun en vrijmaking der Koloniale Missiën, werd slechts ten deele vervuld, maar de getrouwen, die ons van den aanvang ter zijde stonden, hebben ertoe medegewerkt, dat de gedachte, die de I. M. V. in het leven riep, overal bij ons volk ingang heeft gevonden en het bewustzijn is ontwaakt, dat wij Katholieken voor de Missie in de Koloniën moeten opkomen.

In ons leeft de overtuiging, dat het door den grooten Missievriend, wijlen Bogaardt, ondernomen werk der I. M. V. eene schoone toekomst tegemoet gaat.

Immers, eene Vereeniging, die door Z. H. Paus Benedictus XV geprezen werd als een voorbeeldig werk, dat in alle landen navolging verdient; eene Vereeniging — waarvan Z. E. Kard. W. M. van Rossum getuigt, dat hij haar om heur arbeid en doel hoogschat en daarom gaarne zou zien, dat zij geheel Katholiek Nederland achter zich hebbe, om haar invloed te verhoogen en hare actie krachtig te maken — mag er wel op rekenen, dat Katholiek Nederland als één man opkome, om zich bij haar aan te sluiten, en haar steune om de belangen onzer Koloniale Missie voor te staan en te bevorderen.

Wij vestigen de aandacht der Missievrienden op de in dit

boek opgenomen brieven, door de Apostolisch Vicarissen en Prefecten onzer Koloniale Missiën aan de Vereeniging bij het sluiten van dit decennium gericht.

Uit den inhoud dier brieven spreekt niet alleen waardeering en dankbaarheid voor het werken der I. M. V. maar ook, wat in de toekomst door de Missiehoofden van haar verwacht wordt.

Moge daarom meerdere deelname aan onze actie ons in staat stellen op den ingeslagen weg voort te gaan, en met Gods hulp, een werk te verrichten dat tot zegen zal strekken onzer Koloniale Missiën.

DE REDACTIE.

Onze Koloniale Missiën.

Overzicht

van den feitelijken toestand onzer Missiën
in Oost- en West-Indië

door

X.

INLEIDING.

Op vele scholen doet de mooie Missiekaart van Nederlandsch Oost- en West-Indië [1]) reeds uitstekende diensten bij 't onderwijs. Maar de bloote aanwijzing der Missiegebieden, en hun staties met kerk en scholen, was echter nog niet voldoende. Men voelde behoefte aan 'n niet te uitgebreide uiteenzetting van de geschiedenis en den feitelijken toestand der verschillende Missies en hun afzonderlijke staties. En ook waar nog niet een kaart voorhanden was, vond men 't wel 'n Roomschen eisch van tegenwoordig, om bij de Aardrijkskundeles wat breeder uit te weiden over den huidigen toestand der Missiestaties.

Om nu in die behoefte te voorzien, werd dit boekje geschreven.

Maar niet enkel daarom.

De Missies van onze eigen kolonies, waarin ongeveer 1400 Nederlandsche Missionarissen arbeiden, mogen, dank aan 't krachtig initiatief der Indische Missievereeniging en de propaganda der afzonderlijke Missieorden, zich in steeds grootere sympathie van Nederlands Katholieken verheugen. Duidelijk is 't daarom, dat 'n kort statistisch overzicht van hetgeen onze Missionarissen daar reeds gepresteerd hebben, wel aangenaam moest zijn.

En om hen te gerieven, ziet dit boekje 't licht.

Daarbij, ieder die zich maar eenigszins voor de uitbreiding van ons Roomsch Geloof interesseert — en dat mogen we van elken Roomschen veronderstellen —, zal gaarne de successen en de moeilijkheden zien van onze groote Roomsche pioniers, die door ons gesteund met gebed en geld, zich zelf geheel opofferen voor dit hoogheilig werk.

Ook hen hopen we van dienst te zijn met dit werkje.

Ten slotte: moge het voor de Missie zelf meer kennis en waardeering bijbrengen tot meerdere zaligheid der zielen en tot grootere glorie van God.

---

1) Theonville, Leiden.

Brief van Z. D. H. Mgr. E. S. Luypen aan den Secretaris van het Hoofdbestuur der I. M. V.

WELTEVREDEN, 6 Mei 1922.

Monseigneur,

Bij gelegenheid, dat de Indische Missievereeniging Sept a. s. haar 10-jarig bestaan viert, kom ik U, Mgr. en de hooggeachte Heeren van het Bestuur der Vereeniging eerstens mijn warmen dank betuigen, voor al hetgeen zij in het algemeen voor „Onze Missiën", speciaal voor die van ons Oost-Indië deden. Dan ook mijn hartelijke gelukwenschen aanbieden voor den in die 10 jaren ter eere Gods en tot heil der zielen verrichten arbeid.

Moge Gods mildste zegen ook verder rusten op ieder Uwer, en op Uw gezamenlijk werken, een overgroot loon Uw aller deel zijn.

Tot die meening hoop ik U allen steeds te gedenken in de H. Mis, die ik wekelijks aan God opdraag voor de Weldoeners onzer Missie, onder wie U zeer zeker een eereplaats inneemt.

Onder aanbieding mijner hartelijkste groeten, hoogachtend.

UHE. d. d. in Chr.

† E. S. LUYPEN,
V. A.

Z. D. H. MGR. EDMUNDUS SYBRANDUS LUYPEN,
TIT. BISSCHOP VAN OROPE,
APOST. VICARIS VAN BATAVIA.

Brief van Z. D. H. Mgr. E. S. Luypen aan den Secretaris van het Hoofdbestuur der I. M. V.

WELTEVREDEN, 6 Mei 1922.

Monseigneur,

Bij gelegenheid, dat de Indische Missievereeniging Sept a. s. haar 10-jarig bestaan viert, kom ik U, Mgr. en de hooggeachte Heeren van het Bestuur der Vereeniging eerstens mijn warmen dank betuigen, voor al hetgeen zij in het algemeen voor „Onze Missiën", speciaal voor die van ons Oost-Indië deden. Dan ook mijn hartelijke gelukwenschen aanbieden voor den in die 10 jaren ter eere Gods en tot heil der zielen verrichten arbeid.

Moge Gods mildste zegen ook verder rusten op ieder Uwer, en op Uw gezamenlijk werken, een overgroot loon Uw aller deel zijn.

Tot die meening hoop ik U allen steeds te gedenken in de H. Mis, die ik wekelijks aan God opdraag voor de Weldoeners onzer Missie, onder wie U zeer zeker een eereplaats inneemt.

Onder aanbieding mijner hartelijkste groeten, hoogachtend.

UHE. d. d. in Chr.

† E. S. LUYPEN,
V. A.

Z. D. H. MGR. EDMUNDUS SYBRANDUS LUYPEN,
TIT. BISSCHOP VAN OROPE,
APOST. VICARIS VAN BATAVIA.

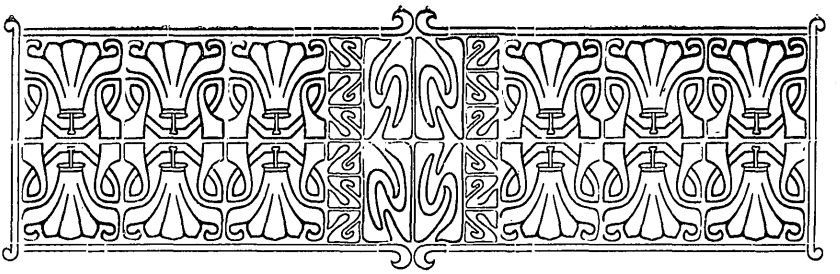

Apostolisch Vicariaat van Batavia.

Land en Volk.

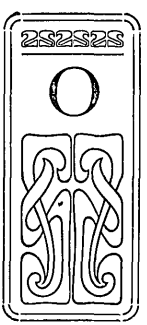

ONDER de eilanden van Oost-Indië bekleedt *Java* wel de voornaamste plaats om z'n gunstige ligging, z'n rijken bodem, z'n dichte bevolking en z'n reeds gevorderde cultuur.

Het is in oppervlakte viermaal zoo groot als Nederland en telt volgens de nieuwste volkstelling ongeveer 35 millioen inwoners.

Op Java heerscht een sterke drang naar ontwikkeling en beschaving, die een zeer gunstige bodem is voor de aanname van 't Evangelie. Maar propagandisten van Sarikat Islam en Socialisme trachten deze streving te leiden in de banen van sociale en politieke wanorde, tot algeheele geestelijke verwording.

Behalve ruim 350.000 *Chineezen* (vooral handelaars, ambachtslui en landbouwondernemers), 110.500 Europeanen (vooral ambtenaren, bedrijfsleiders en groothandelaren) en 20.000 Ara-

bieren (vooral kleinhandelaren) zijn allen *Inlanders*. Deze kan men in drie hoofdstammen verdeelen: *Soendaneezen* (op West-Java) *Madoereezen* (op Madoera en Oost-Java) en *Javanen* Midden-Java).

Het hoofdmiddel van bestaan is de landbouw, en de voornaamste gewassen, die ze telen zijn o. a.: rijst, maïs, klapper, thee en koffie.

Wat hun godsdienst betreft, zijn de Inlanders over 't algemeen *Mohammedanen*, althans officieel, want feitelijk zijn ze meer animist dan Mohammedaan. Zij koesteren wel een eerbiedige vrees voor de grootheid en macht van den Islam, zoeken zich wel op te werken tot de hoogte van zijn godsdienst en wenschen wel te deelen in de overmacht der uitverkorenen van Allah, maar overigens bestaat hun godsdienst meer in animistische gebruiken, vermengd met Hindoeïstische oefeningen.

Ontstaan en geschiedenis der Missie.

Reeds in 't begin der 16de eeuw werd op Java evenals op de andere Oost-Indische eilanden het H. Evangelie verkondigd. De jeugdige missie kwam er zelfs tot rijken bloei onder leiding van Franciscanen, Dominicanen en anderen, toen de Hollandsche veroveraars in de 17de eeuw de treurige vermaardheid verwierven: den Roomsch-Katholieken godsdienst hier totaal onmogelijk te maken.

Begin *19e eeuw* werd de Missie opnieuw begonnen, nu door wereldgeestelijken. In 1808 kwamen ze voor 't eerst op Java. Met bewonderenswaardigen ijver, ondanks zware offers en bittere tegenwerking van den kant der regeering, wisten zij moedig vol te houden.

De opvolgende Apostol. Prefecten waren:

J. Nelissen 1808—1817.
Lamb. Prinzen, 1818—1830.
J. H. Scholten 1831—1842.

In 1842 werd de Missie tot Apostolisch Vicariaat verheven, dat toen nog den geheelen Nederl.-Indischen Archipel omvatte.

Achtereenvolgens waren Apost. Vicarissen:

Mgr. Jac. Grooff 1842—1846.
Mgr. P. M. Vrancken 1847—1874.

Mgr. A. C. Claessens 1874—1893.
Mgr. W. J. Staal S. J. 1893—1897.
Mgr. E. S. Luypen S. J. 1898—

In 1859 begint 'n nieuw tijdperk voor de Missie, toen n.l. de eerste Paters Jezuïeten 't land betraden. Later hebben deze Paters langzaamaan de geheele Missie overgenomen, zoodat thans geen enkel wereldgeestelijke nog op Java vertoeft. Onder de kranige veteranen dezer missionarissen diene hier vermeld Mgr. *M. J. D. Claessens*, die zijn schoonste levensjaren van 1877—1908 aan de Javamissie wijdde en die nu als volijverig secretaris der Indische Missie-Vereeniging in Holland zijne vurige Missionarisziel tot 't einde toe wil stellen in dienst der Missie.

Omdat de opvoeding der jeugd een zeer voornaam punt vormt der missioneering, kwamen Zusters en Broeders ter hulp tot kerstening van Java:

In 1856 de Zusters Ursulinen (Vught en Halfweg).
In 1862 de Broeders van den H. Aloysius (Oudenbosch).
In 1869 de Zusters Franciscanessen (Heythuisen).
In 1918 de Zusters van den H. Carolus Borromeus (Maastricht)
In 1919 de Broeders van O. L. Vr. Onbevl. Ontvangen (Maastricht).

In de laatste twintig jaren heeft het Apostol. Vicariaat van Batavia zich geleidelijk beperkt uitsluitend tot 't gebied van *Java* en *Madoera*.

Missionarissen.

Thans staat de Missie van Java rijkelijk te bloeien onder het zegenrijk bestuur van Mgr. *E. S. Luypen*, die als medehelpers heeft:

67 Paters Jezuïeten.
15 Scholastieken Jezuïeten, van wie 5 Javanen.
11 Broeders Jezuïeten.
30 Broeders van den H. Aloysius (Oudenbosch).
9 Broeders van O. L. Vr. Onbevl. Ontvangen (Maastricht).
134 Zusters Franciscanessen (Heythuisen).
241 „ Ursulinen (v. Vught en Halfweg).
13 „ van den H. Carolus Borromeus (Maastricht).

Staties.

Op Java zijn 23 Staties.

1. **Batavia.** (3 Staties).

Batavia is de hoofdstad van de residentie Batavia en de voornaamste stad van geheel Nederlandsch-Indië. Het heeft ongeveer 200.000 inwoners, waarvan 70 % Inlanders, 20 % Chineezen en 10 % Europeanen zijn. Hier is de zetel van den Apostol. Vicaris, *Mgr. Luypen.*

Aantal *Katholieken:* 5257 Europeanen, 84 Chineezen en 316 Inlanders.

De *Zusters Ursulinen* staan hier voor 't onderwijs der meisjes. Ze besturen twee H. B. Scholen met 3 j. cursus, 'n pensionaat en verscheidene lagere scholen met ongeveer 2000 kinderen.

De *Broeders van den H. Aloysius* verzorgen het onderwijs der jongens (231 leerlingen.)

Sinds 'n paar jaren staat hier 't eerste R. K. Ziekenhuis van Java, naar de meest moderne wijze ingericht, onder leiding van de *Zusters van den H. Carolus Borromeus.*

Verder bezit de statie nog een *Vincentiusgesticht* voor jongens en een voor meisjes, en mag zich verheugen in een bloeiend vereenigingsleven op sociaal, charitatief, wetenschappelijk en politiek gebied, gelijk men dat op de beste Europeesche parochies aantreft.

2. **Buitenzorg** met bijstatie **Soekaboemi.**

Buitenzorg is bekend om de residentie van den Gouverneur-Generaal met z'n wereldberoemden botanischen tuin.

Aantal Katholieken: 900 Europeanen en 55 Inlanders.

Behalve 'n *weeshuis* (met ongeveer 200 jongens) hebben de *Zusters Ursulinen* hier 'n *dagschool, pensionaat* en *fröbelschool* voor 351 meisjes.

3. **Bandoeng** met bijstatie **Tjimahi.**

Bandoeng, de hoofdstad van Preanger en de toekomstige hoofdstad van Oost-Indië, is een zeer welvarende, betrekkelijk

nog jonge stad van bijna 100.000 inwoners, waarvan 8 à 9000 Europeanen, 20.000 Chineezen en de anderen Inlanders zijn.

Aantal Katholieken: 2892 Europeanen, 49 Inlanders en 6 vreemde Oosterlingen.

De *Zusters Ursulinen* hebben een H. B. S. en een dag- en kostschool voor 1369 meisjes. 1 Sept. 1921 betrokken de *Zusters van den H. Carolus Borr.* 'n nieuw goed ingericht ziekenhuis.

Op deze plaats verschijnt het bekende Katholieke weekblad „*De Javapost*", opgericht in 1903.

4. Cheribon.

Cheribon is de hoofdplaats van de residentie Cheribon.

Aantal Katholieken: 1211 Europeanen, 12 Inlanders en 11 vreemde Oosterlingen.

5. Semarang. (2 Staties).

Semarang is de hoofdplaats van de residentie Semarang.

In dit handelscentrum van Midden-Java heeft de Missie twee zeer bloeiende staties.

Aantal Katholieken: 4536 Europeanen, 64 Inlanders, 66 vreemde Oosterlingen.

De *Zusters Franciscanessen* hebben hier twee kloosters en bedienen geheel 't onderwijs der meisjes in *twee dagscholen* met *fröbelscholen*, 'n *weeshuis* met *school* (± 230 kinderen), een *Mulo* en cursus tot opleiding van *onderwijzeressen* en ten slotte een *internaat* voor Katholieke meisjes te zamen 1015 kinderen.

De *Broeders van den H. Aloysius* hebben de leiding van 't jongensonderwijs en een weeshuis (met 268 jongens).

In 1922 hoopt men 'n ruim ziekenhuis te bezetten.

6. Ambarawa.

Aantal Katholieken: 2281 Europeanen en 'n paar Inlanders.

Hier is onlangs een *Normaalschool* gevestigd voor Inlandsche onderwijzers.

7. Magelang.

Magelang is de hoofdstad van de residentie Kedoe.

Aantal Katholieken: 1687 Europeanen, 308 Inlanders en 10 vreemde Oosterlingen.

De *Zusters Franciscanessen* besturen hier een opvoedingsinternaat voor Kath. meisjes (± 50 kinderen), daarenboven 'n fröbel- en 'n lagere school, ook toegankelijk voor niet-Katholieke meisjes (428 kinderen).

8. **Moentilan** met bijstatie **Klattèn.**

Moentilan, 't centrum der inlandsche wereld, is ook 't middelpunt der eigenlijke Javanenmissie.

Aantal Katholieken: 18 Europeanen, 1793 Inlanders.

De groote beteekenis van deze statie is gelegen in de drukbezochte Javanenscholen nl.:

Een *kweekschool* (± 140 leerlingen) tot opleiding van Inlandsche hoofdonderwijzers, reeds sinds 1910 met gouvernementskweekscholen gelijkgesteld.

Een *normaalschool* (± 90 leerlingen) tot opleiding van onderwijzers voor de 2e klas Javaansche scholen.

Twee *Holl.-Inlandsche scholen* (± 350 leerlingen).

Twee *2e klas Javaansche scholen*, de leerscholen voor de normaalscholen, waar uitsluitend Javaansch onderwezen wordt en die aansluiten aan de Javaansche lagere scholen.

Dan zijn er nog in den omtrek *16 lagere scholen*, waar aan ruim 1300 Javaansche kinderen onderwijs wordt gegeven door oud-leerlingen van Moentilan.

En wat wel 't meest verblijdend en hoopvol voor de toekomst is: 'n *Klein-Seminarie*, waar reeds 20 leerlingen, die de Kweekschool of Normaalschool hebben doorloopen, de humaniora maken, om dan de hoogere studiën in een eventueel op te richten *Groot-Seminarie* voort te zetten. Acht zijn al ingetreden in de Societeit van Jezus, waarvan er 2 Scholastieken in Moentilan les geven. De bedoeling is: dit Klein-Seminarie en ook 't Groot-Seminarie uit te breiden tot 'n centraal Seminarie voor heel den O. I. Archipel.

Ten slotte: voor 'n paar jaren namen de Missionarissen het civiele *hospitaal voor Inlanders* over, 't eenige, dat de Missie bezit, ofschoon er toch meerdere in bespreking zijn.

9. Mendoet.

Mendoet is 'n klein plaatsje, niet ver van Moentilan, bekend om z'n reuzen-Boeddhatempel.

Aantal Katholieken: 15 Europeanen, 250 Inlanders.

Het meest merkwaardige van deze statie is: een *internaat* der *Zusters Franciscanessen* met ongeveer 230 Javaansche meisjes. Deze ontvangen onderricht in een *Holl. Javaansche school* en worden verder onderwezen in allerlei huishoudelijke vakken (ofwel opgeleid in 'n *Inlandsche meisjeskweekschool*, de eerste en eenige Roomsch-Katholieke op Java.)

10. Djokjakarta met bijstaties Tjilatjap en Poerweredja.

Djokjakarta is de hoofdplaats van de gelijknamige residentie en telt 'n bevolking van 60 à 70.000 inwoners.

't Is voor de Missie 'n veelbelovende statie.

Aantal Katholieken: 2238 Europeanen, 547 Inlanders, 13 vreemde Oosterlingen.

De *Zusters Franciscanessen* besturen een *Holl.-Inlandsche school* (± 350 leerlingen) en twee *2de klas Javaansche scholen.*

Toen in Augustus 1919 door de *Broeders van O. L. Vr. Onbevlekt Ontvangen* de *Holl.-Indische School* voor jongens zou geopend worden, gaven zich onmiddellijk 450 jongens op, zoodat men wel genoodzaakt was, twee scholen te houden, die nu reeds te zamen 800 leerlingen tellen.

Hier is ook het *Noviciaat der Paters Jezuïeten*, waar de Javanen en de Hollanders (deze laatsten na het 1e jaar in Nederland) hun Noviciaat maken.

11. Soerakarta.

Soerakarta is de hoofdplaats van de residentie Soerakarta.

Aantal Katholieken: 1524 Europeanen, 10 Inlanders en 5 vreemde Oosterlingen. Inlandsche Holl.-Jav. School.

12. Madioen.

Madioen is de hoofdplaats van de residentie Madioen. Evenals Soerakarta is ook dit een Europeanenstatie, waar de bekeering van Inlanders maar zelden voorkomt.

Aantal Katholieken: 1500 Europeanen, 27 Inlanders.

De *Zusters Ursulinen* bedienen hier een *tehuis* voor behoeftige kinderen en 'n *dag-*, *fröbel-* en *industrieschool* (37 leerlingen.)

13. Soerabaja. (2 Staties).

Soerabaja, de hoofdplaats van de residentie Soerabaja, is in menig opzicht 'n Europeesche stad. Ze telt ruim 200.000 inwoners (160.000 Inlanders, 23.000 Chineezen, 17.000 Europeanen).

Aantal Katholieken: 5850 Europeanen, 25 Inlanders, 15 vreemde Oosterlingen.

De *Zusters Ursulinen* hebben hier 'n *H. B. S.*, 'n *dagschool*, 'n *fröbel-*, *kunst-* en *industrieschool* voor Europeesche meisjes (852) en bedienen het *ziekenhuis*.

De lagere scholen voor de (220) jongens staan onder leiding der *Broeders van den H. Aloysius*.

Verder telt de parochie, evenals in Europeesche steden, meerdere charitatieve en sociale vereenigingen.

14. Malang.

Malang is 'n voorname plaats van de residentie Pasoeroean.

De *Zusters Ursulinen* hebben hier een Europeesche *lagere school* voor meisjes en een *opleidingsschool* voor onderwijzeressen (te zamen 470 kinderen.)

Overzicht.

Nemen we de gegevens bij elkander, dan zien we, dat het Apostolisch Vicariaat van Batavia telt: ruim *27.000 Kath. Europeanen, 3500 Kath. Inlanders* en een paar honderd Kath. Chineezen en Oosterlingen.

Bij de beoordeeling dezer cijfers mogen we niet vergeten, dat de Paters Jezuïeten tot 1902 *geheel* Nederl. Oost-Indië te verzorgen hadden, en dat zij op de verschillende eilanden de sterke voorposten gevestigd hebben voor de nu bestaande 5 andere Missiegebieden. Celebes b.v. telde bij de overname in 1920 vier bloeiende hoofdstaties met 36 kerkjes, 40 scholen en 11.000 Katholieken, meest Inlanders.

Voor den bloei der Javamissie getuigt o.a. het feit, dat in 1920 2366 H. Doopsels werden toegediend, waarvan 363 aan volwassenen.

Java is, zooals men ziet, tot nu toe in hoofdzaak een Missie voor Europeanen. Eerst voor 'n twintig jaar terug is men begonnen met de bekeering der eigenlijke inlanders, voornamelijk in de drie centra: Moentilan, Mendoet en Djokjakarta. En deze streving belooft, Goddank, ontzaglijk veel voor de toekomst der Javamissie. Want de Javanen zijn rijp voor 't Evangelie. Hun drang naar ontwikkeling en beschaving drijft hen naar 't onderwijs. Het voorbeeld van Djokjakarta is hiervan een sterk bewijs. In den zomer van 1919 moesten in Moentilan 270 jongens worden afgewezen uit plaatsgebrek. Men voelt dan ook 'n schromelijk tekort aan onderwijskrachten. Wel doen Zusters en Broeders al hun best, zich geheel te geven aan de opvoeding der jeugd, maar wat beteekenen een *twintigtal* Kath. scholen voor 'n bevolking van *35 millioen?* En dit tekort schijnt te meer, als we die twintig Kath. scholen stellen tegenover 5669 niet-Kath. scholen. Geen wonder, dat de wachters op den toren alarm blazen, want het gevaar kan dreigen, dat Java, in den beslissenden strijd, die er gevoerd wordt, misleid door 'n reusachtige propaganda van Sarikat Islam, Socialisme en zelfs Communisme, voor de Kerk grootendeels verloren zou gaan.

Moge derhalve Katholiek Nederland de helpende hand uitsteken, nu vooral, nu de Indische Katholieke Partij, opgericht in 1917 en over geheel Java georganiseerd, en de „Centrale Raad van N. I. Kath. Soc. Bonden", steun en hulp zoeken bij Nederlands Katholieken.

Voor nadere inlichtingen en steun richte men zich tot het Hoofdbestuur van den St. Claverbond, de vereeniging tot steun der Javamissie, Stijn Buysstraat 11, Nijmegen.

VICARIATUS APOSTOLICUS
NOVAE GUINEAE NEERLANDICAE.

Aan het Hoofdbestuur der I. M. V.

Als wij ons mogen verheugen in het verblijdend verschijnsel, dat in de laatste jaren bij de Katholieken in het Moederland, een geestdriftige belangstelling ontstaan is voor de Katholieke zaak in hare Koloniën, moet dit voorzeker voor een groot gedeelte toegeschreven worden aan uwe Vereeniging, die door het geschreven en gesproken woord de geestelijke en stoffelijke nooden der Katholieke Missie in onze Oost heeft bekend gemaakt, en gewezen op de verplichtingen van het Moederland tegenover hare Bezittingen.

Het is ons dan ook een waar genoegen, bij gelegenheid van het tweede lustrum uwer Vereeniging, onze sympathie en dankbaarheid te betuigen voor uw werk.

Van harte zegenen wij U en uwe ijverige pogingen en bidden God, dat Hij aan uw werk vruchtbaarheid geve, opdat Christus' Rijk zich steeds meer uitbreide in dezen Archipel.

† J. AERTS, M. S. C.
Tit. Bisschop van Apollonia.
Ap. Vic. v. Nederl. N. Guinea.

LANGGOER, 14 Juni 1922.

Z. D. H. MGR. JOANNES AERTS,
TIT. BISSCHOP VAN APOLONIA, APOST. VICARIS VAN
NED. NIEUW GUINEA,

Z. D. H. MGR. JOANNES AERTS,
TIT. BISSCHOP VAN APOLONIA, APOST. VICARIS VAN
NED. NIEUW GUINEA.

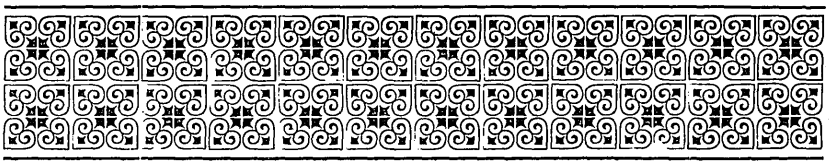

Apost. Vicariaat van Nederlandsch Nieuw-Guinea.

Land en Volk.

HET Apost. Vicariaat van Ned. Nieuw-Guinea omvat heel het Oostelijk gedeelte van Ned. Oost-Indië, dus: *Ned. Nieuw-Guinea,* de *Tanimbar-eilanden,* de *Kei-eilanden,* de *Aroe-eilanden, Banda, Ambon, Halmaheira* enz. te zamen 'n oppervlakte van ruim 20 maal de oppervlakte van Nederland.

De gezamenlijke bevolking bedraagt slechts $^1/_2$ millioen.

Behalve 'n menigte verspreid wonende Katholieken op de verschillende eilanden, zijn missiestaties slechts gevestigd op de Zuidkust van Ned. Nieuw-Guinea, op de Tanimbar-eilanden en vooral op de Kei-eilanden.

Ned. Nieuw-Guinea is alleen reeds 12 maal zoo groot als Nederland. Het zuidelijk deel is door groote rivieren als de Merauke, de Bian en de Koembe verdeeld in groote vakken. De bodem is zeer vruchtbaar en levert in overvloed kokosboomen, bamboe, suikerriet, sago, enz. De bevolking van het Papoeaansche ras, Marindineezen of Kaja-Kaja's geheeten, woont in kleine hutten, die, in kampongs gegroepeerd, langs de groote rivieren liggen. Ze leven van tuinbouw, jacht en visscherij. Ze zijn nog woest en wild en wreed en zonder eenige beschaving, koppensnellers of zelfs soms menscheneters.

De *Tanimbar-groep* bestaat uit 66 grootere en kleinere eilanden, waarvan er slechts 7 bewoond zijn, met 'n totale oppervlakte 150 geogr. mijlen en 'n gezamenlijke bevolking van ongeveer 30.000 inwoners. Ook deze eilanden zijn vruchtbaar en brengen allerlei houtsoorten voort. *Jamdena,* 't voornaamste eiland, met ongeveer 12.000 inwoners, is haast geheel met bosschen overdekt. Ook hier waren tot voor kort de bewoners, behoorend tot 't Maleisch-Alfoerisch ras, nog wild en woest, zich verlustigend in allerlei schanddaden. Door den beschavenden invloed der Missie en 't krachtig ingrijpen der regeering hebben zij toch al koppensnellen afgeleerd.

De *Kei-eilanden* zijn verdeeld in Groot-Kei en Klein-Kei en vormen met nog 'n paar kleinere eilandjes 'n groep van 35 eilanden, allen rijk aan kostbare houtsoorten en bizonder geschikt voor de kokoscultuur. De bevolking (ongeveer 30.000) is hier gemengd Maleisch-Papoeaansch en betrekkelijk zeer goed van inborst. Tot voor kort waren allen nog heidenen.

Ontstaan en Geschiedenis der Missie.

In de 16de eeuw hebben deze eilanden het Christendom mogen ontvangen van den H. Missionaris Franciscus Xaverius en zijne medehelpers. (1546). Door 't ijverig werken van Spaansche en Portugeesche priesters kon hier de Missie zoo gedijen, dat in het begin der 17de eeuw hier reeds 100.000 Katholieken waren. Ambon alleen telde wel 16.000 Katholieken en 4 kerken. Maar gelijk elders heeft ook hier de Nederlandsche Compagnie den Katholieken eeredienst uitgeroeid.

In *1888* landden echter weer twee Missionarissen — 't waren twee Paters Jezuïeten, want deze eilanden ressorteerden toen onder 't Apost. Vicariaat van Batavia — op de Kei-eilanden. Een nieuwe, heerlijke toekomst zou 't land nu tegemoet gaan. Onder de stoere arbeiders der Paters Jezuïeten dient vooral vermeld de heldhaftige Pater P. Kusters, de voornaamste werker in dit nieuwe Missieveld.

In *1902* werden deze eilanden afgescheiden van 't Apost. Vicariaat van Batavia en een zelfstandige Prefectuur onder leiding der Paters *Missionarissen van het H. Hart.*

In 1905 ontvingen zij den onmisbaren steun in de hulp der *Zusters Franciscanessen* (van Heythuizen) die later vervangen werden door de Zusters, *Dochters van Onze Lieve Vrouw van het H. Hart.*

Na 17 jaren van krachtigen arbeid en schitterende Missieresultaten, vooral op Kei, werd de Missie in 1920 verheven tot Apost. Vicariaat. Tot eerste Vicarius Apostolicus werd benoemd Mgr. J. Aerts.

Missionarissen.

Met *Mgr. J. Aerts* werken daar thans:
21 Priesters *Missionarissen van 't H. Hart.*
20 Broeders „ „ „ „ „
9 Zusters, *Dochters van Onze Lieve Vrouw van 't H. Hart.*
85 Catechisten.

Staties.

I. Ned. Nieuw-Guinea.

De bevolking van Ned. Nieuw-Guinea bedraagt ongeveer 5000. Onder hen is op 't oogenblik één hoofdstatie:

Merauke.

Merauke is gelegen aan de rivier van dien naam, op de Zuidkust van 't eiland. Het is de standplaats van den Assistent-resident. De bevolking bestaat uit Europeanen, Chineezen, Javanen, enz.

Hier zijn twee Paters en een Broeder gestationeerd die daarenboven nog twee bijstaties bedienen.

Aantal Katholieken: 37 Europeanen, 150 Inlanders met ongeveer 150 Inlanders als Catechumenen.

Het moreel peil der bevolking is zoo diep gezonken, gelijk Pater Vertenten in tegenwoordigheid van den Gouverneur-Gen. te Batavia laatstelijk duidelijk deed zien, dat hun bekeering uiterst moeilijk is. Door 't oprichten van model-kampongs tracht men de christelijke bewoners te bevrijden van de verpestende venerische ziekten, waardoor de bevolking dreigt uit te sterven.

Op 2den Paaschdag 17 Apr. 1922, kon na jaren van schijnbaar vruchteloozen arbeid het eerste Doopfeest gevierd worden.

29 Kaja-Kaja's, 15 mannen en 14 jongens werden in de Kerk opgenomen.

II. Tanimbar-eilanden.

De bevolking schat men op 30.000 inwoners, waarvan einde 1921 ongeveer 5500 Katholiek waren (in 1915 nog slechts 1000). In den loop van 1921 werden 583 doopsels toegediend en 131.570 communiën uitgereikt, wel 'n bewijs van innerlijken godsdienstigen bloei.

Hier zijn *5 hoofdstaties,* allen aan de Oostkust van Jamdena, en 16 bijstaties. Op elke statie is, naast 'n kerk of kapel ook 'n school, waar de leerlingen door de Paters, met de hulp van 27 Catechisten-onderwijzers, onderricht worden.

1. Oliliet.

Met 4 bijstaties. Op 'n bevolking van ± 6000 zijn er reeds 1620 Katholiek en 267 Catechumeen.

348 Kinderen bezoeken de 5 scholen.

Hier zal 'n school geopend worden ter opleiding van Catechisten.

2. Amtoefoe.

Met 5 bijstaties. Reeds meer dan de helft is Katholiek nl. van de 2200 reeds 1347 met 261 Catechumenen.

2818 Kinderen bezoeken de 6 scholen.

3. Krawain Langliat.

Met 3 bijstaties. Van de 1500 inwoners zijn er 938 Katholiek met 102 Catechumenen.

220 Kinderen bezoeken de 5 scholen.

4. Aloessie.

Met 4 bijstaties. Ook hier is de meerderheid reeds Katholiek nl. van de 2300 inwoners zijn er 1510 Katholiek met 176 Catechumenen.

Op de 5 scholen zijn 324 kinderen.

5. Fordate op het eiland van dien naam.

Met 1 bijstatie. 554 Katholieken en 99 Catechumenen.

2 Scholen met 147 leerlingen.

III. De Kei-eilanden.

De Kei-eilanden vormen het middelpunt van het Apost. Vicariaat. Hier is de Missie 't eerst begonnen en heeft ook de godsdienst 't diepst reeds doorgewerkt. De Missionarissen hebben hier 10 hoofdstaties met 41 bijstaties. Ook hier heeft elke statie 'n kerkje met school, waarin de jongens en meisjes door Catechisten-onderwijzers onderricht worden onder toezicht van den Missionaris.

A. Op Klein Kei:

1. Langgoer.

Dit is de hoofdstatie van geheel 't Vicariaat, waar dan ook de Apost. Vicarius resideert.

Met 3 bijstaties. Aantal Katholieken 1272 met 30 Catechumenen. Onder leiding *der Broeders* staat 'n *vakschool* voor timmerlui en smeden.

Deze statie heeft als een zeer belangrijk element voor den bloei der Missie, een *interne Catechistenschool* (63 leerlingen) waar de onderwijzers degelijk gevormd worden voor 't onderricht op de andere staties.

De *Zusters* besturen 'n *internaat* voor meisjes met 60 leerlingen.

180 Kinderen bezoeken de gewone volksscholen.

2. Gelaniet.

Dit ressorteert voorloopig onder Langgoer. Met 3 bijstaties.

400 Katholieken en 8 Catechumen, 3 scholen met 78 leerlingen.

3. Namar.

Met 4 bijstaties. Aantal Katholieken 1433 en 241 Catechumenen. Op de 5 scholen zijn 246 kinderen.

4. Ohoideer-toetoe.

Met 5 bijstaties. Op 'n bevolking van 1450 inwoners zijn er 426 Katholieken en nog 71 Catechumenen.

122 Kinderen bezoeken de 5 scholen.

5. Roemaat.

Met 5 bijstaties. Op 'n bevolking van 1550 inwoners zijn er 686 Katholieken en 59 Catechumenen.

129 Kinderen bezoeken de 6 scholen.

6. Lathean.

Met 3 bijstaties. Bijna allen zijn hier Katholiek, want van de ongeveer 800 bewoners zijn er reeds 593 gedoopt en 44 Catechumeen.

Op de 3 scholen zijn 122 kinderen.

B. Op Groot Kei:

1. Watoear.

Met 5 bijstaties. Van de ± 2800 inwoners zijn reeds 1272 Katholiek en 156 Catechumeen.

212 Kinderen bezoeken de 6 scholen.

2. Oewat.

Met 5 bijstaties. De bevolking wordt geschat op ongeveer 2100 inwoners. Hiervan zijn 1362 Katholiek en 360 Catechumeen.

264 kinderen zijn daar op de 6 scholen.

3. Haar.

Met 2 bijstaties. 457 Katholieken, 103 Catechumenen, 82 kinderen op de 3 scholen.

4. Hollat.

Met 6 bijstaties. 948 Katholieken en nog 386 Catechumeen.

127 Kinderen bezoeken de 6 scholen.

Overzicht.

Resumeeren we den feitelijken toestand van dit vicariaat, dan zien we, dat deze Missie zeer rijke vruchten jaarlijks opbrengt.

De eerste 15 jaren der Missie 1888—1903 konden uit den aard der zaak niet zoo'n schitterende resultaten opleveren. Maar toch was toen reeds door 't harde werken der Paters Jezuïeten een stevige grondslag gelegd voor den verderen geleidelijken opbouw der Missie. Al 1200 christenen telde de Prefectuur, toen zij overging aan de Missionarissen van 't H. Hart.

Moeilijkheden van allerlei aard belemmerden 't werk ook voor deze nieuwe Missionarissen. Noemen we vooral de wilde barbaarschheid en de diepe zedeloosheid van 't volk, gebrek aan hulpmiddelen, de macht van 't Protestantisme en de tegenwerking van de Mohammedanen.

Maar ondanks dit alles zijn de Missionarissen door hun voorbeeldigen zielenijver, hun rusteloozen arbeid erin geslaagd, thans ongeveer *15000* Katholieken te tellen, allen Inlanders, behalve ± 200 Europeanen. Met 21 Paters bedienen zij 15 hoofdstaties en 60 bijstaties (70 kerken en kapellen), 74 scholen worden bezocht door bijna 3000 kinderen, onderwezen door 85 Katechisten-onderwijzers, die zij vormen op de Katechistenschool van Langgoer. 'n Prachtig staaltje van Missiebloei is het feit, dat in 1917, 60 Katholieke dorpshoofden een geestelijke afzondering hielden te Langgoer en daarna gezamelijk de Katholieke belangen van hun dorp bespraken. 't Eerste Katholiek congres op Kei!

Moge Nederland en Nederlands Katholieken deze stoere arbeiders voor beschaving en Geloof ruimschoots steunen door gebed en geldelijke hulp.

Ter breedere bestudeering van deze mooie Missie leze men: „Bij de Oermenschen van Ned. Nieuw-Guinea" door Jos. van der Kolk; „Een veel belovende Missie" door P. Ed. Cappers. Verder de artikels over deze Missie in: „Het Missiewerk," „Onze Missiën in Oost en West," „Almanak van O. Lieve Vrouw van 't H. Hart" „Annalen van O. L. Vr. van 't H. Hart.

Voor eventueelen steun wende men zich tot: missionarissen van het H. Hart, Missiehuis Tilburg.

Aan de Indische Missie-Vereeniging bij haar 10-jarig bestaan de hartelijkste gelukwenschen en innigsten dank!

Moge zij gesteund door de Katholieken van Nederland blijven voortgaan op den ingeslagen weg en Volk en Regeering blijven voorlichten tot kerstening van onze Koloniën.

† PACIFICUS,
Tit. Bisschop en Apost. Vicaris
van Nederlandsch Borneo.

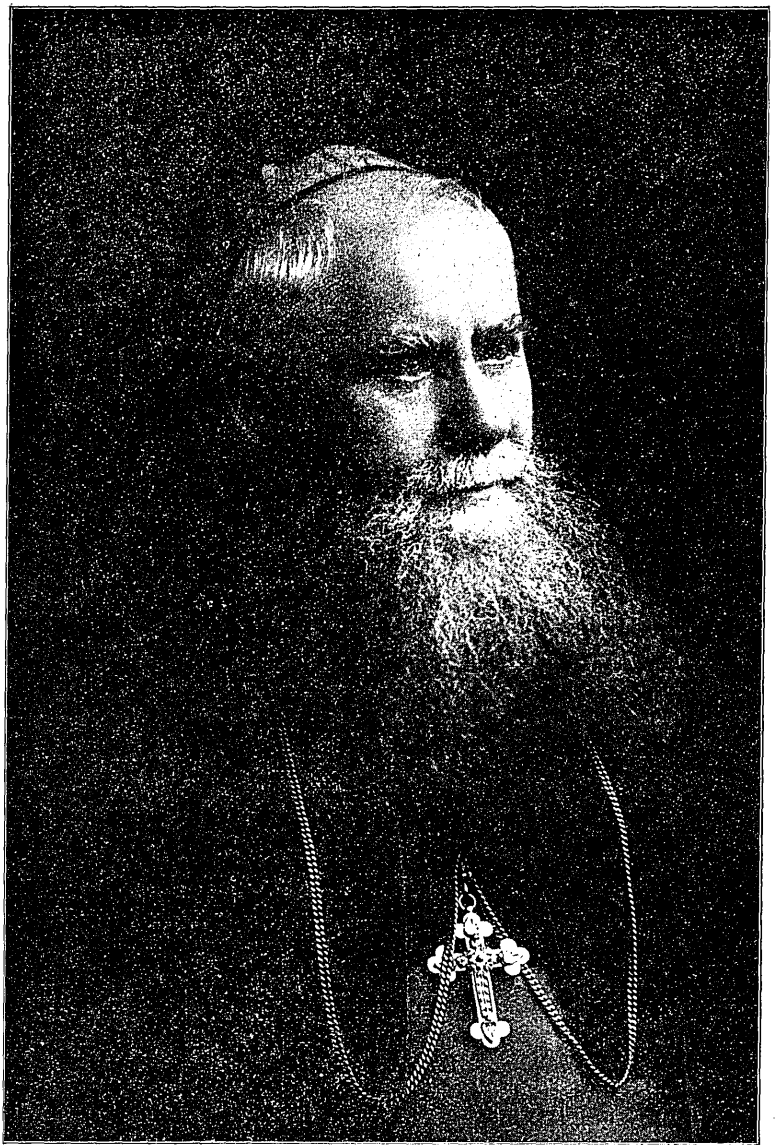

Z. D. H. MGR. PACIFICUS BOS, O. M. C.
TIT. BISSCHOP VAN CAPITOLIAS
APOST. VICARIS VAN NED.-BORNEO.

Aan de Indische Missie-Vereeniging bij haar 10-jarig bestaan de hartelijkste gelukwenschen en innigsten dank!

Moge zij gesteund door de Katholieken van Nederland blijven voortgaan op den ingeslagen weg en Volk en Regeering blijven voorlichten tot kerstening van onze Koloniën.

† PACIFICUS,
Tit. Bisschop en Apost. Vicaris
van Nederlandsch Borneo.

Z. D. H. MGR. PACIFICUS BOS, O. M. C.
TIT. BISSCHOP VAN CAPITOLIAS
APOST. VICARIS VAN NED.-BORNEO.

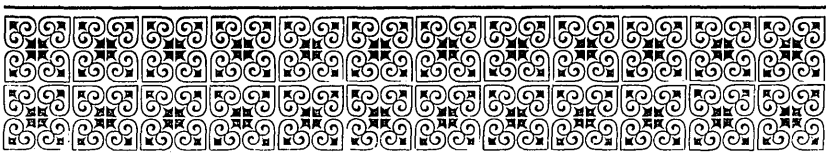

Apost. Vicariaat van Ned.-Borneo.

Land en Volk.

ORNEO is het grootste eiland van den Indischen Archipel en op één na het grootste eiland der aarde. Het Nederl. gedeelte alleen is ongeveer 17 maal zoo groot als Nederland. In 't midden van het eiland bevindt zich een bergketen, waardoor het Nederlandsch gebied in drieën verdeeld wordt: de Wester-, Zuider- en Oosterafdeeling. Door elke afdeeling stroomt 'n hoofdrivier: n.l. in 't Oosten de Koetei of Mahakkam, in het Zuiden de Baritoe en in het Westen de Kapoeas.

Politiek is het verdeeld in twee residenties, n.l. de *Wester*-afdeeling en de *Zuider*- en *Ooster*afdeeling.

De kennis van dit reuze-eiland is nog beperkt; 'n overgroot deel is met oerwouden overdekt, wegen en voetpaden ontbreken bijna overal. Toch blijkt de bodem zeer vruchtbaar te zijn; de nog kleine gecultiveerde streken leveren copra en rubber, en in den laatsten tijd is vooral de exploitatie van steenkolen- en petroleumvelden van groot belang.

Borneo is slechts zeer dun bevolkt. Men schat gewoonlijk de bevolking op 2 millioen menschen (nog geen 3 per K.M.^{2} en Nederland ruim 200 per K.M.^{2}).

De eigenlijke oorspronkelijke bewoners van Borneo zijn de *Dajaks*, 'n nog totaal onbeschaafd, maar goedig, eerlijk en gastvrij volk, dat hoofdzakelijk in de binnenlanden verblijf houdt. Vroeger waren ze gevreesd om hun koppensnellen, doch

dit is de laatste jaren sterk verminderd. Veelwijverij komt slechts zelden voor, echtscheiding daarentegen veelvuldig.

Ze zijn animistische heidenen en heel hun leven wordt beheerscht door geestendienst en geestenvrees.

Aan de kust treft men vele *Maleiers* aan, vroeger afkomstig van Sumatra en Malaka, die hier trachten handel te drijven met de Dajaks. De meesten hunner staan sterk onder den invloed van den Islam, en zijn daarom zelf moeilijk te bekeeren; daarenboven bemoeilijken zij vaak zeer hinderlijk het bekeeringswerk onder de Dajaks.

Verder wonen er ongeveer 60.000 *Chineezen* — in de Westerafdeeling alleen reeds 53.000 —, die op zoek naar goud en diamanten zich daar als landbouwkolonisten en kooplui vestigden. Zij zijn daar de handelaars, weten zich overal in te dringen, en staan aan 't hoofd van allerlei ondernemingen. De meesten zijn Boeddhisten.

Ten slotte zijn er nog 'n 3 à 4000 *Arabieren* en 'n 1000 *Europeanen.*

Ontstaan en Geschiedenis der Missie.

Gelijk elders in Indië, werd ook op Borneo reeds in de 16e eeuw het ware geloof verkondigd. Hier waren het de Portugeesche Paters *Franciscanen* en *Theatijnen*, die de blijde boodschap brachten. 'n Zekere Pater Antonio Kentimiglia bekeerde bij Bandjermasin 4000 Dajaks, voor wie hij 'n Katechismus in hun eigen taal schreef. Hij werd echter het slachtoffer der Mohammedanen, die toen de ergste vijanden der Missie waren.

Maar sinds de Portugeezen in 't begin der 17e eeuw 't eiland moesten afstaan aan de Hollanders, moesten ook hunne Priesters wijken; 't ware Geloof werd verboden en moest langzamerhand wel uitsterven.

Eerst in 1850 bezocht weer voor 't eerst een priester van 't Vicariaat Batavia 't verlaten eiland Borneo. Door jaarlijksche dienstreizen werden aan de Westkust zooveel Chineezen voor 't Geloof gewonnen, dat in 1885 een priester (Pater Jezuïet) te Singkawang 'n vaste standplaats kreeg. Ook onder de Dajaks verrees na enkele jaren 'n Statie te Nanga Sedjiram. Tot hun spijt moesten de Paters in 1896 en 1897 de posten verlaten om elders opengevallen plaatsen aan te vullen.

Maar een blijde toekomst zou Borneo wachten, daar in 1905 dit een afzonderlijke Apost. Prefectuur werd, toevertrouwd aan de Hollandsche *Paters Capucijnen.* Aan 't hoofd kwam te staan de Hoogeerw. P. Pacificus Bos, toen Provinciaal der Holl. Capucijnen.

Reeds 't volgende jaar 1906 ontvingen ze dankbare hulp van de *Zusters Franciscanessen van Veghel.* En nu breidde de Missie zich gestadig uit, zoodat ze in 1918 mocht verheven worden tot Apostolisch Vicariaat met Mgr. Pacificus Bos als Vicarius Apostolicus.

Een blijde aanwinst was het ten slotte, dat de *Broeders van de Congregatie van Huybergen* in 1920 hun intree deden in Borneo, om 'n gedeelte van 't jongensonderwijs op zich te nemen.

Missionarissen.

Met Mgr. Pacificus Bos werken daar thans:
22 Paters Capucijnen.
19 Broeders Capucijnen.
6 Broeders van de Congregatie van Huybergen.
32 Zusters van Veghel.

Staties

Het arbeidsveld is verdeeld tusschen *Chineezen-* en *Dajaks-*missie. De Missie onder de Chineezen heeft 4 hoofdstaties, die onder de Dajaks 5 hoofdstaties.

I. Onder de Chineezen.

1. Pontianak.

Pontianak, de hoofdplaats van West Borneo, gelegen aan de monding van de Kapoeas, is de zetel van het gewestelijk bestuur en tevens de residentie van Mgr. Pacificus Bos. Van de 17 à 18.000 inwoners zijn er ongeveer 5.500 Chineezen en ruim 11.000 inlanders, voornamelijk Maleiers.

Toen hier in 1909 een statie werd opgericht, gold zij op de eerste plaats de Chineezen. Voor hen werd een *jongens-* en

meisjesschool opgericht. De eerste (103 leerlingen, 33 internen, 70 externen) wordt bestuurd door de *Paters*, de tweede (100 leerlingen) door de *Zusters*, die daarenboven nog een *hulpziekenhuis* bedienen. Plannen voor 'n tweede klas ziekenhuis, waaraan in Pontianak zoo'n groote behoefte bestaat, waren reeds gemaakt, maar de regeering heeft de noodzakelijke subsidie voor 'n tijd uitgesteld. De uitbreiding van 't H. Geloof gaat niet snel, maar toch geleidelijk voorwaarts.

Van uit Pontianak worden tal van andere plaatsjes bezocht, waar enkele katholieken verspreid wonen. Het kerkelijk district Pontianak is veel grooter dan geheel Nederland.

2. Singkawang.

Singkawang is de oudste, en ook verstgevorderde Statie op Borneo. Ook hier is een Hollandsch-Chineesche *jongens-* en *meisjesschool*. De eerste (met 82 interne en 58 externe leerlingen) wordt bestuurd door de *Broeders van Huybergen*, de tweede (met 110 leerlingen) door de *Zusters van Veghel*.

De Zusters maken zich daarenboven nog bizonder verdienstelijk door 't verplegen van zieken, 't verzorgen van weezen en verlatenen en bovenal van de armsten der armen: de melaatschen. Een weinig buiten Singkawang zijn voor deze laatsten nette woningen gebouwd, waar geregeld 'n Zuster hen komt verzorgen, en waar in 'n kerkje de missionaris ook aan deze arme tobbers de troostmiddelen der H. Kerk komt uitdeelen.

Er zijn ongeveer 900 Kath. Chineezen, 'n aantal, dat elk jaar met ± 100 aangroeit.

3. Pemangkat.

Pemangkat, 'n stil plaatsje op 7 uren afstand van Singkawang, telt 330 Katholieken. Gedurende langen tijd bleef de toestand hier stationair, wijl de eerste poging met 'n jongensschool mislukte. 'n Nieuwe poging, pas gedaan, zal hopelijk beter succes hebben.

4. Sambas.

Ook hier 'n *Chineesche jongensschool* (met 42 leerlingen, waarvan 7 internen) bestuurd door de *Paters*. Waarschijnlijk

komen dit of het volgende jaar hier ook de Zusters zich vestigen en 'n school openen.

II. Onder de Dajaks.

1. Nanga-Sedjiram.

Nanga-Sedjiram is de oudste Statie onder de Dajaks, gelegen haast midden in Borneo. Hier mogen de Missionarissen zeer gunstige resultaten boeken, want gezien de zeer dunne bevolking, is het aantal Katholieken, dat in 1920 reeds 1137 bedroeg, zeer hoog te noemen. Sedjiram heeft z'n interne *jongensschool* (50 leerlingen) onder leiding der *Paters*, en z'n interne *Meisjesschool* (35 leerlingen) onder leiding der *Zusters*.

2. Landjah.

Deze Statie was hier op verzoek der regeering opgericht om het koppensnellen der gevreesde Batang Loepar-Dajaks tegen te gaan. Vorig jaar moest zij echter hoofdzakelijk om 't tegenwerken der regeeringsambtenaren verlaten worden en ze zal zonder regeeringssteun tijdelijk verlaten blijven.

3. Benoea-Martinoes.

Deze statie wil de trotsche, drankzuchtige Embaloeh-Dajaks bestrijden. Er is reeds 'n bloeiende interne *jongensschool* (47 jongens) onder leiding der *Paters* en een *meisjesschool* (20 meisjes) bestuurd door *Zusters*. Dat deze statie veel belooft voor de toekomst, blijkt wel uit 't feit, dat na 4 jaren het aantal Katholieken was gestegen van 70 tot 330.

4. Njaroemkop.

Te Njaroemkop, 'n paar uren van Singkawang, is de Missionaris nog slechts eenige jaren gevestigd, sinds 1917. Toch verheugt hij zich reeds in enkele bekeeringen en drie goed bezochte *jongensschooltjes*. Hier is men bezig 'n standaardschool op te richten ter opleiding van goeroes of inlandsche onderwijzers.

5. Laham.

Laham is de eenige Dajaksstatie, die in de Oosterafdeeling van Borneo gelegen is. Hier wonen de Bahau-Dajaks. Dat bij hen 't Geloof slechts heel langzaam wortel schiet, is hoofdzakelijk te verklaren uit hun lui, vadsig, energieloos karakter, dat niet de minste behoefte gevoelt voor 'n verheffende beschaving. Onlangs zijn ook hier *Zusters* gearriveerd en nu hoopt men door de beide interne scholen (70 kinderen) kans op succes te hebben.

Overzicht.

Overzien we 't uitgestrekte Missieveld van Borneo — in 't grootste gedeelte van Zuid-Borneo is 't den Missionaris verboden te missioneeren — dan moeten we getuigen, dat hier in 16 jaren hard gewerkt is. In dien tijd immers werden 9 hoofdstaties met 16 bedehuizen, 14 scholen, 3 weeshuizen en één melaatschenkolonie opgericht. Op de scholen zijn 954 (waarvan ± 500 interne) leerlingen, die men behalve door 't gewone onderwijs, ook door 't aanleeren van ambachten, door 't zich oefenen in allerlei werkzaamheden zooveel mogelijk tracht te verheffen en te beschaven.

En wanneer men zich 'n idee vormt van de uiterst dunne bevolking, de zeer weinige medewerking der regeering, de hatelijke tegenwerking van den Islam, 't lage beschavingspeil en de geringe energie der Dajaks, dan mag men zeggen, dat de stijging van 't aantal Katholieken van *314* (in 1905) tot *4500* (in 1921) enorm is.

En voor 'n bloeiend godsdienstig leven getuigt het hooge aantal H. Communiën nl. 52825 in het vorig jaar. Met goeden moed en vol hoop mag men de toekomst dezer Missie tegemoet zien.

Wie deze Missie nog nader wenscht te bestudeeren, leze o.a.: „*Gedenkboek van den 12 1/2 jarigen Missiearbeid der P.P. Capucijnen in Ned. O.-Indië 1905—1917*" en vele mooie artikelen in: *Het Missiewerk, Onze Missiën van O. en W., De Missieillustratie en geïllustr. Zondagsblad, Borneo-Almanak* enz.

Voor eventueelen steun wende men zich tot den Z. E. Pater *Anastasius* (Kapucijnen-klooster, Tilburg) die tevens de leider is van de Ondersteuningsvereeniging: „de St. Fidelis-Missiebond".

MGR. MATHIAS BRANS, O. M. C.
APOST. PREFECT VAN SUMATRA.

5. Laham.

Laham is de eenige Dajaksstatie, die in de Oosterafdeeling van Borneo gelegen is. Hier wonen de Bahau-Dajaks. Dat bij hen 't Geloof slechts heel langzaam wortel schiet, is hoofdzakelijk te verklaren uit hun lui, vadsig, energieloos karakter, dat niet de minste behoefte gevoelt voor 'n verheffende beschaving. Onlangs zijn ook hier *Zusters* gearriveerd en nu hoopt men door de beide interne scholen (70 kinderen) kans op succes te hebben.

Overzicht.

Overzien we 't uitgestrekte Missieveld van Borneo — in 't grootste gedeelte van Zuid-Borneo is 't den Missionaris verboden te missioneeren — dan moeten we getuigen, dat hier in 16 jaren hard gewerkt is. In dien tijd immers werden 9 hoofdstaties met 16 bedehuizen, 14 scholen, 3 weeshuizen en één melaatschenkolonie opgericht. Op de scholen zijn 954 (waarvan ± 500 interne) leerlingen, die men behalve door 't gewone onderwijs, ook door 't aanleeren van ambachten, door 't zich oefenen in allerlei werkzaamheden zooveel mogelijk tracht te verheffen en te beschaven.

En wanneer men zich 'n idee vormt van de uiterst dunne bevolking, de zeer weinige medewerking der regeering, de hatelijke tegenwerking van den Islam, 't lage beschavingspeil en de geringe energie der Dajaks, dan mag men zeggen, dat de stijging van 't aantal Katholieken van *314* (in 1905) tot *4500* (in 1921) enorm is.

En voor 'n bloeiend godsdienstig leven getuigt het hooge aantal H. Communiën nl. 52825 in het vorig jaar. Met goeden moed en vol hoop mag men de toekomst dezer Missie tegemoet zien.

Wie deze Missie nog nader wenscht te bestudeeren, leze o.a.: „*Gedenkboek van den 12 ½ jarigen Missiearbeid der P.P. Capucijnen in Ned. O.-Indië 1905—1917*" en vele mooie artikelen in: *Het Missiewerk*, *Onze Missiën van O. en W.*, *De Missieillustratie en geïllustr. Zondagsblad*, *Borneo-Almanak* enz.

Voor eventueelen steun wende men zich tot den Z. E. Pater *Anastasius* (Kapucijnen-klooster, Tilburg) die tevens de leider is van de Ondersteuningsvereeniging: „de St. Fidelis-Missiebond".

MGR. MATHIAS BRANS, O. M. C.
APOST. PREFECT VAN SUMATRA.

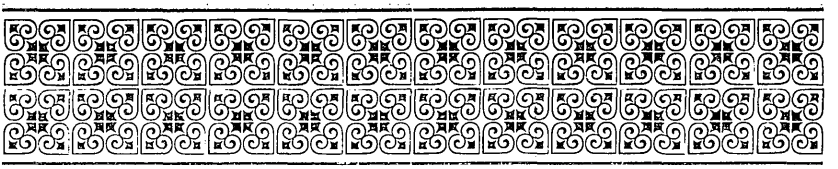

Apost. Prefectuur van Sumatra.

Land en volk.

SUMATRA, in oppervlakte dertien maal grooter dan Nederland, is 'n land van wondere natuurschoonheid langs uitgestrekte bergmeren en reusachtige hoogvlakten. De groote laagvlakte is er veelal bedekt met echte tropische oerwouden.

In economisch opzicht gaat dit land een groote toekomst tegemoet, want het groot-kapitaal is reeds volop bezig den rijken grond te exploiteeren voor den uitvoer van allerlei produkten, vooral tabak, rubber, koffie, thee en petroleum. De Inlanders zelf telen meer rijst, copra, peper en klappers.

Sumatra is slechts dun bevolkt. Men berekent 't aantal inwoners op 5 millioen, waarvan 12,000 *Europeanen* (land- en mijnbouwemployé's, en ambtenaren) 172,000 *Chineezen* (arbeiders, kooplieden). De *Inlanders* onderscheidt men in *Atjehers* (in 't Noorden) de *Bataks* (in Midden Sumatra) en de *Maleiers* (in 't Zuiden en langs de kusten en gedeeltelijk in Midden-Sumatra). De Maleiers hebben zich van hieruit als de handelaars over de verschillende eilanden van Indië verspreid, zoodat het Maleisch in Indië de verkeerstaal is.

Bijna de geheele bevolking is Mohammedaansch, ofschoon bij velen de invloed van den Islam niet diep is doorgedrongen en zij veel meer gehecht blijven aan oude animistische gebruiken. De Bataks zijn over 't algemeen nog heidenen. Dit volk dat zich zoo gunstig leent voor 't christendom, moet jammerlijk

gesloten blijven voor 't ware Geloof, omdat door de Regeering hier alleen Protestanten worden toegelaten.

Ontstaan en geschiedenis der Missie.

Toen Sumatra nog Portugeesch gebied was, kwamen ook, reeds in de 16e eeuw, Portugeesche priesters hier 't Evangelie verkondigen. Het rijk van Atjeh werd reeds gedeeltelijk voor 't ware Geloof gewonnen. Maar niet zonder moeiten en lijden, getuige de bloedige vervolgingen van 1565 en 1638. Twee Karmelieten, P. Dionysius, oud-kosmograaf van den Portugeeschen koning en Br. Redemptus, stierven er als martelaren en zijn in 1900 zalig verklaard.

Met de komst der Holl. Compagnie moest het Kath. Geloof langzamerhand verdwijnen.

Toen in 1808 de Apost. Prefectuur van Batavia werd gevormd, kon voorloopig nog niet aan Sumatra gedacht worden. Een paar Fransche priesters van de Missions étrangères ontfermden zich over dit land en bleven er 'n tijd werkzaam.

In 1838 stichtten Hollandsche seculiere priesters een statie te Padang, die in 1871 door de *Paters Jezuïeten* werd overgenomen. Sindsdien werd Sumatra met noeste vlijt bewerkt door de Paters Jezuïeten. Een bizondere vermelding verdient de meest populaire Pastoor Verbraak, die 33 jaren lang de militairenstatie van Kota Radja bediende en door z'n buitengewone toewijding en opoffering de dankbaarheid en hoogachting van allen verwierf.

In 1885 hadden de *Zusters van O. L. Vr. Moeder van Barmhartigheid* (Tilburg) zich in Padang gevestigd, waar zij den Missionaris een onmisbare steun zijn, door de liefdevolle opvoeding en 't onderwijs der vrouwelijke jeugd.

In 1912 werd Sumatra als afzonderlijke Apost. Prefectuur toevertrouwd aan de Hollandsche *Paters Capucijnen.* De H. Stoel benoemde tot Apost. Prefect Pater Liberatus Cluts, die na 9 jaren aan 't hoofd der Missie te hebben gestaan, onverwachts stierf aan boord van 't stoomschip, toen hij op vormreis was.

Tot zijn opvolger is benoemd in 1921 Mgr. Mathias Brans. Ten slotte is voor deze Missie de hulp reeds verzekerd der *Fraters van Tilburg* en der *Zusters van Dongen.*

Missionarissen.

Met Mgr. Mathias Brans werken daar thans:
13 Paters Capucijnen.
4 Broeders „
41 Zusters van O. L. Vr. Moeder van Barmhartigheid.

Staties.

1. Padang.

Padang is de hoofdplaats van de residentie: Sumatra's westkust (± 50,000 inwoners), is ook de hoofdstatie der Missie en het verblijf van den Apost. Prefect.

Aantal Katholieken: 1529 Europeanen, 10 Inlanders, 22 vreemde Oosterlingen.

De *Zusters* (van Tilburg) besturen hier *twee dagscholen*, een *Mulo* en een *normaalschool* tot opleiding van onderwijzeressen. Verder staan onder hunne leiding *fröbel- en naaischolen* (te zamen met ongev. 600 kinderen) en het *meisjesweeshuis* (met 72 meisjes). Vooral de *Chineesche meisjesschool* (130 leerlingen) gaat bizonder goed. Binnenkort zullen de *Fraters* (van Tilburg) het onderwijs voor de Kath. Padangsche jongens op zich nemen. De Paters hebben ondertusschen reeds 'n *Chineesche jongensschool* en 'n *jongensweeshuis* geopend.

2. Tandjong Sakti.

Tandjong Sakti is 'n plaatsje in de residentie Benkoelen. Er wonen in de desa's gezamenlijk, door hooge bergen afgesloten, ongeveer 7000 menschen, allen inlanders. Van hieruit bedient de Missionaris ook de verspreid wonende Katholieken in de residentie Benkoelen en de Bovenlanden der residentie Palembang.

Aantal Katholieken: 665 Inlanders, 147 Europeanen en 4 vreemde Oosterlingen.

De Missionarissen besturen 'n bloeiende *jongensschool* (110 leerlingen) en de *Zusters* een opkomende *meisjesschool*.

3. Kota Radjah.

Kota Radjah is de hoofdplaats van 't gouvernement Atjeh en onderhoorigheden. Voor de vele militairen, die hier moesten

verblijven, was reeds in 1882 'n vaste statie opgericht. Ter eere van hun beminden aalmoezenier Past. Verbraak, hebben de militairen hier 'n standbeeld van hem opgericht. Het parochieele werk is bijna uitsluitend aangewezen op de Europeanen. Op geregelde tijden bezoekt de Missionaris de militairen op hun posten en bivaks, die over geheel Atjeh en Onderhoorigheden verspreid zijn. Zoo ook de voornaamste havens van Noord-Sumatra.

Aantal Katholieken: 1103 Europeanen, 158 vreemde Oosterlingen en 42 Inlanders.

4. Medan.

Medan is de hoofdplaats van 't gouvernement: Oostkust van Sumatra. Het is 'n modern-tropische stad (40.000 inwoners), naar 't uiterlijk 'n Europeesche stad met ruime winkelstraten, electrische verlichting, enz.

De Missionarissen van deze statie hebben buiten de stad, nog de zorg voor de verstrooide Katholieken in heel het gouvernement: Oostkust van Sumatra, die zij op bepaalde tijden bezoeken.

Aantal Katholieken: 1700 Europeanen, 125 Inlanders.

In de stad (met ± 800 Kath.) bloeit 'n Katholieke sociale Bond. Op den rand van de stad is voor 'n kampong der Klingaleezen een kerkje met 'n schooltje gebouwd. De *Zusters van Dongen* zullen hier spoedig 'n school openen.

5. Sambong.

Sambong is 'n plaatsje op 't eiland Banka.

De Missionarissen dezer statie dragen zorg voor het zielenheil der Katholieken, die verspreid wonen over de Residentie Banka en de Benedenlanden van de Residentie Palembang en Biliton.

Aantal Katholieken: 331 Europeanen 148 Chineezen.

6. Sawah-Loento.

Sawah-Loento, op eenige uren afstand van Padang, is pas 't laatste jaar 'n vaste standplaats voor den Missionaris geworden.

Het is 'n zeer welvarend stadje en belooft veel voor de uitbreiding van 't H. Geloof.

Overzicht.

Het werk der Missionarissen op Sumatra beperkt zich, zooals men ziet, in hoofdzaak tot de vele Europeanen, die verspreid over 't groote eiland leven. Maandenlange reizen moet men ondernemen, om de Katholieken op te zoeken, hen te sterken in 't H. Geloof, en hun de genademiddelen der H. Kerk uit te deelen.

Toch wordt de inlander niet vergeten. Dat men tot nu toe zoo weinig tot hun heil heeft mogen doen, is ten deele zeker afhankelijk van 't gebrek aan Missiepersoneel, maar voor 'n groot deel ook van 't feit, dat juist voor de meest geschikte gebieden de toegang voor den missionaris van regeeringswege gesloten blijft. We hopen, dat spoedig beide hindernissen zullen vervallen.

De toestand der Missie toont zich duidelijk in de volgende cijfers:

Priesters.	Kathol.	Hoofdstaties.	Kerken en kapellen.	scholen.	leerlingen.
14	6,616	6	16	15	930

Sumatra is genoemd „het eiland der toekomst."

Moge dan ook onder Gods zegen en met ons aller medewerking, die toekomst behooren aan de Kerk.

Voor verdere inlichtingen en eventueelen steun wende men zich tot Pater Procurator, Kapucijnenklooster, Tilburg.

Voor verdere literatuur, zie blz. 34.

Dankbaar en hoopvol!

1922 is wel het jaar der herdenkingen en geeft stof tot veel dankbaarheid — eeuwfeesten der Propaganda, der Voortplanting, van den H. Franciscus Xaverius, alle datums zoo bizonder dierbaar aan een missionaris-hart. Wat een stuwkracht gaat er van die prachtinstellingen uit en hoe leven wij, in alle werelddeelen verspreid, die heerlijke feesten mede, die het goddelijke wachtwoord: „Gaat en onderwijst alle volkeren", zoo fòrsch onderstreepen!

En thans jubelt weer het missionarishart in Oost en West, nu het 't tweede lustrum medeviert van de omzetting eener grootsche en liefdevolle gedachte in heilzame werkelijkheid, de Indische Missie-Vereeniging. En thans weer gaan onze wenschen uit, ditmaal niet naar Rome of Lyon, doch naar het eigen Moederland, waar naast zoo onnoemelijk veel goeds en schoons ook die prachtige Vereeniging verrees, wier hoofddoel is de rechten der Missionarissen te verdedigen en in de koloniën de baan te effenen en te verruimen tot de vestiging van God's Rijk, verheven doel dat nog onlangs de goedkeuring en aanmoediging van den H. Vader mocht verwerven.

En wij zullen in September de edelmoedige stichters niet vergeten en de ijverige Besturen, en bij al onze erkentelijkheid toch een bizonder plaatsje inruimen voor den eveneens jubileerenden wakkeren strijder voor katholiek Indië, Mgr. Claessens!

DR. G. J. VESTERS, M. S. C.,
Apostolisch Prefect van Celebes.

MENADO, 30 Mei 1922.

MGr. DR. G. J. VESTERS M. S. C.,
APOST. PREFECT VAN CELEBES.

Dankbaar en hoopvol!

1922 is wel het jaar der herdenkingen en geeft stof tot veel dankbaarheid — eeuwfeesten der Propaganda, der Voortplanting, van den H. Franciscus Xaverius, alle datums zoo bizonder dierbaar aan een missionaris-hart. Wat een stuwkracht gaat er van die prachtinstellingen uit en hoe leven wij, in alle werelddeelen verspreid, die heerlijke feesten mede, die het goddelijke wachtwoord: „Gaat en onderwijst alle volkeren", zoo fòrsch onderstreepen!

En thans jubelt weer het missionarishart in Oost en West, nu het 't tweede lustrum medeviert van de omzetting eener grootsche en liefdevolle gedachte in heilzame werkelijkheid, de Indische Missie-Vereeniging. En thans weer gaan onze wenschen uit, ditmaal niet naar Rome of Lyon, doch naar het eigen Moederland, waar naast zoo onnoemelijk veel goeds en schoons ook die prachtige Vereeniging verrees, wier hoofddoel is de rechten der Missionarissen te verdedigen en in de koloniën de baan te effenen en te verruimen tot de vestiging van God's Rijk, verheven doel dat nog onlangs de goedkeuring en aanmoediging van den H. Vader mocht verwerven.

En wij zullen in September de edelmoedige stichters niet vergeten en de ijverige Besturen, en bij al onze erkentelijkheid toch een bizonder plaatsje inruimen voor den eveneens jubileerenden wakkeren strijder voor katholiek Indië, Mgr. Claessens!

DR. G. J. VESTERS, M. S. C.,
Apostolisch Prefect van Celebes.

MENADO, 30 Mei 1922.

Mgr. Dr. G. J. VESTERS M. S. C.,
Apost. Prefect van Celebes.

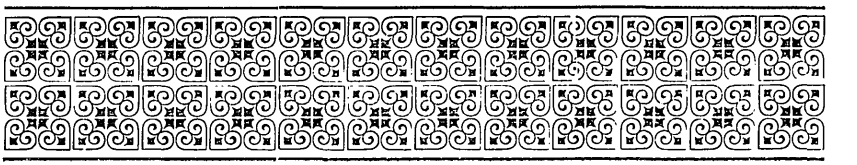

Apost. Prefectuur van Celebes.

Land en volk.

De jongste Apost. Prefectuur in Oost-Indië is die van Celebes, met de omliggende eilanden. Celebes is 5 $^1/_2$ maal zoo groot als Nederland, bestaat bijna geheel uit bergland, en is grootendeels nog met reusachtige oerwouden overdekt. Naar den uiterlijken grillige vorm laat het zich geredelijk in vier schiereilanden verdeelen, die van 't kern van 't groote eiland uitstralen.

Staatkundig is het verdeeld in het gouvernement „Celebes en onderhoorigheden" ('t Zuidelijk deel) en de residentie *Menado* ('t Noordelijkste deel):

Het eiland is bijna overal slechts dun bevolkt. Alleen het uiterste Noorden (*Minahassa*) en het uiterste Zuiden (*Makasar)* maken daarop een betrekkelijke uitzondering. Dit zijn dan ook de twee belangrijkste stukken van Celebes. Makasar is de voornaamste havenplaats van het geheele Oosten van den Archipel, voornamelijk door zijn gunstige ligging tusschen 't Oosten en de groote havens van 't Westen.

De totale bevolking schat men op ruim 3 millioen, alle inlanders behalve 4,000 Europeanen en 28,000 vreemde Oosterlingen (meest Chineezen en Arabieren).

Daar om de vele bergruggen en woeste wouden de verkeersverbinding uiterst moeilijk en dus zeldzaam is, is de bevolking in talrijke stammetjes verdeeld met elk 'n afzonderlijke taal of sterk verschillend dialect.

De voornaamste stammen zijn: de *Makasaren* in 't Zuiden;

benoorden dezen de *Boegineezen*; in 't midden de woeste *Toradja's* en in 't Noorden de *Minahassars*.

De hoofdbezigheid der inlanders is de landbouw, vooral van rijst en maïs. Ook copra en boschprodukten leveren zij. Daarenboven is geconstateerd, dat Celebes veel goud, ijzer- en nikkelerts moet bezitten.

Wat den godsdienst betreft der inlanders, de Makasaren en Boegineezen zijn Mohammedanen, maar behielden nog zeer veel van hun oude animistische gewoontes. De stam der Toradja's is nog een heidensch natuurvolk. De Minahassars zijn reeds voor de helft gekerstend, daar de Protestanten hier reeds ongeveer 250,000 volgelingen tellen.

Ontstaan der Missie.

In de 16e eeuw waren hier reeds bloeiende centra van christenen o.a. te Makasar, Tontoli en Gorontali, die voornamelijk bestuurd werden door Portugeesche priesters. Gelijk elders in Indië hebben echter ook hier onze voorvaderen der 17e eeuw 't Katholicisme uitgeroeid.

Dan, gelijk we zagen, eerst in 1808 werd de Missie weer met nieuwen moed ondernomen toen de Apostol. Prefectuur van Batavia werd opgericht, waaronder ook Celebes resorteerde.

In *1859* kwam de eerste Missionaris (een Pater Jezuïet) op 't eiland Celebes en sindsdien hebben de stoere Paters Jezuïeten ondanks tegenwerking der loge, ondanks ongelijke concurrentie der Protestanten, hier zeer vruchtbaar gewerkt voor de uitbreiding van 't ware Geloof.

In 't eerst werden slechts nu en dan 'n dienstreis daarheen ondernomen, maar bij 't toenemen der Katholieken vestigde zich in *1886* voor goed een Missionaris te *Menado*. Een ander in 1893 te Makassar, in 1895 te Tomohon, in 1901 te Woloan.

In 1898 arriveerden de Zusters van 't Gezelschap J. M. J., maar eerst 9 jaren later konden zij vergunning krijgen om 'n school te openen, met de beperking dan nog, dat niet in Hollandsche taal mocht worden les gegeven. Daardoor waren natuurlijk de Europeesche kinderen van de school uitgesloten. Later is deze onduldbare toestand verbeterd.

Na jaren van harden apostolischen arbeid, toen 't missieveld reeds rijkelijk te bloeien stond, hebben de Paters Jezuïeten

naar nieuwe arbeiders uitgezien. En op 29 Nov. *1919* werd Celebes met de omliggende eilanden als een zelfstandige Apost. Prefectuur toevertrouwd aan de *Missionarissen van 't H. Hart* te Tilburg. Tot apostolische Prefect werd benoemd Mgr. Dr. G. J. Vesters.

Missionarissen.

Met Mgr. Dr. G. J. Vesters werken daar thans:

7 Missionarissen en 3 Broeders Miss. van het H. Hart van Tilburg. 23 Zusters der Congregatie J. M. J. van 's Bosch. Verder 7 Inl. Hulpleeraars en 74 Catechisten-onderwijzers.

Staties.

In 't Noorden telt de Minahassa *drie* hoofdstaties:

1. **Menado,** de hoofdplaats van de Minahassa.

Onderwijs der R. K. Missie in de Minahassa.

Mulo	15	leerlingen.
Holl. school	283	„
Fröbel school	138	„
Knip- en naaicursus	55	„
Cursus fraaie handw.	60	„
„ Fransch	28	„
„ Boekhouden	23	„
„ Holl. Taal	130	„
„ Piano	17	„

Behalve de *jongensscholen*, waar inlandsche schoolmeesters les geven, hebben de *Zusters van het Gezelschap J. M. J.* hier een *Hollandsche school* van Inlandsche meisjes (202 leerlingen) een *Maleische school* (35 leerlingen) en *fröbelscholen* voor jongens en meisjes (142 leerlingen). Onder meerdere private cursussen besturen ze een cursus voor opleiding van Inlandsche onderwijzeressen voor Fröbelscholen. Van de schoolbevolking is 12 à 14 $^0/_0$ katholiek, enkele Mohammedaan, meerderen Chineezen en de rest Protestant of niets. De Zusters zijn in 't bezit der

vereischte akten en diploma's, zo
de cursussen, fröbelschool en vo
In den loop van 't jaar 192
tot M. U. L. O.

In Menado verschijnt sinds
Katholik" voor de Maleisch sp
sinds 1911 verbonden een broch
Geloof en wetenschap.

Aantal Katholieken: 170 Eu
bevolking van 12,000 zielen.

2. Woloan.

Behalve de *hoofdkerk* en
jongensscholen, verdient Woloan
bloeiende *kweekschool voor Kat*
Katechisten, met haar 50 Katholi
hoop voor de toekomst, omdat
Katholieken gevormd worden, d
hun eigen landgenooten tot d
zullen opleiden.

3. Tomohon.

Ook hier leiden inlandsche o
Missionarissen de *jongensscholen*.
voor inlandsche meisjes (200 leerli
dienstige vereenigingen. Behalve b
zijn er ook Zusters met diploma
meisjes *opleiden tot inlandsche ver*

De schoolbevolking is hier 60

Tomohon telt eveneens een
hulpziekenhuis, het St. Walteris
Zusters J. M. J.

In 't Zuiden is slechts één ho

4. Makasar.

Deze statie telt ruim 500 K
300 Europeanen (140 militairen), d

—

el voor haar school als voor
de Maleische taal.
de lagere school uitgebreid

9 een maandschrift „*Gerèdja*
kende gemeente. Daaraan is
enreeks: „*Iman dan Ilmoe*",

eanen, 1864 Inlanders op een

scheidene *bijkerkjes* met de
bizondere aandacht om de
inlandsche onderwijzers en
e leerlingen. Dit is de blijde
nier die jongelui tot flinke
zelf later de kinderen van
gelijke Roomsche menschen

erwijzers onder toezicht der
e *Zusters* besturen *een school*
en) en verder allerlei gods-
oegdheid voor 't onderwijs
kenverpleging, die hier ook
eegsters.
/0 katholiek.
door de Regeering erkend
esticht, bestuurd door de

dstatie:

holieken, waarvan ongeveer
andere inlanders zijn.

REDUC

RAT

14:

CTION

TIO

E1

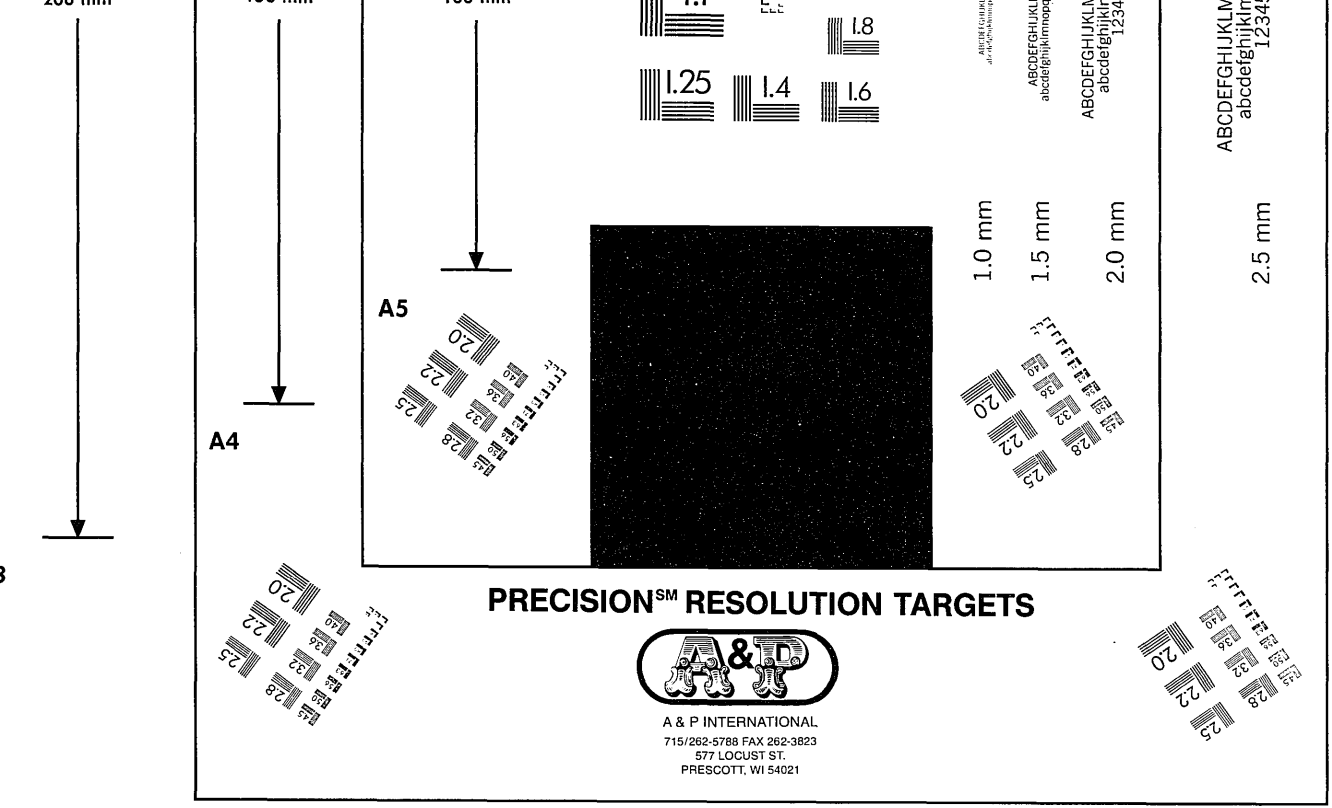
A5
A4
1.0 mm
1.5 mm
2.0 mm
2.5 mm
PRECISION℠ RESOLUTION TARGETS
A & P INTERNATIONAL
715/262-5788 FAX 262-3823
577 LOCUST ST.
PRESCOTT, WI 54021

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890
4.5 mm
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890
3.5 mm

2.5 mm

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890

2.0 mm

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

1.5 mm

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

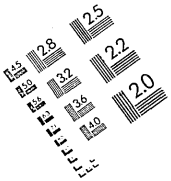

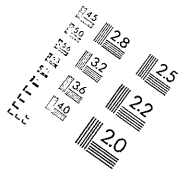

PM-MGP
METRIC GENERAL PURPOSE TARGET
PHOTOGRAPHIC

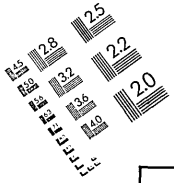

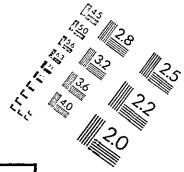

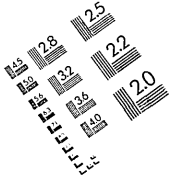

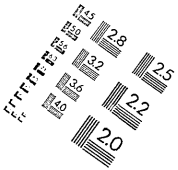

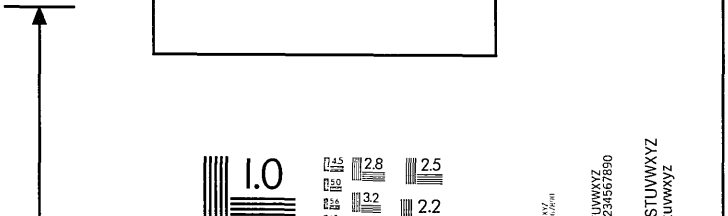

NED. OOST-INDIE

Sch

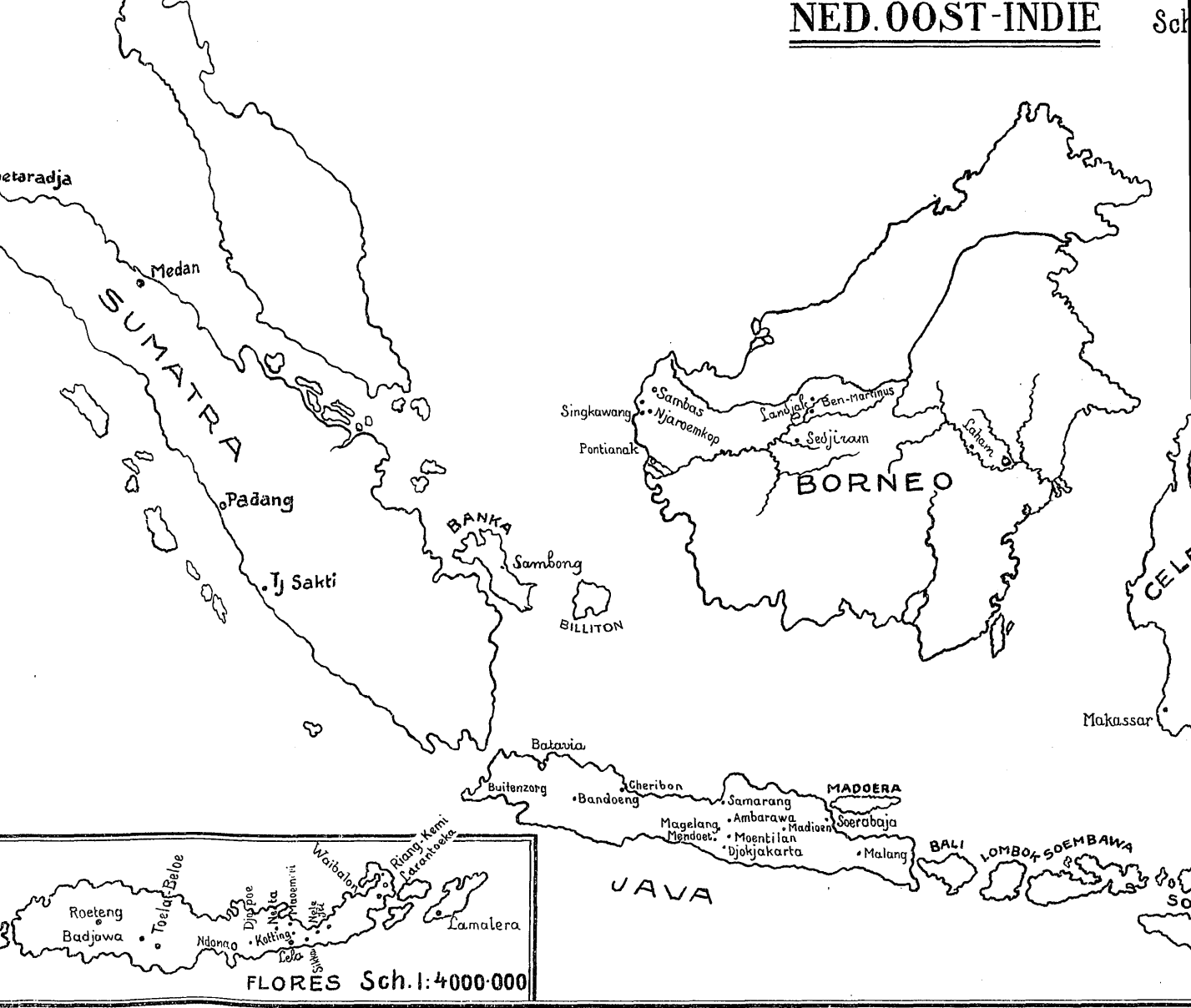

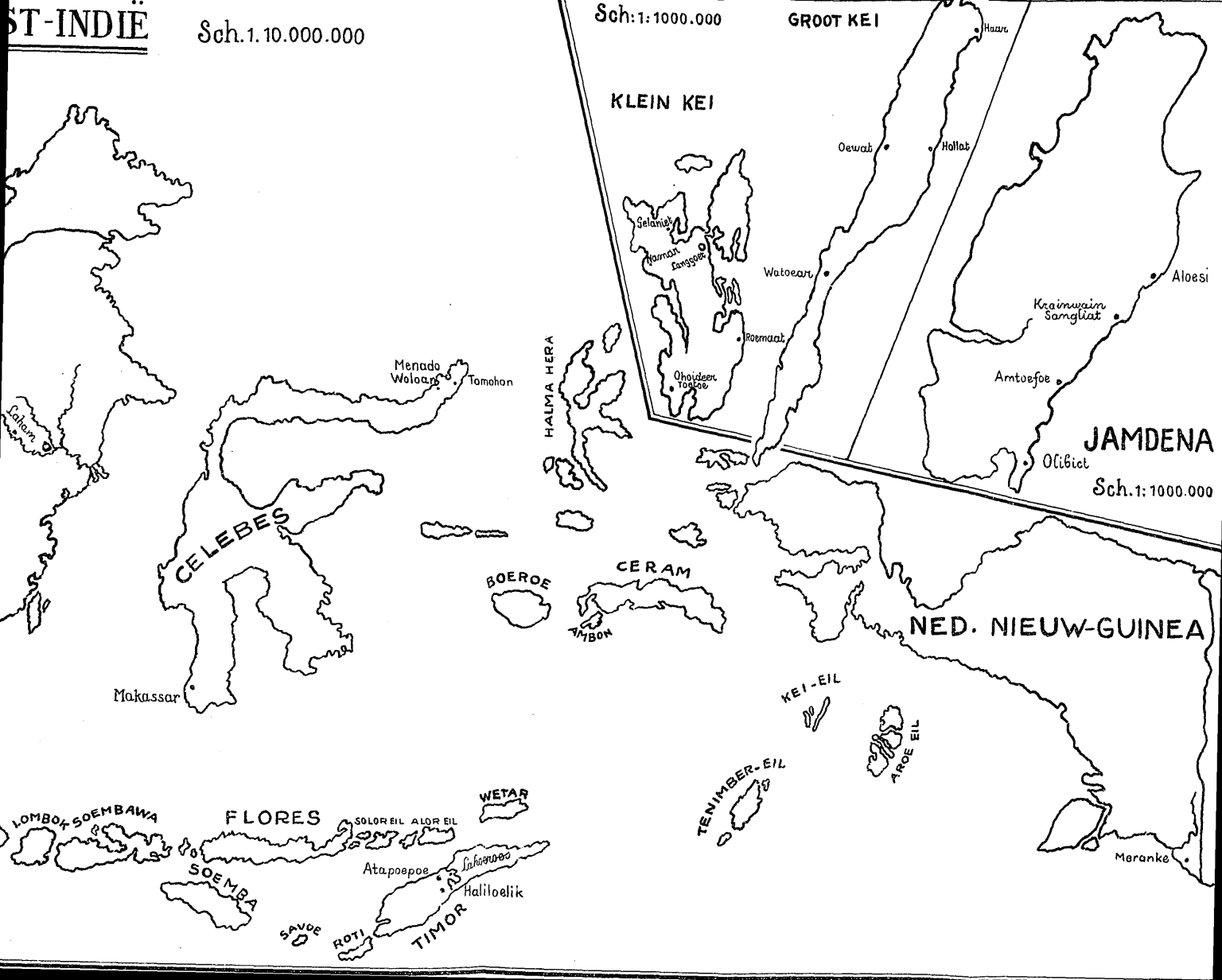
ST-INDIË
Sch. 1. 10.000.000
Sch: 1: 1000.000
GROOT KEI
KLEIN KEI
Haar
Oewat
Hollat
Gelaniet
Namar
Langgoet
Watoear
Roemaat
Ohoideer
Toetoe
Aloesi
Krainwain
Sangliat
Amtoefoe
JAMDENA
Olibiet
Sch. 1: 1000.000
Menado
Woloan
Tomohon
HALMA HERA
Laham
CELEBES
BOEROE
CERAM
AMBON
NED. NIEUW-GUINEA
Makassar
KEI-EIL
AROE EIL
TENIMBER-EIL
WETAR
LOMBOK
SOEMBAWA
FLORES
SOLOR EIL
ALOR EIL
SOEMBA
Atapoepoe
Lahoeroes
Haliloelik
SAVOE
ROTI
TIMOR
Meranke

Overzicht.

Een betrekkelijk nog klein gedeelt
Katholieke Kerk gewonnen. Alleen 't
en 't uiterste Noorden (Minahassa),
onze provincie Gelderland, mochten de
ontvangen. Vooral de Minahassa is voo

Daar telt de Katholieke Kerk reed
daar zijn behalve 'n kerk in elk der ho
en 2 kapellen voor de Zusters; daa
waar 57 Katholieke onderwijzers onc
jongens (1138 Kath. en 621 niet-Kath.)

De 6 aldaar aanwezige lagere Z
worden bezocht door 176 Katholiek
kinderen en hebben als leerkrachten 1
leeken.

Maar omdat de Protestanten, zo
groot deel van de bevolking voor zic
het zaak voor onze Missionarissen met
om de andere helft voor 't *ware* Gelo
mogen zij, naar we zeker weten, ste
finantieele hulp van alle Missievriender

Voor nadere inlichtingen en ever
zich tot: Missionarissen van 't H. Ha

n gedeelte van Celebes is voor de
Alleen 't uiterste Zuiden (Makasar)
ahassa), 'n strook, zoo groot als
ochten de ware Evangeliepredikers
ssa is voor hen 'n vruchtbaar veld.
Kerk reeds meer dan 11.000 leden;
lk der hoofdstaties nog 36 kerkjes
sters; daar zijn 34 jongensscholen,
jzers onderricht geven aan 1759
niet-Kath.).
lagere Zusterscholen en één Mulo
Katholieke en 315 niet-Katholieke
achten 15 Zusters en 5 vrouwelijke

anten, zooals we zagen, reeds een
voor zich hebben gewonnen, is
issen met man en macht te werken,
are Geloof te winnen. En hierin
veten, steunen op het gebed en de
ievrienden in Nederland.

n en eventueelen steun wende men
't H. Hart, Missiehuis, Tilburg.

Aan
Het Hoofdbestuur der Indische
Missie-Vereeniging.

Bij gelegenheid van het 10-jarig bestaan, bied ik Uwe Vereeniging mijn oprechte gelukwenschen aan. En de wensch, dien ik er van harte aan toevoeg is: God geve, dat katholiek Nederland steeds meer en beter begrijpe de verplichting, die op hetzelve rust, om ons prachtig koloniaal bezit in Oost en West te winnen voor Christus en zijn Bruid, onze Moeder de H. Kerk.

Uw toegen. dien. in Christo,
† TH. VAN ROOSMALEN, C.s.s.R.
Ap. Vic. v. Suriname.

PARAMARIBO, 25 April 1922.

Z. D. H. MGR. THEODORUS VAN ROOSMALEN, C.S.S.R.
TIT. BISSCHOP VAN ANTIGONIË
APOST. VICARIS VAN SURINAME.

Aan
Het Hoofdbestuur der Indische
Missie-Vereeniging.

Bij gelegenheid van het 10-jarig bestaan, bied ik Uwe Vereeniging mijn oprechte gelukwenschen aan. En de wensch, dien ik er van harte aan toevoeg is: God geve, dat katholiek Nederland steeds meer en beter begrijpe de verplichting, die op hetzelve rust, om ons prachtig koloniaal bezit in Oost en West te winnen voor Christus en zijn Bruid, onze Moeder de H. Kerk.

Uw toegen. dien. in Christo,
† TH. VAN ROOSMALEN, C.s.s.R.
Ap. Vic. v. Suriname.

PARAMARIBO, 25 April 1922.

Z. D. H. MGR. THEODORUS VAN ROOSMALEN, C.S.S.R.
TIT. BISSCHOP VAN ANTIGONIË
APOST. VICARIS VAN SURINAME.

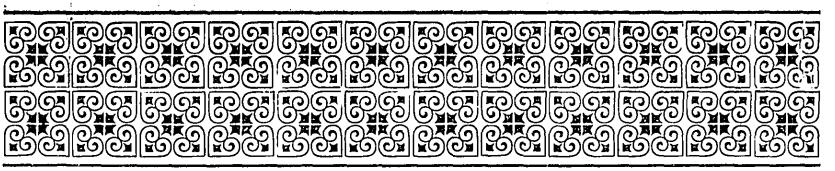

Apost. Vicariaat van Suriname.

Land en volk.

E Nederlandsche kolonie Suriname of Nederlandsch Guyana is gelegen aan de Noordkust van Zuid-Amerika. In het Westen is zij door de Corantijn-rivier van Britsch Guyana gescheiden en in 't Oosten door de Marowijne-rivier van Fransch Guyana. In 't Zuiden grenst het aan het uitgestrekte Brazilië.

In oppervlakte is het 4 $^1/_2$ maal zoo groot als Nederland. Maar, terwijl alleen een zeer klein gedeelte, vooral de kuststreek, bebouwd en bewoond is, is het overige land bedekt met tropische bosschen. Nog niet een kwart percent van heel den vruchtbaren bodem van Suriname is in cultuur genomen bij gebrek aan arbeidskrachten en kapitaal.

De bevolking is slechts gering in aantal en bedraagt ongeveer *109.000* menschen. De oorspronkelijke bewoners zijn de *Indianen*. Hun aantal wordt thans geschat op 3 à 4000. Verder telt men er 'n 10.000 *Boschnegers*, nakomelingen van vroeger naar de bosschen ontvluchte negerslaven. Ze wonen langs riviertjes en beken en leven in de diepste moreele en maatschappelijke wildernis. Toen in 1863 de slaven werden vrij verklaard en zij vooral sinds 1873 de vrijheid daadwerkelijk verkregen, verlieten de meesten 't werk der plantages. Vandaar begon men ander werkvolk, nu meest *Britsch-Indiërs* en *Javanen* hierheen te lokken, wier aantal men nu resp. schat op 22.000 en 10.000. Behalve nog 'n duizendtal *Europeanen* (waaronder ± 600 Nederlanders) 'n gelijk aantal *Chineezen* en ongeveer

5000 vertegenwoordigers van de meest uiteenloopende landaarden, bestaat de rest der bevolking, ruim 52.000 uit *Surinamers*, 'n bonte mengeling van blank tot neger, die allen in Suriname geboren zijn.

Wat hun godsdienst betreft: de Indianen zijn reeds zoo goed als allen katholiek gedoopt; de Boschnegers zijn nog verslaafde afgoden- en fetischdienaars en om hun onbegrijpelijke bijgeloovigheid en schandelijke zedeloosheid, maar weinig vatbaar voor de waarheden van 't H. Geloof. De Britsch-Indiërs, van nature godsdienstige menschen, zijn hoofdzakelijk Hindoeïsten, de Javanen Mohammedanen, de Chineezen Sintoïsten of Confucianisten. Van de overige Surinaamsche bevolking is ongeveer $^1/_3$ Katholiek, $^1/_2$ Protestant (waaronder ook de Hernhutters begrepen zijn), de rest nog heiden.

Ontstaan en geschiedenis der Missie.

De eerste Missionarissen, die in dit land kwamen, waren twee Paters Franciscanen uit Leuven in 't jaar 1684. Maar na twee jaren bezweken zij reeds onder 't afmattende klimaat en de vele ontberingen. 100 jaren lang zou 't duren, eer weer nieuwe missionarissen dit arbeidsveld betraden, toen nl. in 1786, het jaar waarin de Kolonie Suriname door de Congr. de Propaganda Fide bij de Hollandsche Missie werd ingelijfd, twee Hollandsche seculiere priesters den Missie-arbeid hier hervatten. Hatelijke tegenwerking en allerlei ziekten belemmerden hen en hun weinige opvolgers zoo zeer, dat al hun moeizaam werken maar weinig vruchten opleverde. 't Aantal katholieken was in 1818 (dus na 30 jaren missie-arbeid) maar 1000 en 't aantal uitgereikte H. Communiën bedroeg voor dat jaar niet meer dan 172. Wat 'n slapte dus in 't godsdienstige leven.

In 1825 werd de Surinaamsche Missie verheven tot Apostolische Prefectuur en de krachtige persoonlijkheid, de Hoogeerw. Heer J. Grooff benoemd tot Apost. Prefect. Deze bestuurde de Missie tot 1843, toen hij benoemd werd tot Apost. Vicaris van Batavia.

In 1852 verhief de Paus deze Prefectuur tot Apost. Vicariaat en Mgr. G. Schepers tot Vicarius Apostolicus.

In 1856 kwamen de eerste zes zusters *Franciscanessen*

(v. Roosendaal) om zich aan de opvoeding der vrouwelijke jeugd te wijden.

Het meest belangrijke feit in de geschiedenis van de Surinaamsche Missie is: de overdracht der Missie aan de *Hollandsche Paters Redemptoristen* in 't jaar *1865*. De Hoogeerw. Pater J. B. Swinkels werd tot bisschop gewijd als opvolger van Mgr. Schepers. Toen deze dan vergezeld van twee Paters in 1866 te Paramaribo landde, waren daar 5 wereldgeestelijken werkzaam van wie er twee overgingen tot de Congregatie der Paters Redemptoristen nl. J. Romme en de bekende Apostel der Melaatschen, de thans Eerbiedw. Petrus Donders, die 30 jaren onder de melaatschen gewerkt heeft.

't Aantal katholieken bedroeg toen 12,000.

Met nieuwen moed en versche kracht werd nu 't missiewerk hervat. Steeds meer missionarissen kwamen den arbeid deelen.

De opvolgende Vicarii Apostolici zijn:

Mgr. J. B. Swinkels C.s.s.R. 1866—1875.

Mgr. J. H. Schaap C.s.s.R. 1875—1889.

Mgr. W. A. F. Wulfingh C.s.s.R. 1889—1906.

Mgr. J. C. Meeuwissen C.s.s.R. 1907—1912.

Mgr. Th. A. L. M. van Roosmalen C.s.s.R. 1912—

In 1894 kwamen en *Zusters van O. L. Vr. van Barmhartigheid* (van Tilburg) naar Suriname, om zich aan 't meest heldhaftige Missionarisleven te wijden nl. de verpleging der melaatschen en andere zieken.

Na 't jongensonderwijs langen tijd door eigen Paters en Fraters te hebben waargenomen, vonden zij in *1902* een onbetaalbaren steun in de *Fraters van de Congregatie* van *O. L. Vr. van Barmhartigheid* (van Tilburg).

Missionarissen.

Met Mgr. van Roosmalen zijn thans werkzaam:

33 Paters Redemptoristen.

16 Broeders.

17 Fraters van O. L. Vr. v. Barmhartigheid.

75 Zusters Franciscanessen (v. Roosendaal).

38 Zusters van O. L. Vr. v. Barmhartigheid (Tilburg).

24 leeraars en katechisten.

Staties.

1. Paramaribo.

Paramaribo is de hoofdstad of liever de eenige stad van Suriname, met bijna de helft van geheel de bevolking nl. 40,000 inwoners. De stad ligt aan de linkeroever van de Surinamerivier, op een paar uur afstand van de zee. Hier is de zetel van den Nederlandschen Gouverneur en eveneens van den Vicarius Apostolicus der Missie.

Het aantal Katholieken bedraagt hier 12,000 verdeeld over 4 parochies en twee hulpkerken. Van hieruit gaan de Missionarissen maandelijks de Indianen en Boschnegers in hun kampen en de Katholieken, die langs de rivieren verspreid wonen, bezoeken. De kathedrale kerk van Paramaribo, van hout gebouwd, is een prachtstuk van bouwkunde.

Van 'n steeds inniger godsdienstig leven getuigen de vele bloeiende godsdienstige vereenigingen als b.v. de H. Familie 3 afdeelingen (voor mannen, vrouwen en jongelui) de Congregatie der Onb. Ontvangenis (voor meisjes) de Broederschap van 't H. Hart van Jezus, St. Elisabethvereeniging, Patronaten (voor jongens en meisjes) enz.

De *Zusters Franciscanessen* hebben de leiding van de bizondere *meisjesscholen* in elke parochie, een *Muloschool*, waaraan zich een *normaalschool* voor meisjes aansluit, en ten slotte hebben ze onder hare zorg het *meisjesweeshuis*.

De *Fraters* van Tilburg leiden *drie bizondere jongensscholen*, een *Muloschool* en het *jongensweeshuis*. De St. Clemens *parochieschool* voor jongens wordt bediend door *priesters-onderwijzers* van de Congregatie der Redemptoristen.

De *Zusters van Liefde* van Tilburg hebben de zorg over de *St. Gerardus Majella-Stichting*, 'n verblijfplaats voor ± 130 *melaatschen*, die daar met de grootste zelfopoffering door de goede Zusters verpleegd worden. Aan dezelfde Zusters is eveneens het verplegen der zieken toevertrouwd in het *R. K. Ziekenhuis*, 'n groot, nieuw gebouw uit beton en steenen opgetrokken en naar de meest moderne eischen ingericht.

Voor de Britsch-Indiërs is naast 'n kerkje 'n aparte inrichting geopend tot opvoeding der jongens en een voor de meisjes.

Voor de zielzorg onder de Javaansche immigranten (circa 10.000) is een afzonderlijke missionaris aangesteld.

Melden wij ten slotte nog, dat te Paramaribo twee katholieke bladen verschijnen, n.l. „De Katholieke Waarschuwer" en „De Surinamer". Het eerste is in hoofdzaak een apologetisch weekblad, 't tweede verschijnt tweemaal per week en is het meest gelezen blad van het land.

2. Nieuw Nickérie.

Nieuw Nickérie ligt in de meest westelijke Noordhoek van 't land, bij de monding der Nickérie-rivier.

Dit plaatsje had reeds in 1849 'n kerkje, dat echter na twee jaren reeds werd verlaten. In 1892 werd 't weer 'n vaste Statie.

Het aantal Katholieken bedraagt thans ongeveer 740; wel neemt het jaarlijks met 'n honderdtal toe, maar velen vertrekken van hier, om elders middelen van bestaan te vinden.

Behalve kerk en pastorie en twee hulpkerkjes is hier een jongensschool met patronaat, bestuurd door de *Paters* en een *meisjesschool* met *Patronaat* bestuurd door de *Zusters Franciscanessen.*

3. Corónie.

Corónie ligt tusschen Paramaribo en Nickérie, ongeveer een half uur van de zee. Het bestaat uit een 3 uur lange, evenwijdig aan de kust loopende weg, die aan beide zijden met prachtige kokospalmen bezet is.

Reeds 'n eeuw geleden in 1825 waren er hier door de zorg der weinige wereldpriesters 140 gedoopten.

In 1840 werd 't 'n afzondelijke parochie.

Het aantal Katholieken bedraagt ongeveer 900. Corónie is een complex van vervallen plantages, maar bezit een eenvoudige katholieke bevolking.

Behalve kerk en pastorie met twee hulpkerkjes, hebben ook hier de *Paters* de leiding van 't *jongensonderwijs* met *Patronaat* en de *Zusters Franciscanessen* van 'n *meisjesonderwijs* met *Patronaat.*

4. Marianella.

Marianella ligt zeven uur ten Zuiden van Paramaribo en is

in 1890 gesticht. Nu heeft het 'n kerkje en scholen, die door de Paters bestuurd worden en telt ongeveer 900 Katholieken, waaronder 'n 300 van naburige plantages.

5. Albina.

Albina, de jongste der hoofdstaties, gesticht in 1895, is gelegen aan de Marowijnerivier, aan de Oostelijke grens van Suriname. Men had verwacht, dat de statie om de goudindustrie van groot belang zou worden, maar nu gaat ze op stoffelijk gebied zelfs achteruit.

't Aantal Katholieken bedraagt 250, met die der omliggende plantages ongeveer 500. Ook hier is het *onderwijs van jongens* en *meisjes* in handen der *Paters*.

Overzicht.

Begin 1922 was het aantal Katholieken der Surinaamsche Missie gestegen tot *22,900*. Gemiddeld worden er jaarlijks 'n 1200 doopsels toegediend, waarvan 'n 250 aan volwassenen. Dat echter 't aantal Katholieken niet zoo sterk toeneemt, is te wijten aan 't hooge sterftecijfer en aan den trek van zoovelen om 't land te verlaten.

Buiten de hoofdstaties liggen nog 40 kerkjes verspreid in de kolonie en in de kampen, waar de missionarissen zoo nu en dan 'n bezoek komen brengen. Daar, bij Indianen en Boschnegers, zijn ook meerdere scholen, die door leekenonderwijzers bestuurd worden.

En dat hier niet enkel gewerkt wordt aan de verbreiding van 't H. Geloof, maar ook aan de verdieping van 't godsdienstig leven, getuigen de godsdienstige vereenigingen en meer nog b. v. 'n feit als dit: dat in 1921 ruim 294,200 H. Communiën werden uitgereikt.

Gaarne zouden wij nog meer willen belichten hetgeen de Paters Redemptoristen, in vereeniging met de Zusters en Fraters, voor Suriname gedaan hebben op godsdienstig, liefdadig en sociaal gebied, alsmede de moeilijkheden, die ze daarbij moesten overwinnen, maar wij moeten ons beperken en bevelen daarom ter lezing aan:

„*Beknopte geschiedenis der katholieke Missie in Suriname*" door een Pater Redemptorist (Bossers) Gulpen, Alberts 1884.

„*Gegevens over Land en Volk van Suriname*" in Bijdr. tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned. Indië (2 Volgr. I) door C. van Coll. C. ss. R.

„*Door Suriname. Reisherinneringen uit ons Missiegebied.*" J. Kronenburg. Bij F. Bekker. Amsterdam.

„*Een halve Eeuw in Suriname* 1866—1916." Gedenkboek door eenige Paters Redemptoristen-Missionarissen.

Verder bieden de *Volksmissionaris*, het *St. Gerardusklokje*, *het Hofbauerliefdewerk*, het *Missiewerk*, *Onze Missiën in O. en W.* leerzame en interessante artikelen.

De Missie wordt gesteund door het „Hofbauer-Liefdewerk" Directeur Pater Vola.

Procurator der Missie is eveneens Pater Vola, Keizersgracht 218, Amsterdam.

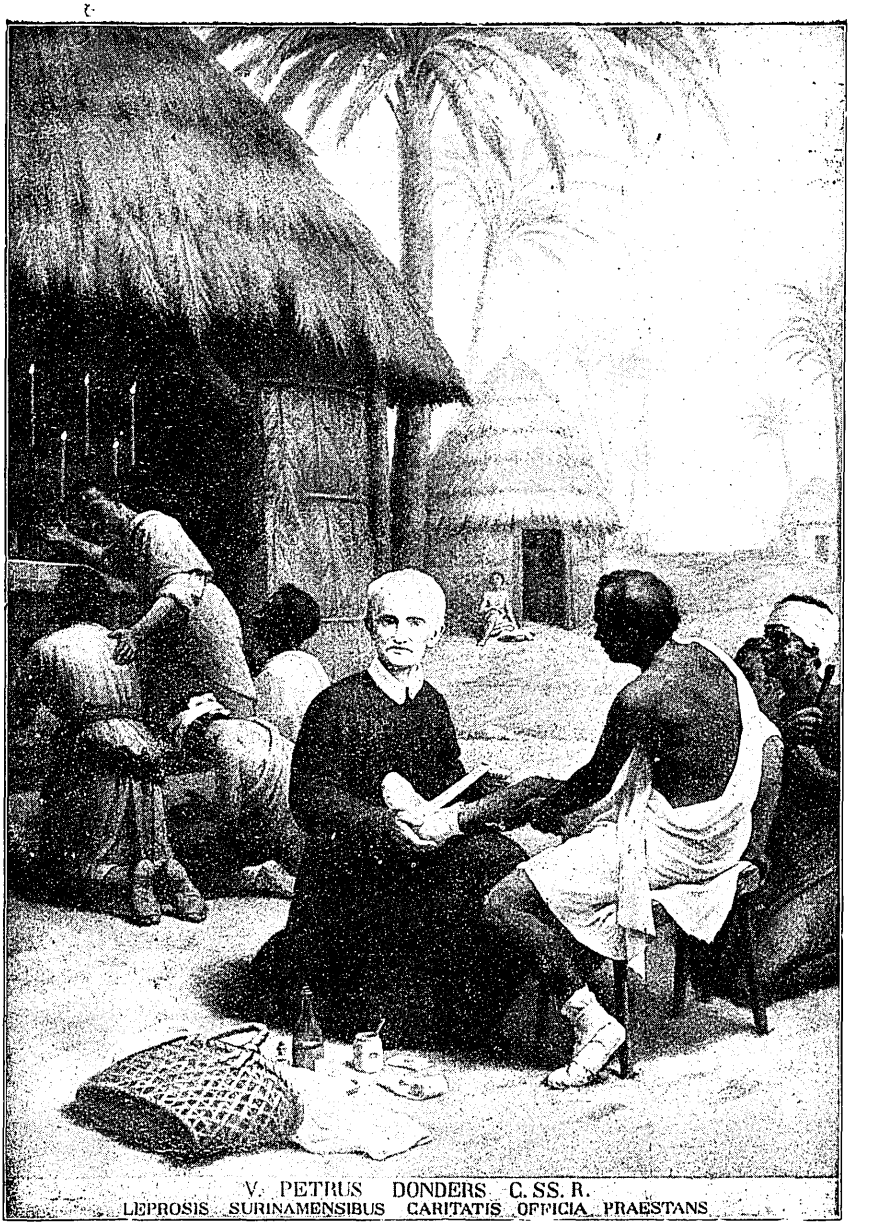

EERBIEDWAARDIGE PATER PETRUS DONDERS C.S.S.R.
DE MELAATSCHEN VERPLEGEND.

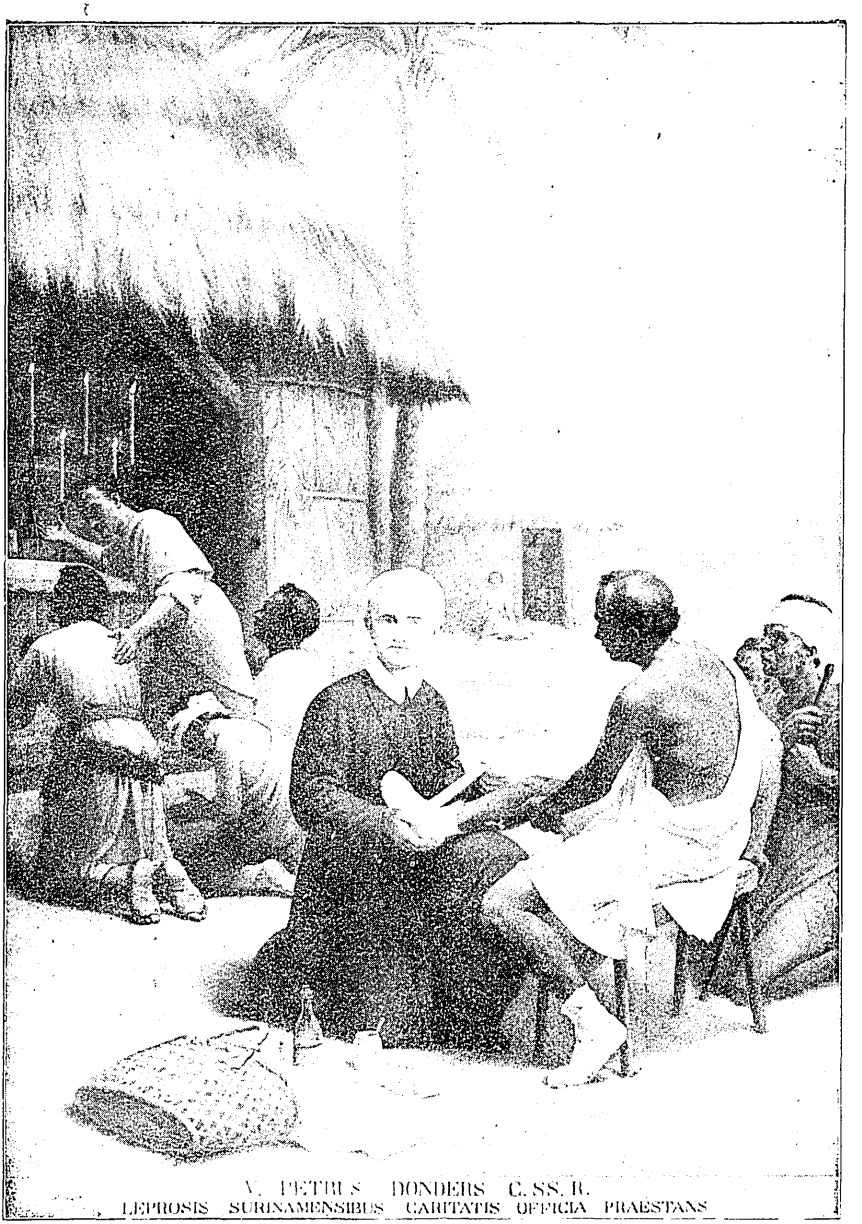

EERBIEDWAARDIGE PATER PETRUS DONDERS C.S.S.R.
DE MELAATSCHEN VERPLEGEND.

Een schoone gelegenheid.

Toen verleden jaar, op het feest van Sint Franciscus Xaverius, Z. E. Kardinaal Van Rossum geheel de katholieke wereld uitnoodigde om in innige dankbaarheid jegens „den Algoeden God, van wien al het goede is voortgekomen", en jegens „de Allerzaligste Maagd, de Koningin der Apostelen, die van haar Goddelijken Zoon, Verlosser van het menschelijk geslacht, die alles heeft verkregen", het derde eeuwfeest van de Romeinsche Congregatie tot Voortplanting des Geloofs met Rome mede te vieren, wilde hij die „schoone gelegenheid" benutten „om hulde te brengen aan den onvermoeiden arbeid der missionarissen en hunne medehelpers van beiderlei geslacht".

Zoo — indien wij het kleine met het groote mogen vergelijken — wenscht ook de Indische Missie-Vereeniging bij de weliswaar bescheiden, toch innig-dankbare viering van haar tweede lustrum vol eerbied te gedenken de mannen en vrouwen, door wie in onze Koloniën, ook in de jaren welke aan hare oprichting voorafgingen, de onwaardeerbare weldaad der christelijke beschaving is gebracht.

En als dan onder die vele hoogst verdienstvolle mannen en vrouwen onwillekeurig op den voorgrond treedt en de aandacht trekt de bescheiden figuur van den eenvoudigen Pater Donders, den Apostel der melaatschen van Suriname, omdat hij in ons vaderland de eerste is, voor wien na de Reformatie op geregelde wijze een proces van zalig- en heiligverklaring werd gevoerd, omdat het hoogste Kerkelijk Gezag hem reeds den titel van „Eerbiedwaardige" toekende en reeds vele gebedsverhooringen hier in den lande aan zijne voorspraak worden toegeschreven, omdat wij in hem zoo gaarne bewonderen een toonbeeld en beschermer van onze zoo heerlijk bloeiende Missie-actie, niet het minst voor onze eigen Nederlandsche Koloniën, dan mogen en moeten wij het als een werk der Voorzienigheid beschouwen, dat juist nu het plan gerijpt is om die bij uitstek grooten Petrus Donders een *nationale* hulde te te brengen.

Tilburg, zijn geboortestad, is vóór gegaan door het vormen van een Comité tot oprichting van een standbeeld ter eere van

zijn grooten zoon. Elders zij
nog in voorbereiding. Meerc
Missie-Vereeniging hebben da
wij twijfelen er niet aan, of
samenwerking 1) zal weldra te
Pater Donders een monument
onzen vaderlandschen Missie-
Indische Missie-Vereeniging e
schavingswerk onzer Koloniën
die nationale hulde niet onbet
eereplaats innemen. De vieri
I. M. V. biedt hun „een schoo
stelling te doen blijken.

M

Roermond, 22 Juli 1922.

---

1) Giften voor het „Petrus Dond
aan den Weled. Heer H. MANNAERTS,

sub-comité's reeds gevormd of
e bestuursleden der Indische
n gaarne plaats genomen en
door aller gemeenschappelijke
ere van den Eerbiedwaardigen
rrijzen, katholiek Nederland en
eld waardig. De leden der
allen die in het Christelijk be-
belang stellen, mogen zich bij
d laten, ja moeten daarbij een
van het tweede lustrum der
gelegenheid" om hun belang-

M. VAN GRINSVEN, C.s.s.R.

Monument" gelieve men te zenden
ijnsheike 176, Tilburg.

Schaal: 1: 6000.000
Portoriko
St Martin
St Eustatius
Barbuda
St Thomas
Saba
St Christopher
Antigua
Monserrat
Guadeloupe
Dominica
Martinique
Kleine Antillen
Ste Lucia
St Vincent
Barbad
Aruba
Curaçao
Bonaire
Grenada
Trinida
VENEZUELA
Orinoco
BRITSCH
BRA

BONAIRE
Westpunt
Rincon
Barber
CURAÇAO
K.B.
Kralendijk
St Willibrord
B.B.
St Maria
Sta Rosa
P.M.
Noord
Montana
Willemstad
Oranjestad
Sta Crux
Savaneta
ARUBA
Schaal: 1: 300.000
Guadeloupe
Dominica
Martinique
Sta Lucia
Barbados
Trinidad
St MARTIN
Philipsburg
Schaal: 1: 300.000
SABA
Hellegate
Bottum
Windwardside
Oranjestad
St EUSTATIUS
Georgetown
Paramaribo
BRITSCH GUYANA
CORONIE
Nw NICKERIE
ALBINA
Cayenne
Coppename
MARIANELLA
Suriname
Marowijne
FRANSCH GUYANA
Corantijn
SURINAME
Essequibo
A Z I L I E

Z. D. H. MGR. MICHAËL GREG
TIT. BISSCHOP VAN
APOST. VICARIS VAN

L GREGORIUS VUYLSTEKE,
VAN CHARADRAS,
S VAN CURAÇAO.

Z. D. H. MGR. MICHAËL GREG
TIT. BISSCHOP VAN
APOST. VICARIS VAN

L GREGORIUS VUYLSTEKE,
VAN CHARADRAS,
IS VAN CURAÇAO.

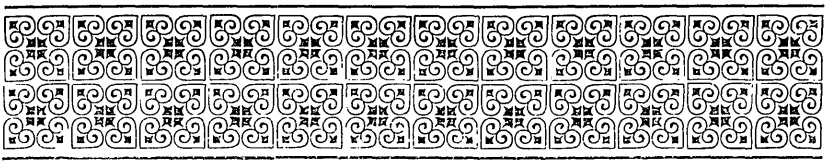

Apost. Vicariaat van Curaçao.

Land en volk.

OT 't Apost. Vicariaat van Curaçao behooren 6 eilanden, namelijk de drie Benedenwindsche eilanden: *Curaçao*, *Bonaire* en *Aruba* nabij de Noord-Oostkust van Zuid-Amerika, en de drie Bovenwindsche eilandjes: *St. Eustatius*, *Saba* en *St. Martin*, dat slechts voor de helft aan Nederland behoort. Deze laatste drie eilanden liggen Noord-Oostelijk op een afstand van ruim 1000 K.M. van de 3 Benedenwindsche eilanden.

De eilanden zijn klein, hun gezamenlijke oppervlakte is slechts een dertigste gedeelte van ons land. Zij zijn bergachtig en droog en daarom weinig vruchtbaar.

De bevolking telt bijna 60.000 zielen. De overgroote meerderheid bestaat uit negers en kleurlingen, afstammelingen van de negerslaven, die in de XVIIe en XVIIIe eeuw uit Afrika werden ingevoerd. Verder wonen er 'n 600 Nederlanders en 'n kleine groep immigranten. De oorspronkelijke bevolking: de Indianen, zijn niet meer als 'n zelfstandig volkselement te herkennen.

Het Nederlandsch is de officieele taal, die dan ook op alle scholen wordt onderwezen, maar op de Bovenwindsche eilanden is 't Engelsch de volkstaal en op de Benedenwindsche eilanden het Papiamentsch, 'n mengelmoes van Spaansch, Portugeesch, Hollandsch en Indiaansch.

Ongeveer 700 belijden den Joodschen godsdienst; 6400

zijn Protestant en de overigen Katholiek. Men ziet dus, dat van 'n eigenlijke heidenmissie geen sprake is.

Ontstaan en geschiedenis der Missie.

Het eiland Curaçao werd in 1499 door de Spanjaarden ontdekt. Spoedig kwamen met de kolonisten ook priesters mee. Zoo weten we, dat onder 't bestuur van Juan de Amperez (1526) Spaansche Paters Hieronimitanen met vrucht werkzaam waren.

Toen in 1634 de Hollanders zich meester maakten van dit voor den handel zoo gunstig gelegen eiland, waren alle inwoners katholiek. Maar nu was 't uit met de vrije uitoefening van den katholieken godsdienst. De plakkaten, in Nederland tegen de Katholieken uitgevaardigd, golden ook voor Curaçao.

Priesters uit verschillende orden en verschillende nationaliteiten hebben later achtereenvolgens deze eilanden gemissioneerd, zoo b.v. een Fransch Pater Capucijn, die echter in 1699 door den Gouverneur verbannen werd; Paters Jezuïeten der Vereenigde Nederlanden van 1705—1742; 'n Pater Augustijn en 'n Pater Conventueel; Paters Franciscanen van België van 1776—1820; Nederlandsche seculiere priesters en Paters Capucijnen; een der schitterendste figuren is geweest de seculiere priester M. J. Niewindt, die door zijn verbazende werkkracht en onverdroten ijver en door 't aanwerven van nieuwe arbeiders de Missie tot betrekkelijken bloei wist te brengen. In 1824 kwam hij als Apost. Prefect in de Kolonie en toen de Missie in 1842 verheven werd tot Apost. Vicariaat, werd hij benoemd tot Apost. Vicaris.

In 1842 kwamen de *Zusters Franciscanessen* van Roosendaal, de eerste Nederl. vrouwelijke Religieuzen, die zich aan het Missiewerk in den vreemde wijdden en die onschatbare verdiensten verwierven voor 't behoud van 't Geloof en de opvoeding der jeugd van Curaçao.

Nieuwe parochies werden opgericht in de buitendistricten van Curaçao, ook op Aruba en Bonaire, waar tot nu toe de Missionaris slechts zelden kwam. Ook elk der Bovenwindsche eilanden kreeg van nu af een statie met een vasten Pastoor.

In 1855 mocht Curaçao de vurig verlangde *Zusters uit 't Moederhuis van Breda* begroeten, die zich zouden wijden aan

de verpleging der zieken, der krankzinnigen en der melaatschen.

Bij den dood van Mgr. Niewindt in 1860 telde de Missie reeds 25.560 Katholieken, 13 parochiekerken, 24 Missionarissen, 46 schoolzusters. Zijn opvolger, Mgr. Kistemaker, moest spoedig om gezondheidsredenen repatrieeren.

Een nieuw en schitterend tijdperk brak voor de Missie aan, toen in *1868* ze werd overgedragen aan de Hollandsche *Paters Dominicanen.* Uit de Paters Dominicanen hebben de volgende bisschoppen elkander opgevolgd:

Mgr. H. J. A. P. van Ewijk	1870—1886.
Mgr. H. J. C. Reynen	1868—1887.
Mgr. H. A. M. Joosten	1887—1896.
Mgr. J. J. Ambr. v. Baars	1897—1910.
Mgr. M. G. Vuylsteke	1910—

In 1886 kwamen voor 't onderwijs in Curaçao de *Fraters van de Congregatie van Tilburg*, en in 1890 de *Zusters Dominicanessen van Voorschoten*, die zich ook op 't gebied zoowel van het onderwijs als van ziekenverpleging zeer verdienstelijk maakten en in 1920 de *Zusters Franciscanessen van Schijndel* wederom voor 't onderwijs.

Missionarissen.

Met Mgr. Vuylsteke zijn thans werkzaam:

40 Paters Dominicanen.
44 Fraters v. O. L. Vr. van Barmhartigheid van Tilburg.
120 Zusters Franciscanessen van Roosendaal.
62 Gasthuiszusters van Breda.
32 Zusters Dominicanessen van Voorschoten.
7 Zusters van Liefde van Schijndel.

Staties.

I. op Curaçao:

1. Willemstad.

Willemstad, de hoofdplaats en eenige voorname plaats van Curaçao, is een der beste havens en het handelscentrum van West-Indië. Het is de zetel van den Gouverneur en tevens van den Apost. Vicaris van de Missie.

De zeer uitgebreide havenstad is thans verdeeld over *drie parochies*, elk bediend door 3 of 4 priesters. De oudste, de St. Annaparochie, met de kathedrale kerk, staat in het Westelijk gedeelte van de stad, Otrabanda geheeten, en telt 4000 zielen. De nieuwe parochie der H. Familie, eveneens in Otrabanda, telt eenzelfde aantal parochianen. De derde parochie, van den H. Rozenkrans, ligt in een uitbreiding der stad naar het Oosten, buiten de poorten der vroegere vestingwerken, in de wijk Pietermaai. Dit is wel de grootste parochie met ongeveer 6600 parochianen. De parochies hebben hun godsdienstige en sociale vereenigingen, b.v. gezellenvereeniging en patronaten, welke laatste nog van jongen datum en in opkomst zijn.

Voor 't onderwijs wordt hier bizonder goed zorg gedragen. De *Fraters van Tilburg* besturen 'n *Muloschool* „het Thomascollege" (149 leerlingen) en drie lagere scholen (± 800 leerlingen).

De *Zusters Franciscanessen* hebben de leiding van het meisjesonderricht en eveneens 'n *Muloschool* en *drie lagere scholen* (samen ongeveer 700 leerlingen). Dezelfde Zusters staan aan 't hoofd van een *weeshuis* met 'n 50 weesmeisjes, en een *pensionaat „Welgelegen"*, beiden op 'n afstand van 'n half uur buiten de stad. In dit pensionaat genieten tal van meisjes uit den deftigen stand van Venezuela, Columbia, Panama en van de groote en kleine Antillen hunne opvoeding. Naast 't gewone onderwijs in 't Spaansch, bestaat er gelegenheid Fransch, Duitsch en Engelsch te leeren.

Aan den Zuidelijken rand der stad bij 't Rifwater ligt het groote *St. Elisabethgasthuis*, dat kan wedijveren met de best ingerichte ziekenhuizen van Holland. Jaarlijks worden hier ruim 1800 zieken ter verpleging opgenomen. Het gemiddeld getal zieken bedraagt ongeveer 180 à 200.

Meer Westelijker ligt op geringen afstand, eveneens aan 't Rifwater, *Monte-Cristo*, het groote *krankzinnigengesticht*, waar in verschillende paviljoenen pl. m. 140 patienten verpleegd worden. In dezelfde richting ligt ook op weinige minuten van daar het Leprozengesticht *Zaquito*, met een 15-tal melaatschen. De *Gasthuiszusters van Breda* leiden deze drie inrichtingen in voortreffelijke zelfopoffering.

Op een half uur ten Oosten der stad bevond zich vroeger een Seminarie voor priesters uit het diocees Mérida (Venezuela), onder leiding van Paters Dominicanen, maar door diverse tijds-

omstandigheden is dit opgeheven. In de gebouwen van dit gewezen seminarie zijn nu de weesjongens van Santa Rosa en de voogdijkinderen overgebracht, die aan de zorgen der *Fraters van Tilburg* zijn toevertrouwd.

In October van 1921 heeft het oude jongensweeshuis van Santa Rosa een andere bestemming gekregen. Hier ontvangen nu de voogdijkinderen (meisjes) van de Zusters Franciscanessen van Schijndel haar opvoeding.

Ten slotte nog verschijnen er in de stad drie katholieke bladen: *Amigoe di Curaçao* (weekblad in 't Hollandsch); *La Cruz*, weekblad in 't Papiamentsch en *Ala Blanca*, 'n veertiendaagsch kinderblaadje, ook in 't Papiamentsch.

2. Santa Rosa.

Santa Rosa is een parochie van 6330 Katholieken. De *Fraters van Tilburg* hebben de leiding van 'n *jongensschool*, de *Zusters van Schijndel* van een *meisjesschool*.

3. Montana (Montagne).

Montana telt 3340 Katholieken.

De *Zusters Franciscanessen* hebben hier een gemengde school voor jongens en meisjes, zooals ook in de volgende vier staties.

4. St. Maria.

Aantal Katholieken: 4500.

5. St. Willibrord.

Aantal Katholieken: 1869.

6. Barber.

Aantal Katholieken: 3500.

7. Westpunt.

Aantal Katholieken: 1545.

Deze 6 staties op 't eiland Curaçao buiten de stad, hebben elk slechts één priester, uitgenomen op Santa Rosa en St. Maria,

waar twee priesters de geestelijke zorg hebben. Men begrijpt, dat zij bij zulk 'n groot aantal parochianen hunne handen meer dan vol hebben.

I. Bonaire.

1. Kralendijk.

Kralendijk is 'n parochie van 3800 Katholieken, die door twee Priesters verzorgd worden.

De *Fraters van Tilburg* hebben de leiding over een *lagere school* (met *afdeeling Mulo*) voor jongens, de *Zusters Franciscanessen* een *lagere school* voor meisjes.

2. Rincin.

De parochie te Rincin telt 2172 Katholieken onder leiding van één Priester.

De *Zusters Franciscanessen* hebben hier 'n gemengde school voor jongens en meisjes.

Op deze statie heeft men de eerste coöperatieve vereeniging der stroohoedenvlechtindustrie met een goed ingerichte stroohoedenvlechtschool. Gemiddeld zijn 'n 130 arme vlechtsters lid dezer vereeniging en kunnen rekenen op 'n dagloon van f 0.75, ongerekend het aandeel in de gemaakte winsten. Dit is een uitstekende uitkomst voor de arme gezinnen.

Deze gunstige finantieele resultaten hangen echter geheel af van den geregelden verkoop der gemaakte hoeden, die ten gevolge der valuta in den laatsten tijd niet erg gunstig was.

Op Bonaire zal ook een hospitaal worden gebouwd. Men hoopt zelfs dit jaar nog daarmee gereed te komen.

Bijna heel de bevolking is Katholiek.

III. Op Aruba.

1. Oranjestad.

Oranjestad, de voornaamste plaats van Aruba, telt slechts 'n 1500 inwoners. De parochie heeft met de omliggende plaatsjes 2700 Katholieken.

De *Fraters van Tilburg* hebben de leiding van een *lagere school* met *afdeeling Mulo* voor de jongens, de *Zusters Domini-*

canessen een dito school voor de meisjes Dezelfde Zusters besturen ook een ziekenhuis, toegewijd aan den H. Petrus van Verona.

2. De Noord.

Aantal Katholieken : 2148.

3. St. Cruz.

Aantal Katholieken : 3500.

4. Savonéta.

Aantal Katholieken : 1820.

Op elk der vier staties zorgt één priester voor de uitgestrekte parochie. Op elk der laatste drie staties hebben de *Zusters Dominicanessen* een gemengde school voor jongens en meisjes.

Evenals op Bonaire is ook op Aruba bijna heel de bevolking Katholiek.

IV. Op St. Eustatius.

Oranjestad.

Oranjestad is de eenige statie op dit Protestantsche eiland. De parochie telt 346 Katholieken met een gemengde *school* der *Zusters Dominicanessen.*

V. Op Saba.

Windwardside.

Windwardside is de hoofdstatie van dit eilandje met nog twee bijkerkjes nl. te Bottom en te Hellsgate. Te samen zijn er 991 Katholieken.

In Windwardside en Bottom hebben de *Zusters Dominicanessen* een gemengde *school.*

Op St. Martin.

Philipsburg.

Philipsburg is wel 't voornaamste plaatsje van dit eilandje,

dat naar men weet, slechts voor de helft aan Nederland behoort.

De statie telt 900 Katholieken. Behalve 'n kerk in deze plaats zelf, is er nog 'n bijkerkje te Sampsonsbaai. Beide plaatsen hebben hun *lagere school* (de eerste met *afdeeling Mulo*) onder leiding der *Zusters Dominicanessen*, die hier eveneens een *ziekenhuis*, toegewijd aan de H. Rosa de Lima, besturen.

Overzicht.

Zooals we reeds zeiden, is bijna de geheele bevolking Katholiek; slechts 6400 zijn Protestant en 700 Jood. En in zooverre slechts is Curaçao dan ook nog Missie, dat het kerkelijk leven zich zelf niet kan onderhouden en door personen en middelen van buiten moet ondersteund worden.

Curaçao is 'n prachtmissie èn om zijn uitstekende parochieele verzorging, al is het aantal priesters betrekkelijk gering, èn om z'n vele eenvoudig mooie kerkjes, èn vooral om z'n hoogstaand, tegenwoordig tamelijk betrekkelijk goed gesalarieerd onderwijs. Dan nog een pers, die kan concurreeren o.a. door het best geredigeerde en belangrijkste blad in de kolonie, 'n Roomsch Kath. Volksbond met 1000 leden; modern ingerichte ziekenhuizen op de vier voornaamste eilanden; 'n hoedenvlechtindustrie, waarbij de Missie 'n leidende rol heeft en wat voor 't arme, noodlijdende volk 'n bron van inkomst kan worden.

Toch is ook hier niet alles goud wat er blinkt. Want afgezien van de hatelijke tegenwerking van de zijde der Protestanten, die veelal vrijmetselaars zijn, ook vele Katholieken belemmeren door hun zedeloos leven, alcoholmisbruik, een rijken bloei van 't godsdienstig leven. Daarenboven de economische nood van het overgroot gedeelte, voornamelijk der buitenbevolking, werkt hinderlijk voor de zedelijke en godsdienstige verheffing van 't volk.

Het vruchtbare werk der Paters Dominicanen in samenwerking met Fraters en Zusters wordt mooi geïllustreerd door de volgende tabel:

Jaar.	Priesters.	Katholieken.	Communiecanten.	Kerken.	Scholen.	Schoolkinderen.
1870	19	28.300	8.700	14	14	2070
1920	38	57.171	28.503	20	28	6210

Ter verdere bestudeering van deze Missie leze men: „*Gouden Jubileum der Dominicaner Missie* op Curaçao W. I. 1870—1920" en de artikelen over deze Missie in het Missiewerk „Onze Missiën in Oost en West" „De Rozenkrans" en de Brochuren voor de leden van den St. Dominicuspenning.

De Missie wordt vooral gesteund door de Vereeniging van den *St. Dominicuspenning.*

Voor eventueelen steun wende men zich tot de ZeerEerw. P. G. Verheij, Singel 134, Amsterdam, die Procurator is dezer Missie.

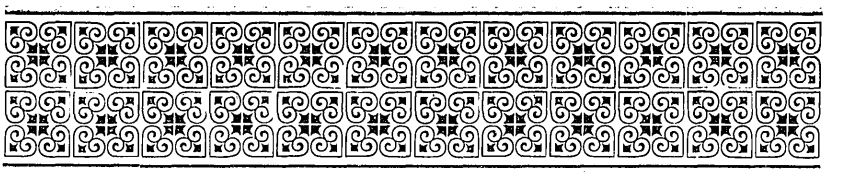

Het Apost. Vicariaat der Kleine Soenda-Eilanden.

Land en Volk.

OT het Apost. Vicariaat der Kleine Soenda-eilanden behooren de eilanden beoosten Java: *Bali, Lombok, Soembawa, Flores, de Solor- en Alor-eilanden, Timor, Savoe en Roti.*

Bali en Lombok vormen samen 'n residentie van dien naam; de overige eilanden behooren alle tot de residentie Timor.

Bali en **Lombok** zijn mee de meest-welvarende eilanden van onze Oost. Hun vruchtbare bodem levert vooral rijst, copra en koffie op. In tegenstelling met de andere eilanden zijn ze dicht bevolkt. Op Bali wonen 700.000 menschen, die met enkele uitzonderingen alle den hindoe-godsdienst belijden. Hun maatschappelijke verhoudingen worden beheerscht door het kastenstelsel, terwijl hun tempelbouw- en beeldhouwwerk, hun metaalbewerking en weefkunst en ook hun versierkunst en feesten getuigen van eminent-kunstzinnigen aanleg.

Lombok is in het Westen bewoond door Baliers, die scherp gescheiden zijn van de eigenlijk-inheemsche bevolking, de mohammedaansche Sasaks.

Soembawa. Op dit eiland heeft helaas het mohammedanisme reeds tot in de kleinste en afgelegenste bergdorpjes ingang gevonden. Slechts de bewoners van het district Donggo, in het Oosten van het eiland, hebben aan hun heidensche gebruiken vastgehouden en hun heidensch karakter bewaard.

Flores is omstreeks half zoo groot als ons land. In vruchtbaarheid staat het ver achter bij Bali en Lombok; althans zijn de vruchtbare vlakten nog onontgonnen. De bevolking kan gevoeglijk op een half millioen worden geschat. De dorpen langs de kusten van West-Flores zijn voor het grootste gedeelte mohammedaansch. Het zijn vreemdelingen van verschillende herkomst, die op roof- en handelstochten, ook op slavenroof, hier kwamen en zich gedeeltelijk met de inheemsche bevolking vermengd hebben. In het Oosten van het eiland zijn de kustbewoners voor het meerendeel Christenen. De bergbewoners in de binnenlanden zijn nog echte animistische heidenen, die tot de zoogenaamde natuurvolken of primitieve volken gerekend moeten worden. Echter zijn ze goed van aard en grootendeels ontvankelijk voor beschaving en Christendom.

Timor behoort slechts voor een gedeelte aan Nederland. Dit gedeelte, ongeveer de helft, telt omstreeks 300.000 inwoners. Wat hun beschavingstoestand betreft, komen ze vrijwel overeen met de bergbewoners van Flores. Mohammedanen worden hier niet gevonden.

Soemba heeft pl.m. 100.000 inwoners. Omstreeks 25 jaren geleden was hier het begin gemaakt van een bloeiende en veel belovende Missie. Echter moest de Missionaris wegens personeelgebrek z'n Missie verlaten en nadien werd Soemba onder het bekende artikel 123 gesteld, in dier voege, dat het de Protestantsche Zending toegewezen werd en het de Katholieke Missie verboden werd, haar Christenen op dit eiland in de gelegenheid te stellen, hun godsdienstplichten te vervullen. Verleden jaar werden eindelijk twee dienstreizen naar dit eiland vanwege de Regeering toegestaan.

De **Alor-eilanden, Savoe, Roti** en gedeeltelijk ook Timor is tengevolge van artikel 123 voor de Katholieke Missie ontoegankelijk.

Ontstaan en geschiedenis der Missie.

In het begin van de 16de eeuw vestigden zich de Portugeezen in deze gewesten en er kwam met hen het Katholiek geloof.

De eerste stellige berichten over de geloofsprediking op Flores dateeren van 1559. Aanvankelijk is echter Solor het middel-

punt van de Kerstening geweest. Daar hadden de Paters Dominicanen in 1561 hun hoofdstatie gesticht en vandaar uit bezochten ze de andere eilanden tot zelfs Timor toe.

Spoedig was er een bloeiende Christenheid. In 1610 waren er reeds 22 kerken met 10 Missionarissen. Ten gevolge van de overwinningen der compagnie echter, na het jaar 1613, werden door onze landgenooten de Missionarissen verdreven en de Katholieke Godsdienst werd totaal uitgeroeid. Enkel op Larantoeka kon deze zich blijven handhaven.

Bij de vervolging onzer landgenooten voegde zich de wreede haat van de fanatieke mohammedaansche kustbewoners. Zelfs is menig Missionaris en leek den marteldood gestorven. En al kon het Christendom op Larantoeka en enkele kleinere kustplaatsen van Flores zich staande houden, de kloostervervolging in Portugal en de Fransche revolutie sneden den toevoer van priesters af, zoodat de eilanden bijna driekwart eeuw van alle geestelijke hulp en bediening verstoken bleven. Het Christendom, dat weleer 100.000 belijders telde, ging achteruit, zoodat er in het midden van de vorige eeuw wellicht een paar duizend nog over waren van gering Christelijk gehalte.

Bij contract van Lissabon in het jaar 1859 stond Portugal tegen vergoeding zijn rechten en aanspraken op Flores aan Nederland af. Larantoeka kwam toen kerkrechtelijk onder het Apost. Vicariaat van Batavia, terwijl reeds spoedig de eerste Nederl. Missionaris hier den heropbouw van de Missie begon, de seculiere priester, de ZeerEerw. Heer J. Sanders. Een paar jaren daarna kwamen de Paters Jezuïeten, die toen de eenigen waren, die de offervaardigheid en den moed hadden, om ook de lasten van dit gedeelte van het Indische Missiewerk op zich te nemen. Onder hen verdient bizonder vermeld te worden de bekende offervaardige Pater Le Cocq d'Armandville.

In 1879 kwamen de eerste Zusters op Flores, de Zusters Franciscanessen van Heijthuizen, die in 1897 gevolgd werden door de Zusters van Liefde van Tilburg. Deze laatste Zusters hebben zich na 20 jarige werkzaamheid uit deze Missie teruggetrokken en werden toen vervangen door de Missie-Zusters van Uden.

In 1912 werden de kleine Soenda-eilanden met uitzondering van Flores toevertrouwd aan de zorg der Paters van het Goddelijk Woord van Uden en in 1913 tot een afzonderlijke prefec-

tuur verheven. Doch reeds in 1914 stonden de Paters Jezuïeten ook hun mooiste Missieveld, het eiland Flores, af aan de nieuwe Apost. Prefectuur. Na het moeilijke, degelijke pionierswerk der Paters Jezuïeten, mocht de nieuwe Prefectuur onder Gods zegen in korten tijd de meest-schitterende resultaten opleveren, onder het bestuur van den talentvollen, energieken Pater P. Noyen als Apost. Prefect, die helaas in 1921 in het vaderland stierf.

Missionarissen.

In de Missie op de Kleine Soenda-eilanden zijn thans werkzaam:

1 Apostolisch Vicaris, Mgr. Arn. Verstraelen, benoemd den 24 Februari l.l.
32 Missionarissen.
13 Broeders.
18 Zusters Franciscanessen van Heythuizen.
20 Zusters Dienaressen van de H. Geest van Uden.
226 Inlandsche onderwijzers.
70 Katechisten.

Indeeling der Missie en Overzicht.

Het Vicariaat is verdeeld in 4 secties.

1. **Larantoeka,** waartoe behoort Oost-Flores en de eilanden Adonare, Solor en Lomblen, met 5 Missionarissen en 11.303 Christenen.

2. **Maoemere** of Midden-Flores met 9 Missionarissen en 30.301 Christenen.

3. *West-Flores* met de hoofdstatie Ndona, met 14 Missionarissen en 8931 Christenen. Inbegrepen zijn de pl.m. 600 Christenen van Soemba, die in 1921 tweemaal van uit Ndona bezocht werden. Ndona is tevens de hoofdstatie van het geheele vicariaat en zetel van den Apost. Vicaris. Naar het Westen toe bevinden zich de statie's Toda Beloe, Badjawa en Roeteng in hun eerste ontwikkeling. Op Toda Beloe en Roeteng zijn interne standaardscholen in voorbereiding en aanbouw.

4. *Timor*, waarvan thans Haliloelik de hoofdstatie is, gelegen in het middelpunt van dit Missiegebied, heeft 4 Missionarissen en telt 7637 Christenen.

Het gezamenlijke aantal Christenen is dus 58172, dat is de helft van alle Katholieken van onze Oost-Indische eilanden.

Van den vooruitgang der Missie getuigen de doopcijfers van 1921:

Er werden 7291 H. Doopsels toegediend, waaronder 1869 aan volwassenen.

Dat het godsdienstig leven er bloeit, bewijzen verder de volgende getallen betreffende het aantal H. Communie's:

Larantoeka:	Paaschcomm.	4803;	geheele aantal	Comm.	234269
Maoemere:	„	10186;	„	„	„	403231
West-Flores:	„	1658;	„	„	„	63941
Timor:	„	1565;	„	„	„	45531

Deze cijfers zijn genomen uit de statistiek van 1921. In hetzelfde jaar werden 532 Christelijke huwelijken ingezegend.

Het Onderwijs.

Aan het onderwijs wordt heel bizondere zorg besteed. Interne jongensscholen bevinden zich op Larantoeka, Lela, Ndona en Haliloelik met 615 jongens. Voor meisjes zijn er interne zustersscholen te Larantoeka, Lela, Ndona en Lahoeroes (Timor) met 387 meisjes.

Het aantal volksscholen bedroeg in 1921: 98 met 6500 jongens en 1100 meisjes. Het onderwijs wordt gegeven door de 226 Inlandsche leerkrachten, die hun opleiding genoten hebben op de Normaalcursus voor Inlandsche onderwijzers te Larantoeka. Een nieuwe, uitgebreider cursus is een paar jaren geleden geopend te Ndona.

Een en ander geeft wel te zien, dat ook van deze Missie terecht gezegd kan worden: De oogst is rijp, maar de arbeiders zijn weinigen. En de bede van de Missionarissen en Christenen ginds, zelfs van vele heidenen en van ons allen is: Heer, zend arbeiders in Uw wijngaard!

En we begrijpen hetgeen wijlen de Apost. Prefect, Mgr. Noyen eens schreef: „Timor en Flores kunnen in afzienbaren tijd Christelijke landen worden, als U, beminde Vrienden en Weldoeners uit alle krachten wilt medewerken".

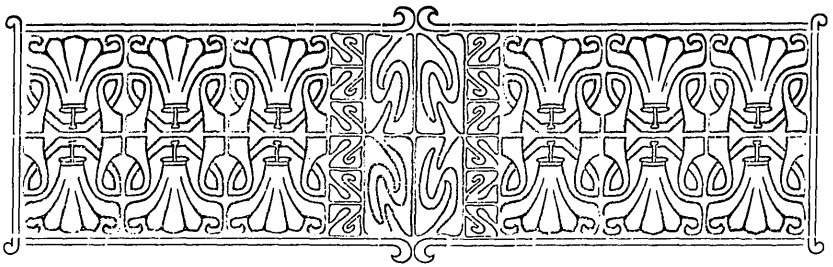

De Katholieke Kerk in hare betrekkingen tot de Regeering van Nederl. Oost-Indië.

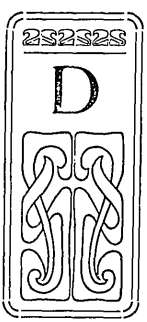

DE grondslag dezer betrekkingen vormt de overeenkomst, welke in het jaar 1846 gesloten werd tusschen den H. Stoel en de Nederlandsche Regeering. Op 2 Januari 1847, Lett. B. verscheen de Koninklijke beschikking, „houdende goedkeuring der getroffene schikkingen tot regeling van de Roomsch Katholieke Kerk-aangelegenheden in Nederlandsch-Indië", waarover 31 December 1846 Lett. 1/D No. 269 door den Minister van Koloniën „zeer geheim" rapport was uitgebracht.

De getroffen schikkingen zijn vervat in de volgende:

„Nota der punten, betreffende de Roomsch Katholijke Kerkaangelegenheden in Nederlandsch-Indië, waaromtrent de Minister van Koloniën met den Zaakgelastigde van den H. Stoel is overeengekomen.

1⁰ De heer Grooff behoudt den titel van Apostolisch Vicaris van Batavia met het tractement, hetwelk hem in hoedanigheid van Pastoor van Batavia is toegelegd, en kan dien onverminderd door het geestelijk gezag als Apostolisch Visitator naar Suriname worden gezonden. De Coadjutor, welke hem in Nederlandsch-Indië vervangt, zal Pastoor van Batavia zijn, en als zoodanig genieten een tractement, gelijkstaande met dat, hetwelk volgens de bestaande verordeningen voor die betrekking is bepaald.

2⁰ Het radikaal, waarvan de naar Nederlandsch-Indië uit te zenden Roomsch Katholijke Geestelijken behooren voorzien te zijn, wordt hun verleend in zoodanige voege, als het met gemeenschappelijk overleg ontworpen formulier A aangeeft. (Zie bl. 92).

3⁰ De voordragt van den Indischen Kerkvoogd aan den Gouverneur-Generaal, om aldaar Geestelijken te plaatsen of te verplaatsen, wordt ingerigt naar het formulier B. (Zie bl. 92).

4⁰ De beschikking van den Gouverneur-Generaal op de voordragt van den Kerkvoogd wordt ingerigt naar het formulier C. (Zie bl. 92).

5⁰ Die formulieren zullen letterlijk worden gevolgd; alleen wanneer het eenen door den Staat niet bezoldigden geestelijke of hulppriester geldt, zal het 2e lid van de formulieren B en C wegvallen.
Eene noot in dien zin zal aan den voet der formulieren worden geplaatst.

6⁰ Om te verhoeden, dat de beschikking van den Gouverneur-Generaal (formulier C) in elk geval iets anders zij dan eene bewilliging in de voordragt, is het oorbaar, dat de Kerkvoogd nimmer verzuime om die voordragt (formulier B) te doen voorafgaan door een officieus schriftelijk of mondeling overleg met den Gouverneur-Generaal.

7⁰ De Gouverneur-Generaal treedt te dier zake niet op het kerkelijk gebied, maar beoordeelt alleen of de geestelijken van wier plaatsing of verplaatsing de rede is, op de hun toegedachte standplaats al of niet gevaarlijk zij voor de orde en rust.

8⁰ Het blijft den Kerkvoogd steeds voorbehouden om redenen uitsluitend ter zijner beoordeeling staande, de door hem verleende jurisdictie of bevoegdheid tot geestelijke dienstverrigting aan de in bediening geplaatste geestelijken geheel of gedeeltelijk te ontnemen, in welk geval de Gouverneur-Generaal, na ontvangen kennisgeving en zonder de redenen der schorsing of suspensie te onderzoeken, ook de burgerlijke voorregten of voordeelen aan de bediening verbonden, intrekt.

9⁰ Den Kerkvoogd wordt in Indië de bevoegdheid toegekend, om tweemaal in het jaar, ten koste der koloniale kas, te reizen, mits de bestaande verordeningen in acht nemende, waartoe hij ook bij het reizen voor eigene rekening gehouden blijft.

10⁰ Het beheer der kerkelijke goederen of fondsen van de Roomsch Katholijke gemeenten staat onder het gezag en het toevoorzigt van den Kerkvoogd, welke zal gehouden zijn, om jaarlijks de rekeningen der kerkbesturen aan de Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië in te zenden.

11° Er zullen naar Nederlandsch-Indië zoovele Roomsch Katholijke geestelijken kunnen worden uitgezonden, als door het Geestelijk gezag noodig zal worden geacht, mits voorzien zijnde van het radicaal (formulier A), zullende de reiskosten der geestelijken, welke boven het bepaalde of te bepalen getal uitgezonden worden, echter niet ten laste der koloniale kas worden gebragt. Deze geestelijken zullen zich kunnen begeven naar Borneo, maar zich niet vestigen langs de rivieren, alwaar reeds andere zendelingen gevestigd zijn.
Ook zal het hun onverlet blijven zich naar Amboina en de andere Hoofdplaatsen der Molukken, alsook naar Makassar te begeven, om er hunne dienst te verrigten.

Voor copie conform,
De Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Konings
(get.) A. G. A. van Rappard.

Voor eensluidend afschrift,
De Minister voor de Zaken der R. K. Eeredienst,
(w. g.) J. B. van Son.

Het eerste punt dezer nota geeft aan in welke richting de oplossing zou gezocht worden van het incident, dat geschapen was door de verbanning van Mgr. Grooff uit Nederlandsch Indië. Dit punt is dus slechts van historische waarde. De overige punten echter hebben ook thans nog hunne geldigheid.

Het in punt 11 dezer nota vereischte radicaal is niet absoluut noodzakelijk voor toelating der R. K. Geestelijken in Nederl. Indië. Immers, in 1917 besliste de Minister van Koloniën „dat, evenals tot nu toe, zendelingen op den voet van artikel 123 Regeeringsreglement kunnen worden toegelaten zonder in het bezit te zijn van het radicaal, maar dat, wanneer zij een bepaalde erkenning in eenige kerkelijke functie van de Indische Regeering wenschen, het radicaal wel vereischt wordt en dan ook overigens de bepalingen van de regelingen van 1847 en 1913 toepasselijk zijn. Het bezit van bedoeld bewijsstuk zal onmisbaar zijn, wanneer het mocht gaan om de vervulling van van Landswege bezoldigde ambten, als bedoeld in artikel 3 van het Koninklijk Besluit van 25 December 1855 No. 64 (Indisch Staatsblad 1856 No. 21)".

Het getal der Roomsch Katholieke Geestelijken, die ten laste der koloniale kas kwamen (zie punt 11 van bovenstaande Nota), bedroeg bij het sluiten der Overeenkomst zeven. De daarop betrekking hebbende regeling was reeds in 1835 tot

stand gekomen bij Koninklijk Besluit van 11 December No. 88, waarvan art. 8 luidde:

„De geestelijken bij de Roomsch Katholijke gemeenten zullen, naar „gelang van omstandigheden, zijn van de eerste, tweede of derde klasse. „Van de EERSTE klasse zullen er in bediening zijn DRIE, die den „naam van PASTOOR zullen dragen:
„van de TWEEDE klasse EEN met den naam van ONDER-PASTOOR, „en van de DERDE klasse TWEE, die KAPELLANEN zullen genoemd „worden; te weten:

„te Batavia een Pastoor en een Onder-Pastoor	2
„te Samarang een Pastoor	1
„te Sourabaya een Pastoor	1
„en voorts twee Kapellanen, om, hetzij tot hulp der Pastoors van „de vaste standplaatsen, hetzij daar waar geene vaste Pastoors zijn „gevestigd, of bij belangrijke verzamelingen van troepen naar „gelang van omstandigheden en ter nadere bepaling van het „Indische bestuur, voor langeren of korteren tijd te worden benoemd	2
te zamen	6

„behoudende Wij Ons voor, om in tijd en wijle, wanneer het Indische „bestuur daaromtrent bepaaldelijk van consideratien en advies zal hebben „gediend, in overweging te nemen, of en in hoeverre het mogt noodig „zijn, om het voorloopig toegestane getal van de Kapellaans nog eenig-„zins te vermeerderen."

Het Kon. Besluit van 2 Sept. 1837, No. 110 had het getal „Kapellanen" met één vermeerderd ten behoeve van den dienst op Sumatra's Westkust.

Bij de wet van 2 September 1854 (Ind. St. 1855 No. 2) werd vastgesteld het „Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië" waarvan de ons thans interesseerende artikelen aldus zijn geformuleerd:

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van de godsdienst.

Art. 119. Ieder belijdt zijne godsdienstige meeningen met volkomen vrijheid, behoudens de bescherming der maatschappij en hare leden tegen de overtreding der algemeene verordeningen op het strafregt.

Art. 120. Alle openbare godsdienstoefening binnen gebouwen en besloten plaatsen wordt toegelaten, voor zoover die geene stoornis aan de openbare orde toebrengt.

Tot openbare godsdienstoefening buiten gebouwen en besloten plaatsen wordt het verlof des Bestuurs vereischt.

Art. 121. De Gouverneur-Generaal zorgt dat alle godsdienstige gezindheden zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de algemeene verordeningen.

Art. 122. In de bestaande inrigting en het bestuur der Christelijke Kerkgenootschappen wordt geene verandering gebracht dan met wederzijdsch goedvinden van den Koning en het bestuur van het betrokken kerkgenootschap.

Art. 123. De Christen-leeraars, priesters en zendelingen moeten voorzien zijn van eene door of namens den Gouverneur-Generaal te verleenen bijzondere toelating, om hun dienstwerk in eenig bepaald gedeelte van Nederlandsch-Indië te mogen verrigten.

Wanneer die toelating schadelijk wordt bevonden, of de voorwaarden daarvan niet worden nageleefd, kan zij door den Gouverneur-Generaal worden ingetrokken. (Zie bl. 93).

Art. 124. De priesters der inlanders, die het Christendom niet belijden, zijn geplaatst onder het oppertoezigt der vorsten, regenten en hoofden, voor zooveel betreft de godsdienst, die elk hunner belijdt.

Deze zorgen, dat door de priesters niets worde ondernomen strijdig met dit reglement en met de door of uit naam van den Gouverneur-Generaal uitgevaardigde verordeningen.

Dit geheele Zevende Hoofdstuk van het Indisch Regeeringsreglement is tot op heden toe in ongewijzigden vorm blijven voortbestaan.

Wat echter de organisatie der Katholieke Kerk betreft, deze heeft in den loop der jaren verschillende wijzigingen ondergaan, die als noodzakelijk gevolg nieuwe wettelijke regelingen meebrachten.

Zoo kwam bij Besluit van 25 December 1855, No. 64 eene verandering tot stand in de indeeling der wettelijk erkende Geestelijken en met opheffing van de regeling van 1835 (zie boven) werd thans bepaald:

Art. 1. „Het uit 's Landkas bezoldigd personeel der in Nederlandsch-Indië „dienstdoende Roomsch Katholijke Geestelijken, wordt bepaald op TIEN, „en is verdeeld in TWEE rangen.

„Tot den EERSTEN rang behoort de Kerkvoogd van het Vicariaat van „Batavia. Hij geniet als zoodanig eene jaarwedde van zes duizend „gulden.

„Tot den TWEEDEN rang behooren de overige dienstdoende Geeste„lijken van voornoemd Vicariaat. Zij genieten, ten getale van negen, „elk een jaarwedde van vier duizend twee honderd gulden.

Art. 2. „Indien de aanwas der Roomsch Katholijke bevolking in Nederlandsch-„Indië later behoefte aan een grooter getal bezoldigde Geestelijken „aldaar doet ontstaan, zullen de, ter voorziening daarin, noodige maat-„regelen, door Onzen Gouverneur-Generaal voorgedragen en aan Onze „bekrachtiging onderworpen worden.

Art. 3. „De kerkelijke benoeming of de plaatsing en verplaatsing mitsgaders „het ontslaan der dienstdoende geestelijken van den tweeden rang en „hunne burgerlijke erkenning of toelating tot verrigting van hun dienst-„werk op bepaalde standplaatsen, geschieden op den voet der deswege „bestaande bijzondere voorschriften.

Deze regeling is blijven voortbestaan tot in het jaar 1892 met dien verstande evenwel, dat het aantal der bezoldigde Geestelijken van den tweeden rang in dat tijdsbestek successievelijk verhoogd werd van negen tot twee en twintig.

Bij Koninklijk Besluit van 6 Febr. 1892 werd de bestaande organisatie uitgebreid en zooals art. 1 van dat besluit vaststelde, zouden voortaan ook worden erkend

„Roomsch Katholieke geestelijken van den DERDEN rang, gekozen „uit de in Nederlandsch-Indië buiten bezwaar van den lande aanwezige „hulppriesters, die belast worden met de godsdienstige zorg voor „gemeenten uitsluitend of hoofdzakelijk bestaande uit inlanders of daar-„mede gelijkgestelden; en onverminderd de bevoegdheid om in de „statie waar zij gevestigd zijn, ook te voorzien in de godsdienstige „behoeften van Europeanen of daarmede gelijkgestelden."

Het getal dezer geestelijken van den derden rang bedraagt op het oogenblik veertien.

Terwijl het getal der in Indië aanwezige Roomsch Katholieken in de jaren 1855 tot op heden gestegen is van 17.000 tot 130.000, is door de Regeering maar heel spaarzaam gevolg gegeven aan de reeds in 1855 in uitzicht gestelde uitbreiding van het aantal der bezoldigde Geestelijken, waarvan als criterium werd aangegeven „de aanwas der Roomsch Katholieke bevolking" (art. 2 Besl. 25 Dec. 1855). Immers tegenover de meer dan zevenvoudige toename der Katholieken, werd het getal bezoldigde Geestelijken gebracht van 10 op 37 ! !

Momenteel genieten bezoldiging uit 's Lands kas:

1 R. K. Geestelijke van den 1sten rang, n.l. „de Kerkvoogd van het Vicariaat van Batavia", art. 1 K. B. 25 Dec. 1855.

22 R. K. Geestelijken van den 2den rang, als volgt verdeeld over de verschillende Kerkelijke gebieden:

Apost. Vicariaat van Batavia 18
Apost. Prefectuur van Sumatra 3
Apost. Prefectuur van Celebes 1

14 R. K. Geestelijken van den 3den rang nl.

Apost. Vicariaat van Batavia 1
Apost. Vicariaat van Ned. N. Guin. . 4
Apost. Prefectuur van Sumatra 1
Apost. Vicariaat der Kl. Soenda-eilanden 6
Apost. Prefectuur van Celebes 2

De jongste regeling betreffende de Geestelijken van den derden rang kwam tot stand bij Kon. Besluit van 19 Febr. 1921, Stbl. n⁰. 81.

Hierbij is bepaald:

Art. 1. Met uitbreiding in zooverre van de organisatie, vastgesteld bij Kon. besluit van 25 December 1855, no. 64 (Indisch Staatsblad 1856 no. 21), zooals dat besluit sedert is gewijzigd en aangevuld laatstelijk bij het besluit van 6 Augustus 1913, no. 31 (Indisch Staatsblad no. 597), worden mede erkend Roomsch-Katholieke geestelijken van den derden rang, die belast worden met de godsdienstige zorg voor gemeenten in Nederlandsch-Indië, uitsluitend of hoofdzakelijk bestaande uit inlanders of daarmede gelijkgestelden, onverminderd de bevoegdheid om in de statie, waar zij gevestigd zijn, ook te voorzien in de godsdienstige behoeften van Europeanen of daarmede gelijkgestelden.

Art. 2. De kerkelijke benoeming of de plaatsing en verplaatsing, mitsgaders het ontstaan der dienstdoende geestelijken van den derden rang en hunne burgerlijke erkenning of toelating tot verrichting van hun dienstwerk op bepaalde standplaatsen, geschieden op den voet der deswege bestaande bijzondere voorschriften.

Art. 3. De Roomsch-Katholieke geestelijken, die voorzien zijn van het door Ons verleende radicaal, voor den kerkelijken dienst in Ned.-Indië uit Nederland worden gezonden, genieten, wanneer zij bestemd zijn ter vervulling van een plaats in het bezoldigd personeel der geestelijken van den 3den rang:

a. een voorloopige bezoldiging van f 100 's maands, ingaande met den dag der inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot den dag waarop hunne bij artikel 5 vastgestelde bezoldiging volgens de daaromtrent in Nederlandsch-Indië geldende algemeene bepalingen gerekend wordt in te gaan;
b. een voorschot van twee maanden op de onder a bedoelde voorloopige bezoldiging;
c. eene tegemoetkoming van f 800;
d. vrijen overtocht naar Nederlandsch-Indië op den voet van de daarvoor geldende algemeene bepalingen.

Art. 4. Zij, die reeds in Nederlandsch-Indië aanwezig zijnde, als Roomsch-Katholieke geestelijken van den derden rang op den voet van dit besluit worden erkend, ontvangen een tegemoetkoming van f 200.

Art. 5. De Roomsch-Katholieke geestelijken van den derden rang genieten in Nederlandsch-Indië:

a. zoolang zij in afwachting van het ontstaan eener te vervullen plaats, met voorloopige werkzaamheden worden belast, f. 150 's maands; wanneer hun de zorg voor een inlandsche Roomsch-Katholieke gemeente is opgedragen een maandelijksche bezoldiging van f. 200, met vier vierjaarlijksche verhoogingen van f. 50 elk;

b. vrije woning en bij gemis daarvan eene schadeloosstelling van f. 50 's maands, welke door den gouverneur-generaal kan worden verhoogd voor standplaatsen, waar de plaatselijke omstandigheden dat noodig maken.

Art. 6. Voor hulppriesters, die na de inwerkingtreding van dit besluit als geestelijken van den derden rang worden erkend, wordt de tijd, gedurende welken zij als hulppriester in Nederlandsch-Indië werkzaam zijn geweest, in rekening gebracht bij de bepaling van hunne bezoldiging.

Art. 7. De voor Nederlandsch-Indische ambtenaren geldende bepalingen omtrent reis- en verblijfkosten, verloven, weduwen- en weezenfonds en pensioen zijn op de geestelijken van den derden rang van toepassing.

Art. 8. De Roomsch-Katholieke geestelijken van den derden rang kunnen overgaan in den tweeden rang en omgekeerd, met dien verstande echter, dat bij overgang in den tweeden rang de dienstjaren, doorgebracht in den derden rang, niet in rekening worden gebracht voor de toekenning van periodieke tractementsverhoogingen en dat het organiek vastgesteld getal van geestelijken van den tweeden rang niet mag worden overschreden.

Dit besluit trad in werking op 9 Maart 1921 en werkte terug tot 1 Januari 1920.

Tot het jaar 1913 bestond er in Indië voor de Regeering slechts één enkel Missiehoofd, n.l. de Vicaris van Batavia. Wel hadden er te voren reeds verschillende verdeelingen van dit Vicariaat plaats gehad, die ook door de Regeering waren erkend, doch de Missiehoofden dezer gebieden werden tot dan toe niet officieel erkend. Om dit te bewerken, kwam in 1913 (Gouv. Besl. 12 Aug. 1913 No. 30, Bijblad 7903) tot stand eene: „Nadere regeling van de verhouding der Roomsch-Katholieke Kerk in Nederlandsch-Indië tot de Regeering in verband met de vorming van Apostolische Prefecturen in de Buitenbezittingen."

I. De Apostolisch Vicaris van Batavia en de hoofden der Missies (Apostolische Prefecten) in die gedeelten van Nederlandsch-Indië, welke door het Kerkelijk Gezag zijn of worden onttrokken aan den werkkring van het Vicariaat en tot zelfstandige Missiegebieden zijn of worden verheven, worden door de Regeering erkend als hoofd van den Roomsch Katholieken Eeredienst in het ieder hunner door het Kerkelijk Gezag aangewezen gebied.

Van de verheffing van eenig deel van Nederlandsch-Indië tot een zelfstandig Kerkelijk ressort en in het algemeen van elke wijziging in den omvang van de bestaande ressorten, wordt door den Vertegenwoordiger van den Heiligen Stoel bij de Nederlandsche Regeering aan den Minister van Koloniën kennis gegeven.

II. Met opzicht tot de plaatsing, verplaatsing en schorsing of suspensie van geestelijken, belast met parochiaal werk in gevestigde Roomsch-Katholieke Christengemeenten, zoomede ten aanzien van het beheer der Kerkelijke goederen of fondsen van die gemeenten, gelden met betrekking tot de sub I bedoelde van het Vicariaat van Batavia afgescheiden Kerkelijke ressorten, voor de betrokken Apostolische Prefecten dezelfde bevoegdheden en verplichtingen als voor den Apostolisch Vicaris zijn omschreven in de (bovenaangehaalde) „Nota der punten enz."

Eene door de nieuwe regeling noodig geworden wijziging van K. B. 25 Dec. 1855 No. 64 (Ind. St. 1856 No. 21) houdende bepalingen omtrent de R. K. Geestelijken in Ned.-Indië, is tot stand gekomen bij K. B. 6 Aug. 1913 No. 31 (Ind. St. 1913 No. 597).

Eenig artikel.

In artikel 1 alinea 4 van het Koninklijk besluit van 25 Dec. 1855 No. 64 (Ind St. 1856 No. 21) zooals dat sedert is gewijzigd en aangevuld, vervallen de woorden „van voornoemd Vicariaat." (Besluit G. G. 1 Oct. 1913 No. 43).

Bij Koninklijk Besluit van 20 Mei 1921 N°. 58 is tot stand gekomen eene regeling nopens de vergoeding voor geestelijken van den 3den rang. Dit Besluit, hetwelk terugwerkende kracht heeft tot 1 Jan. 1920, behelst het volgende :

Art. 1. Onze Minister van Koloniën kan aan instellingen, waar jongelieden worden opgeleid tot het ambt van Roomsch-Katholiek geestelijke, bijdragen verleenen ter tegemoetkoming in de kosten van hen, die bestemd zijn om op den voet van het bepaalde bij artikel 3 van het Koninklijk besluit van 19 Februari 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 81) als Roomsch-Katholiek geestelijke naar Nederlandsch-Indië te worden gezonden ter vervulling van een plaats in het bezoldigd personeel der geestelijken van den 3en rang.

Art. 2. Het aantal kweekelingen waarvoor deze bijdragen zullen worden verleend, wordt door Onzen voornoemden Minister vastgesteld.

Art. 3. De bijdragen, welke, na voltooiing der opleiding en nadat de betrokkene door den Geneeskundigen Raad van het Departement van Koloniën voor den dienst als geestelijke in Nederlandsch-Indië lichamelijk geschikt is bevonden, in eens tot het totaal bedrag betaalbaar worden gesteld, worden berekend naar reden van f. 1000.— (EEN DUIZEND GULDEN) per jaar en per kweekeling, met dien verstande, dat het totaal bedrag der bijdragen per kweekeling de som van f. 6000.— (ZES DUIZEND GULDEN) niet te boven mag gaan.

Art. 4. Vóór de betaalbaarstelling verbindt de betrokken geestelijke zich ten genoegen van Onzen Minister van Koloniën om terug te betalen hetgeen te zijnen behoeve aan bijdragen zal worden uitgekeerd, vermeerderd met tien ten honderd, wanneer om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), hij zijne bestemming als Roomsch-Katholiek geestelijke van den 3en rang niet volgt, dan wel binnen den tijd van vijf jaren na zijn aankomst in Nederlandsch-Indië als bezoldigd geestelijke van den 3en rang wordt ontslagen.

Art. 5. De verder noodige bepalingen en voorschriften ter uitvoering van deze regeling worden door Onzen voornoemden Minister vastgesteld.

Voor de aanstelling van Inlandsche hulpleeraars bij de Inlandsche Roomsch-Katholieke gemeenten in Indië zijn de volgende regelen vastgesteld bij Gouv. Besl. van 17 Nov. 1892, 20 Jan. 1914, 19 Sept. 1916 en 4 Aug. 1919:

Art. 1. Ter voorziening in de godsdienstige behoeften van Inlandsche R. K. gemeenten in Nederl. Indië kunnen Inlandsche hulpleeraars worden aangesteld op eene maandelijksche bezoldiging van veertig gulden, met vijf verhoogingen van zeven gulden 's maands, telkens na drie jaren trouwen dienst en behoorlijke plichtsbetrachting.

Art. 2. De benoeming en de aanwijzing der standplaatsen geschieden door de betrokken kerkvoogden.

Een afschrift van het benoemingsbesluit wordt den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid aangeboden.

Art. 3. De directeur van O., E. en N. houdt bij besluit van deze benoeming aanteekening en verleent de noodige machtiging om den benoemde in het genot te doen stellen der burgerlijke voordeelen aan zijne geestelijke bediening verbonden.

Art. 4. Van elke aanwijzing eener standplaats wordt door den kerkvoogd kennis gegeven aan het Hoofd van het Gewestelijk Bestuur.

Art. 5. De overplaatsing van Inlandsche hulpleeraars geschiedt door den kerkvoogd.

Art. 6. Het ontslag wordt verleend door den kerkvoogd, die daarvan kennis geeft aan den Directeur van O., E. en N.

Art. 7. De werkzaamheden der Inlandsche hulpleeraars worden door den kerkvoogd geregeld.

Ingevolge het Gouv. Besl. van 4 Juli 1918 no. 46, bedraagt het getal dezer hulpleeraars 14. Het aantal Protestantsche Inlandsche hulpleeraren, die van landswege bezoldigd zijn, bedroeg ult. 1920 in het geheel 340. (Kol. Verslag 1921/22 Bijl. P, blz. 5.)

Voor de opleiding van Inlandsche hulpleeraars kan ook subsidie worden genoten ten bedrage van achttien gulden per maand en per leerling. Het maximum aantal leerlingen, dat voor deze subsidie in aanmerking kwam, was voor het jaar 1920 bepaald op tien. Het Koloniaal Verslag 1921 Bijl. P blz. 5 geeft aan voor de Protestanten 100 leerlingen, waarvoor door het Gouvernement deze vergoeding gegeven wordt.

Toekenning van toelagen voor het geven van Godsdienstonderwijs aan de jeugd.

Hieromtrent bestaat het navolgend Gouv. Besl. van 7 April 1909 no. 26.

„... Is goedgevonden en verstaan:

Den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid te machtigen tot toekenning van toelagen voor het geven van godsdienstonderwijs aan de Protestantsche en Roomsch-Katholieke jeugd, met inachtneming van de volgende beginselen:

a. de toelage bedraagt hoogstens twintig gulden 's maands en wordt telkens voor hoogstens een jaar toegekend;

b. voor toekenning van de toelage moeten minstens tien leerlingen aan het onderwijs hebben deelgenomen;

c. de toelage gaat in met den dag, waarop met het onderwijs een aanvang is gemaakt, terwijl de uitbetaling plaats heeft na afloop van elke maand, met dien verstande dat geen verdere uitbetaling plaats heeft wanneer gedurende twee achtereenvolgende maanden niet door minstens tien leerlingen aan het onderwijs is deelgenomen, en eindigt met den dag waarop het onderwijs is gestaakt;

d. bijaldien het godsdienstonderwijs wordt opgedragen aan een onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, het gegeven moet worden afgescheiden van het gewoon schoolonderricht en buiten de vaste schooluren..."

Volgens het Koloniaal Verslag 1921 werd deze toelage verleend aan 72 Roomsch Katholieke gemeenten, waarvan 5 in de buitengewesten.

BIJLAGE 1.

Radicaal voor Roomsch Katholieke Geestelijken.

„Wij Wilhelmina, enz.
Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van...,
Gezien:
de Koninklijke Besluiten van 25 Dec. 1855, enz.;
Hebben besloten en besluiten:
Onzen Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië te machtigen om den Roomsch-Katholieken geestelijke N. N. te beschouwen als bezittende het radicaal van geestelijke van den tweeden rang, en hem in geval van plaatsing bij voorkomende vacatures toe te kennen de geldelijke voordeelen, daaraan bij de bestaande bepalingen verbonden.

BIJLAGE 2.

Kennisgave van de benoeming van een Geestelijke door den Kerkvoogd aan den Gouverneur-Generaal.

„De Bisschop van..... Apostolisch Vicaris van..... heeft de eer Zijne Excellentie, den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië te berichten, dat de Eerw. Heer N. N. door hem is benoemd tot..... te.....

Hij verzoekt Uwe Excellentie de noodige bevelen te willen geven, en dat voormelde N. N. de aan die hoedanigheid verbondene voordeelen en voorrechten moge genieten."

BIJLAGE 3.

De Gouverneur-Generaal richt aan den Resident van de betrokken standplaats het volgende schrijven.

„De Gouverneur-Generaal over Nederlandsch-Indië;

Gezien de missive van den Bisschop van.... Apostolisch Vicaris van..... van den..... houdende kennisgeving der kerkelijke benoeming van den Eerw. Heer N. N. tot..... te.. ...;

Heeft goedgevonden en verstaan den Resident van..... aan te schrijven en te gelasten voornoemden Eerwaarden Heer N. N. te erkennen als..... van..... en denzelven in 't genot te stellen van de burgerlijke voordeelen, aan die geestelijke bediening verbonden".

(cf. G. W. Uhlenbeck, bl. 73 volg.)

BIJLAGE 4.

Toelating bedoeld in art. 123 van het Regeerings-reglement.

„Is goedgevonden en verstaan:
Aan den adressant te verleenen de bijzondere toelating, bedoeld bij artikel 123 van het Regeerings-Reglement, tot uitoefening van zijn dienstwerk te..... (omschrijving van het gebied).

Gouvernementsbepalingen.

Suriname.

1. Bepalingen betreffende de zielzorg.

In de oudste geschiedenis der kolonie treffen wij al aanstonds een bepaling aan, die den toenmaligen toestand scherp typeert.

Suriname behoorde sinds 21 Mei 1683 aan drie eigenaars: de West-Indische Compagnie, de stad Amsterdam en Cornelis van Aerssen, Heer van Sommelsdijck. Samen noemden zij zich: de geöctrooieerde Sociëteit van Suriname.

Bij resolutie der Staten-Generaal werd den 5 October 1683 het koopcontract goedgekeurd, maar, op aansporen van Zeeland, werd er deze hatelijke clausule ingelascht:

„*Dat geene personen in den vaderlande of in Suriname, die den Paapschen godsdienst belijden, zouden toegelaten worden tot eenig bestuur of bewind van genoemde kolonie; alsook, dat niemand van de Paapsche religie eenig deelgenootschap in de vermelde Sociëteit zou mogen hebben of houden, noch voor iemand anders in dezelfde Sociëteit uitoefenen, of bewind, gezag, directie of administratie hebben;* enz.

Ondanks dit verbod stond Gouverneur van Aerssen van Sommelsdijck (1683—1688), ofschoon protestant, de uitoefening van den Roomschen godsdienst oogluikend toe. Door zijn toe-

doen landden reeds tegen het einde van 1683 de eerste priesters in Suriname, n.l. de twee Franciscanen uit het klooster van Leuven: Fredericus van der Hofstadt en Thomas Fuller. Dit alles berokkende den Gouverneur groote onaangenaamheden met de Staten van Zeeland. Zij deelden aan de Staten-Generaal hun grieven mede, die daarop aan den Gouverneur hun ergernis te kennen gaven: *„dat men in de kolonie Suriname geene predikanten had"* (eene onwaarheid) *„maar dat men integendeel toeliet, dat de Paapsche godsdienst aldaar in de kolonie wierde uitgeoefend en onder anderen, door een paapje omtrent het fort"* (dat is, in de stad) *„welk paapje gezegd werd door zijne kluchten en fabeltjes de Papisten, ook Indianen en ons eigen volk, tot zijn gehoor te trekken"* enz.

Hiermede was van Staatswege de opheffing der Katholieke Missie officieel voltrokken.

Omtrent 1785 werd men weder verdraagzamer en stond het *Hof van Suriname* openbare R. K. godsdienstoefeningen toe in dezer voege:

„In aanmerking nemende, dat wij thans tijden beleven, in welke vele vooroordeelen schijnen te wijken en de verdraagzaamheid hoe langer hoe meer veld wint bij de beschaafde volkeren, vermeenen Gouverneur en Raden, dat het verzoek der requestranten, mits onder volgende beperkingen kan worden toegestaan:

1°. *Dat de plaats tot openbare godsdienstoefeningen geen andere zij dan één enkel huis in de stad Paramaribo.*

2°. *Dat hunne vergaderplaats of kerk geen ander aanzien hebbe, dan dat van een gewoon burgerhuis.*

3°. *Dat slechts wereldlijke priesters de bediening waarnemen, en, in geval van wangedrag, door Gouverneur en Raden zonder vorm van proces uit de kolonie kunnen weggezonden worden.*

4°. *Dat omgangen of openbare processiën verboden blijven en de priesters niet anders dan in burgerkleeding op straat verschijnen.*

5°. *Dat zij zorgvuldig moeten toezien, dat hunne Armen niet ten laste van den lande komen.*

6°. *Dat zij zich wel wachten, eenige slaven hoegenaamd tot hunnen godsdienst te lokken, aan te moedigen en veel meer aan te nemen.*

7°. *Dat, bij aldien zij tegen het een of ander der vastgestelde punten zouden handelen, hunne kerk of vergaderplaats dadelijk zal gesloten worden, en zij van deze gunstige beschikking zullen verstoken zijn.*

8°. *Eindelijk, dat zij zich in alle opzichten zullen gedragen volgens de voorwaarden en bepalingen, welke bij plakkaten en reglementen van de Heeren Staten van Holland, omtrent de uitoefening van den Roomsch-Katholieken godsdienst, geëmaneerd en in gebruik zijn.*"

Den 16 Aug. 1787 stelde het Hof van Suriname de katholieke kerk van Paramaribo vrij van de belasting der huurwaarde, voor zoolang het gebouw als kerk in gebruik zou blijven.

Toen de Kerkeraad echter jarenlang in gebreke bleef de 5e bovenvermelde voorwaarde omtrent de armenzorg na te komen gaf Gouverneur-Generaal F. J. de Frederici den 1sten Maart 1798 bevel tot nader orde de kerk te sluiten.

Gunstiger werd de toestand toen Gouverneur Charles Bentinck den 2den Dec. 1809 den Apostolischen Prefect van Curaçao een Pater Franciscaan, Jacobus Schinck, naar Suriname beriep, nadat de Katholieken 14 jaar zonder herder waren geweest. Hem werd een jaarlijksch salaris van f. 5000.— toegestaan, behalve de bijinkomsten, die op twee of drie duizend gulden geraamd werden, verder vrije overtocht naar Suriname, vrije woning en vrije prediking onder de slaven.

Toen Pater Schinck de benoeming aanvaardde, werd van Gouvernementswege den 25 Sept. 1810 de kerk van Paramaribo weder geopend.

Eindelijk werd den 14den September 1815, onder Gouverneur-Generaal W. B. van Panhuys, in het Regeerings-Reglement no. 58 art. 22 omtrent de vrijheid van godsdienst het volgende bepaald: „*Aan alle godsdienstige gezindheden, thans in de kolonie gevestigd wordt de vrije uitoefening van hare respectieve godsdiensten en het genot van hare voorrechten verzekerd, mits zich onderwerpende aan de plaatselijke wetten, daaromtrent reeds gemaakt of nog te maken.*"

In de Instructie van den Gouverneur-Generaal luidde art 25:

„*De Gouverneur-Generaal zal zorgen, dat alle godsdienstige gezindheden in de vrije uitoefening van haren godsdienst worden gehandhaafd.*"

Hiermede was den Katholieken volle godsdienstvrijheid toegestaan.

Bleven er feitelijk nog vrijheidsbeperkingen betreffende de zielzorg onder de Slaven, toch verkreeg de Apostolische Prefect Wennekers als antwoord op zijn smeekschrift van Juli 1819 van het Gouvernement, dat het kerkelijk huwelijk aan slaven niet meer verboden zou zijn, ofschoon deze in geen geval een burgerlijk huwelijk mochten aangaan. En toen eindelijk bij Koninklijk besluit van 9 Aug. 1832 art. 4, aan alle eigenaren, administrateurs en directeurs van plantages gelast werd: „*leeraren, geestelijken of zendelingen onder de slaven toe te laten, en kinderen beneden de 14 jaar, in de gelegenheid te stellen godsdienstig en ander onderwijs te ontvangen,*" waren de vrijheidsbeperkingen ten opzichte van de slaven vervallen, en werd eindelijk in praktijk gebracht, wat reeds was uitgedrukt in art. 114 van het Regeerings-Reglement van 1828: (de Gouverneur zorge): „*dat de christelijke godsdienst zooveel mogelijk onder de heidensche bevolking worde verbreid, en door alle gepaste middelen worde aangemoedigd.*"

Toch moest de Apostolische Prefect J. Grooff zelfs in de veertiger jaren nog herhaaldelijk zijn beklag indienen over de toepassing der reglementen: Art. 4 van het Koninkl. besl. van 1832 was gedurende de eerste 10 jaren, nagenoeg van geen waarde voor de katholieken, terwijl het Gouvernement zich niet ontzag, om alle voordeelen dier bepaling ten bate te doen komen der Hernhutters, en de vrije uitoefening van den R. K. godsdienst aan banden te leggen.

Om tot een betere salarieering der geestelijken te komen richtte de HoogEerw. Heer J. Grooff zich tweemaal met een verzoekschrift tot den Koning Niet alleen bleven deze pogingen zonder gevolg, maar in 1832 werden de tractementen, tengevolge eener algemeene bezuiniging in het beheer der kolonie zelfs verminderd en het aantal der gesalarieerde geestelijken tot twee beperkt. Tot dan toe waren drie geestelijken bezoldigd, de Pastoor met een salaris van f. 3500 (na 1829 met f. 90 maandelijksche verhooging), en twee Kapelaans, ieder met een salaris van f. 2000. Nu werd aan den Prefect een salaris van f. 3500, en aan slechts één Kapelaan een toelage van f. 1500 toegekend. Die bepaling was echter niet van toepassing op de reeds in dienst zijnde geestelijken, die in hun tractementen werden ge-

handhaafd. Daarenboven schonk Gouverneur van Heeckeren den HoogEerw. Heer Grooff in 1836 een gratificatie van f. 1000 's jaars, vooral wegens zijn werkzaamheden in de leprozerij Batavia. Den 22 Nov. 1852 werd, door een resolutie van Gouverneur Jhr. J. G. O. Stuart von Schmidt auf Altenstadt, deze gratificatie tot vast salaris. 7 Oct. 1854 werd het tot f. 1500 verhoogd, terwijl aan alle geestelijken f. 1000 voor huishuur werd toegestaan.

Bij Koninklijk besluit van 27 September 1862 werden aan zes geestelijken tractementen toegekend n.l. aan één der eerste klasse f. 3500 en aan vijf anderen der tweede klasse ieder f. 1500, terwijl aan Mgr. Schepers, destijds Apostolisch Vicaris, een extra jaarlijksche toelage van f. 1800 voor den tijd van zijn bestuur van Gouvernementswege werd uitgekeerd. Deze extra-toelage schijnt later in een vast salaris te zijn veranderd.

2. Bepalingen betreffende Onderwijs en Weezenzorg

A. Onderwijs.

De Apostolische Prefect, Pater Schinck, O. F. M., was de eerste die in de behoefte aan R. K. Onderwijs trachtte te voorzien. 23 Juli 1811 kreeg hij van Gouverneur Bentinck verlof een schooltje te openen en een catechismus te laten drukken. Bij Regeerings-Reglement van 1815 werd den Gouverneur last gegeven toe te zien: *„dat in de scholen voor de behoorlijke opvoeding der jeugd en derzelver opleiding in godsdienstige beginselen gezorgd werd"*. Een gevolg van dit reglement was de Gouvernementsbepaling van 19 Mei 1817 waarbij den onderwijzers gelast werd, *„God, Zijn woord en Zijnen dienst altijd te doen eerbiedigen, daarvan een voorbeeld te geven aan hunne leerlingen, en dezen bij alle gelegenheid er toe op te wekken"*.

Toch mocht het eerst aan Mgr. G. Schepers gelukken het Katholiek Onderwijs in de Missie op hechten grondslag te vestigen. In 1865 verkreeg hij van het Koloniaal Bestuur een subsidie van f. 3000.—. Later tot f. 4000.— verhoogd, werd zij onder den Apost. Vicaris Mgr. J. H. Schaap, C.s.s.R., in 1880 op f. 6000.— gesteld, maar zonder eenigen waarborg, dat bij uitbreiding van het aantal scholen (er waren er destijds een zevental), ook op vermeerdering dier ondersteuning gerekend kon worden.

De groote voorvechter voor het R. K. onderwijs in de kolonie was Mgr. W. Wulfingh, C.s.s.R. (1889-1906). Zijn bestuur heeft zich gekenmerkt door een bijna onafgebroken strijd voor gelijkstelling van de R. K. Missiescholen met die der Moravische Broeder-Gemeente (Hernhutters).

Toen het Koloniaal Bestuur in 1892 voorstelde, de onderwijzers-subsidie der Hernhutters met f. 5400.— te verhoogen, zonder een woord te reppen van subsidie-verhooging der R. K. Gemeente, richtte Mgr. zich tot Gouverneur T. A. J. van Asch van Wijck en, gesteund door het Lid der Koloniale Staten Heylidy, wist hij een subsidie-verhooging van f. 6000.— te verkrijgen.

Het gemis van een rationeelen algemeenen grondslag bij subsidie-verleening deed zich echter scherp gevoelen. Die grondslag werd in 1901 gevonden door Gouverneur Tonckens, en wel in het getal onderwijzers in verhouding tot het aantal leerlingen, daarbij gelet op hun rang, hun functie (hoofd- of hulponderwijzer) en de plaats van vestiging (Stad of District). Voor onderwijzers(-essen) „*die tot eene geestelijke orde of broederschap*" behoorden, zou de subsidie $^1/_4$ minder zijn dan voor hen, die daartoe niet behoorden.

Door Gouverneur Lely werd dit systeem in 1903 herzien, en, toen later nog eenige verbeteringen waren aangebracht, had Mgr. Wulfingh den strijd gewonnen: de R. K. Missiescholen zouden op gelijken voet gesubsidiëerd worden als die der Moravische Broeder-Gemeente.

In 1911, onder het Vicariaat van Mgr. Meeuwissen, C.s.s.R., vaardigde Gouverneur Fock een resolutie uit, waarbij bepaald werd dat de leerlingen der St. Paulusschool (U. L. O.), die in het bezit waren van het diploma dier school, niet zonder examen tot de Geneeskundige School konden toegelaten worden, zoolang het eind-examen niet gelijk stond aan dat eener H. B. S. met 3 j. cursus. Aan deze en andere gestelde voorwaarden werd voldaan zoodat 8 October 1914 de resolutie van Gouverneur van Asbeck volgde waarbij de bezitters van einddiploma St. Paulusschool vrij gesteld zijn van toelatings-examen tot de Geneeskundige school, kunnen benoemd worden tot Surnumerair bij den algemeenen dienst, en met vergunning van den Minister van Landbouw, vrij zijn van toelatingsexamen tot de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

Vermelden wij ten slotte nog, dat de gelijkstelling van *Openbaar* en *Bijzonder Onderwijs* in de Kolonie thans een feit geworden is. Het Koninklijk besluit dienaangaande zal, hopen wij, binnenkort verschijnen.

B. Weezenzorg.

Een treurig gevolg der heerschende onzedelijkheid in de Kolonie is het groot aantal onwettige kinderen en onverzorgd achtergebleven weezen. Om verbetering te brengen in de verpleging dier kinderen, werden zij einde 1856 door het Koloniaal Bestuur, aan de verzorging der verschillende Kerk- en Armbesturen toevertrouwd, onder het oppertoezicht van een Weesmeester, die de maandelijksche alimentatiegelden aan de Kerkbesturen van Gouvernementswege uitkeerde. Het Gouvernement betaalde voor elk kind van vrijgeboren ouders f. 7.— en, na opheffing der slavernij (in 1863), aan de kinderen van niet-vrijgeborenen f. 5.— per maand. Wanneer een kind den leeftijd van dertien jaar bereikt had, werd de alimentatie niet meer verstrekt.

In 1874 verscheen een Gouvernements-resolutie, welke den toenmaligen Vicaris, Mgr. Swinkels, C.s.s.R. noodzaakte, in de weesverzorging op nieuwe wijze te voorzien. Had het Gouvernement tot dan toe gratis een gebouw als R. K. Weeshuis afgestaan, thans werd er een Commissie van Regenten benoemd, wier taak het zou zijn over de weezen te waken. In deze Commissie zouden leden van alle gezindten zitting hebben. Aan de Kerkbesturen werd voorgesteld om ofwel zelf voor de kinderen te zorgen, ofwel zich te getroosten, dat de kinderen, zonder onderscheid van godsdienst, in één huis zouden verpleegd worden. Voor elk weeskind zou zonder onderscheid f. 5.— per maand betaald worden. Belastte een Kerkgenootschap zich met de verpleging, dan zou die som als alimentatie-geld worden uitgekeerd.

De R. K. Missie besloot aanstonds tot dit laatste en kocht gebouwen ter verpleging der weezen aan. Daar de weessubsidie van f. 7000 echter veel te gering was voor het groot aantal weezen, stond het Gouvernement in 1879 een verhooging toe van f. 1000.—. Een gelijke verhooging volgde in 1883 en 1890, zoodat zij thans f. 10.000.— bedraagt. Daar het aantal weeskinderen de 250 reeds te boven gaat, blijkt ook deze subsidie geheel onvoldoende, en wordt er sinds eenige jaren door het Koloniaal Bestuur een nieuwe regeling voorbereid.

Apostolisch Vicariaat van Curaçao.

Artikelen, genomen uit het Regeerings-Reglement of Reglement op het Beleid der Regeering voor de Kolonie van Curaçao!

Art. 162. Ieder belijdt zijne godsdienstige meeningen met volkomen vrijheid, behoudens de bescherming der maatschappij en van hare leden tegen de overtreding der strafwet.

Art. 163. In de Kolonie wordt gelijke bescherming verleend aan alle Kerkgenootschappen.

Art. 164. De Gouverneur waakt, dat alle Kerkgenootschappen zich houden binnen de palen der gehoorzaamheid aan de wettelijke regelingen en de gestelde machten in de Kolonie.

Art. 165. De belijders der onderscheiden godsdienstige meeningen genieten alle dezelfde burgerlijke en burgerrechten op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen.

Art. 166. De openbare eeredienst- en godsdienstoefening is aan geen andere beperkingen onderworpen dan die, welke in het belang der openbare orde, rust en zedelijkheid bij koloniale verordeningen en plaatselijke keuren worden bevolen.

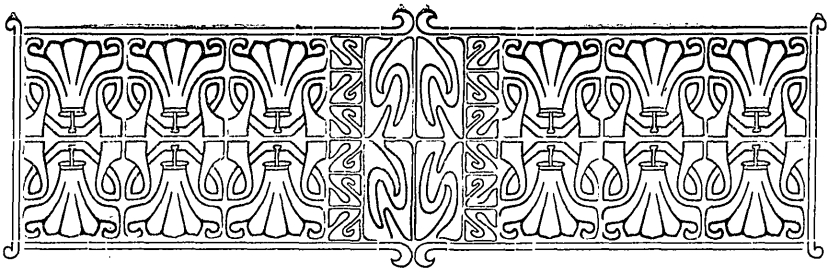

„Dat hebben de Roomschen gedaan!"

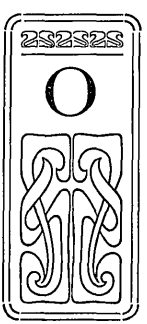

ONDER dit hoofd verscheen in de Mei-aflevering van „Het Missiewerk" van verleden jaar een artikel van de hand van Mgr. A. Hermus. Deze woorden zijn ontleend aan Dominee Dijkstra, die er aan toevoegde: „Zij zijn in 1921 te Djokja begonnen „en hebben nu reeds één school van Zusters van „Franciscanessen (sic), twee Holl.-Inl. jongensscholen „en twee andere scholen, wier bestemming niet nader wordt „aangeduid, samen met 600 leerlingen."

Dat hebben de Roomschen gedaan! C'est le ton, qui fait la musique. De toon van Dominee Dijkstra is niet streelend voor Roomsche ooren, maar toch schenken die woorden ons voldoening, omdat zij eene schoone hulde inhouden voor ons klein aantal missionarissen. De missie op Midden-Java bloeit!

„Tevredenheid met zich zelve is een zeer aangenaam gevoel, „maar niet nuttig. Zij belet ons te streven naar het betere, het „hoogere." Die les van Z.Ew. kunnen ook wij ter harte nemen. Er klinkt van Java ook een klacht van vele en nijpende tekorten

van Katholieke zijde, een bede om hulp. Die klacht, die bede, vooraanstaande Indische Katholieken als Dr. Ir. J. Schmutzer, Ir. L. Feber, J. Monod de Froideville hebben haar naar Nederland overgebracht. Luide en krachtig heeft op Missiecongres en Indische conferentie hun oproep geklonken om leeken, Katholieke mannen en vrouwen, tot steun van de missie. *)

Intusschen hebben — naar ik hoor — de Roomschen te Djokja nog meer op hun kerfstok gekregen. Komend jaar zullen er reeds acht Katholieke Javaansche scholen staan.

De donkere zijde is echter, dat de weinige priesters bezwijken onder de overstelpende massa werk. Waarlijk er blijft niets anders over, dan dat overeenkomstig den wensch van Paus Benedictus XV ook de leeken gemobiliseerd worden, dat ook de leeken zich aanbieden om den overgrooten oogst, die te velde staat, binnen te halen voor het te laat is.

Er is echter nog een omstandigheid, welke tot nadenken stemt en waarvoor deze regels de bijzondere aandacht willen vragen.

Van de acht Inlandsche scholen te Djokja is er maar één voor meisjes.

Hoe is de verhouding in het algemeen bij het Katholiek Inl. onderwijs ?

Aan het jaarboek 1921 van het Centraal Bureau van Onderwijs en Opvoeding, zijn de volgende cijfers ontleend:

SCHOLEN.	Leerkrachten.	Aantal leerlingen. jongens.	Aantal leerlingen. meisjes.
5 Holl.-Inl. scholen te Djokja, Moentilan en Klatten	29	1080	35
2 Inlandsche scholen te Djokja . . .	6	167	15
14 volksscholen in de residenties Kedoe en Djokja	46	844	54
Totaal .	81	2091	104
E.E. Z.Z. Franciscanessen.			
1 Holl.-Inl. school te Mendoet . . .	6	5	173
1 Inlandsche school te Djokja) . .	4	12	53
id. voor voorbereidend L. O.) . .		35	12
Totaal .	10	52	238

*) Zie o.a. „Leekenarbeid in het Indische Missiegebied", Rede van Dr. Ir. J. Schmutzer, lid van den Volksraad te Batavia, op het Missiecongres te Maastricht gehouden den 14 Juli 1921. (Opgenomen in „Onze Missiën in Oost- en West-Indië, Deel V bl. 356).

uit welke cijfers blijkt, dat de voor de meisjes zeer ongunstige verhouding algemeen geldt.

Waar p. F. van Lith, S. J., in „Het Missiewerk" van Nov. 1921 10 Holl.-Indische scholen en meer dan 20 Inlandsche scholen opgeeft, terwijl het aantal Zusterscholen stationair bleef, is die ongunstige verhouding inmiddels beteekenend toegenomen. Bovendien is te verwachten, dat die verhouding steeds meer in het nadeel der meisjes zal geraken.

De Holl.-Inlandsche scholen vereischen behalve 3 Europeesche leerkrachten 4 Inlandsche onderwijzers, die de Kweekschool hebben afgeloopen, de Inlandsche 2de klasse-scholen 4 of 5 Inl. onderwijzers van de Normaalscholen. Moentilan heeft een Kweekschool met twee H.-I. scholen als leerscholen voor de aanstaande onderwijzers voor die scholen en twee Normaalscholen, elk met twee Inl. scholen voor hetzelfde doel. Bovendien is ook te Ambarawa een Normaalschool opgericht. De groei van het Katholiek Inlandsch jongensonderwijs is dus wat betreft de Inlandsche leerkrachten verzekerd. Voor het meisjesonderwijs is dit niet het geval, doch de Franciscanessen beijveren zich daarin zooveel mogelijk te voorzien. Blijkens verkregen inlichtingen wordt op aanraden van den betrokken onderwijsinspecteur te Mendoet een cursus opgericht voor opleiding tot fröbel-onderwijzeressen, die tevens de bevoegdheid hebben onderricht te geven aan de 3 laagste klassen van de H.-I. scholen. Ook op andere wijze trachten de Zusters te zorgen voor de verdere ontwikkeling van het Inlandsche meisje. Enkele harer leerlingen zijn op de Mulo-school der Zusters te Semarang, doch 't kunnen er slechts weinigen zijn. Een ander oud-leerlinge, wonende bij haar katholieke grootmoeder te Djokja bezoekt vanaf 1 Juli 1921 aldaar de Mulo, waar ze echter veel om wille van haar godsdienst moet hooren. De familie is niet bemiddeld; een studiebeurs werd aangevraagd, doch niet verkregen. Vijf oud-leerlingen van Mendoet zijn in Holland, twee als leerlingverpleegsters te Oldenzaal, drie studeerden op de Kweekschool te Mook, een daarvan is thans op de huishoudschool te Heerlen. In de Februari-aflevering van den Claverbond van dit jaar vindt men twee portretten van dit vijftal met twee artikels van de hand van een harer.

Een eeresaluut past hier zeker aan de E.E. Z.Z. Franciscanessen van Heijthuijsen voor het mooie werk, dat zij met de

haar beschikbare krachten en middelen reeds wisten tot stand te brengen, maar er is meer noodig dan een eerbewijs aan deze pioniersters. Steun, krachtige steun, geldelijke en persoonlijke. De vorming van het Inlandsche meisje moet op energieke wijze worden bevorderd.

„Alleen wanneer er genoeg solied gevormde Katholieke „moeders zijn, zal de Missie 'n gezonden bloei krijgen", aldus p. W. Creutz Lechleitner, S. J. in de Kath. Vrouw, 1920, no. 13/16. „Is de vrouw gewonnen, dan gaat het Missiewerk in „zijn geheel snel vooruit", schreef nog dezer dagen p. Faustinus Hunsche O. F. M. bij gelegenheid van het gouden jubilé der Congregatie der Kleine Zusters van den H. Joseph, van de Derde Orde van St. Franciscus (Maasbode, 20 Juli jl.)

Het getuigenis van andersdenkenden is niet minder duidelijk. Ds. M. Lindenborn waarschuwt in het weekblad voor Nederland en Koloniën „Indië", 28 Dec. '21, in een artikel over „de Zending op West-Java": *„Zij moet 't oog richten op de vrouw. Op „'t congres van de S. I. *) van Maart jl. in Djokja voerden „vrouwen het woord.* †) *De Zending heeft 't vrouwenvraagstuk „ernstig onder de oogen te zien, al was 't maar om 't vraagstuk „van geschikte goeroe-vrouwen op te lossen*".

Leveren trouwens de resultaten van het onderwijs op Java voor het Europeesche en Indo-Europeesche meisje **) niet het beste bewijs dat „de vrouw is de opvoedster der maatschappij „zoowel als van haar huisgezin. ***) In dat onderwijs gaan de

*) Sarekat Islam.

†) Te Bandoeng hield 28 Maart 1922 de Raden Ajoe (echtgenoote van den regent), die op bewonderenswaardige wijze de Hollandsche taal spreekt, voor de Studentenvereeniging „Tot Algemeene Ontwikkeling" een voordracht over „Menangkabausche Adat". Tegenwoordig waren legercommandant, resident, burgemeester, professoren van de Technische Hooge School, leeraren van de A. M. S. en H. B. S. (Javabode, 29 Maart '22).

**) Voor het Katholiek Europeesch Onderwijs op Java geldt het omgekeerde als voor het Inlandsch, een tekort voor de jongens;

voor de meisjes: veertien onderwijs-inrichtingen (omvattend een of meer scholen voor voorbereidend L. O., M.U.L.O., cursussen talen, boekhouden, typen, stenographie, enz.) en vier driejarige H. B. scholen met 233 leerkrachten en 768 mannelijke (waarvan 583 bij 't voorbereidend L. O.) en 4695 vrouwelijke leerlingen;

voor de jongens: vier lagere scholen met 25 leerkrachten en 729 jongens en geen middelbare school.

***) Prof. G. P. J. v d. Burg, 2de Kath. Vlaamsch Congres.

Katholieke Zusters, Franciscanessen van Heijthuijsen en Ursulinen van Vught en van Weltevreden vooraan. Dat het beschavingspeil in Indië zoo aanmerkelijk is gestegen, dankt Indië voor een groot deel aan haar onderwijsinrichtingen, waarop ook tal van andersdenkende vrouwen hare opleiding hebben genoten.

Maar laten we Dominee Dijkstra's voorbeeld volgen en nagaan wat anderen hebben gedaan voor het Inlandsch meisje.

Over den stand van het Inlandsch onderwijs op Gereformeerden grondslag vermeldt een artikel over de „Zending der Gereformeerde kerken op Midden-Java" van D. Bakker, docent aan de opleidingsschool te Djokja in het weekblad „Indië" van 22 Maart jl. het volgende:

„Er zijn thans meer dan 30 Inl. zendingsscholen en meer „dan half zooveel Christelijke Holl. Inl. scholen. Onder deze „H. I. scholen zijn twee *meisjesscholen*, één te *Djokjakarta* en „één te *Soerakarta*, waaraan internaten verbonden zijn, Christe„lijke Kartini-scholen zou men ze kunnen noemen. Het is merk„waardig dat deze internaten, niettegenstaande hun Christelijk „karakter, zeer gezocht zijn.

„Voor de vorming van Christelijke onderwijzers en onder„wijzeressen onderhoudt de Gereformeerde Zending 2 Inlandsche „kweekscholen, een Christelijke *normaalschool* te *Djokjakarta* „de z.g. Keuchenius-school en een Christelijk Holl. Inl. *kweekschool* „te *Soerakarta*. *Beide inrichtingen breiden zich voortdurend uit*, „*zoodat er plannen worden beraamd een tweede normaalschool* „*en een tweede kweekschool op te richten*." (Ik cursiveer).

Te *Djokja* bevindt zich voorts de *Koningin-Wilhelmina-school*, een school voor meisjes uit den Javaanschen adelstand, die uitgaat van een vereeniging, waarin Hervormden en Gereformeerden samenwerken.

Raden Adjeng Kartini (1879-1904), naar wie de door boven aangehaalden schrijver bedoelde *neutrale* Holl. Inl. meisjesscholen zijn genoemd, dochter uit een vooruitstrevend regenten geslacht, schreef in de jaren 1899-1904 in brieven aan Hollandsche vrienden en vriendinnen hare gedachten over 't Javaansche volk. Deze brieven zijn door Mr. J. H. Abendanon verzameld en in 1911 uitgegeven in het bekende werk „Door Duisternis tot Licht" *) met het doel veler medewerking te verkrijgen tot

*) „Door duisternis tot licht", gedachten van Raden Adjeng Kartini. (N. V. Electr. Drukkerij „Luctor et Emergo", 's-Gravenhage).

In Amerika is een Engelsche vertaling verschenen van de hand van Mrs. A. L. Symmers.

het oprichten van een school, zooals de schrijfster zich die had gedacht.

Reeds in 1913 volgde de definitieve oprichting der „Vereeniging Kartinifonds" te den Haag en van de „Kartinivereeniging in Ned.-Indië" te *Semarang*, waar nog in hetzelfde jaar op 15 September de eerste Kartini-school werd geopend, spoedig gevolgd door die te *Weltevreden*, *Buitenzorg*, *Madioen*, *Malang*, *Cheribon* en *Pekalongan*, op welke plaatsen gelijksoortige schoolvereenigingen tot stand kwamen tusschen welke later een band is gelegd door het „Algemeen Secretariaat van Kartini-vereenigingen."

Om in de dringende behoefte aan bevoegde Inlandsche onderwijzeressen te voorzien werd door de vereeniging Kartini-fonds in 1917 aan den Gouverneur-Generaal een adres gericht, waarbij het verzoek werd gedaan de oprichting eener kweekschool te willen bevorderen. Aan dit verzoek is met buitengewonen spoed voldaan. Reeds 28 Augustus 1918 werd deze te *Salatiga*, halverwege tusschen Semarang en Soerakarta, belangrijke centra van Javaansche cultuur, plechtig geopend door de gemalin van den Gouv.-Generaal, Gravin van Limburg Stirum-Sminia in tegenwoordigheid van de kroonprinsen van Soerakarta en Djokjakarta, de hoofden der Mangkoenegorosche en Pakoealamsche huizen, den Directeur van Onderwijs en Eeredienst, de Residenten van Semarang, Soerakarta, Djokjakarta en Kedoe en tal van ambtenaren en genoodigden.

Naast de (Holl.-Inl.) Kartinischolen waren inmiddels opgericht of in voorbereiding neutrale Inlandsche meisjesscholen te *Soerabaja*, *Tegal*, *Toeloengagoeng*, *Rembang* en *Blitar*.

In 1915 overleed de oprichter en voorzitter van het Kartinifonds. Mr. C. Th. van Deventer achtte eene algemeene verhooging van het peil der volksontwikkeling onbereikbaar, zoolang de Inlandsche vrouw geen degelijke, verstandige opvoedster kan zijn. Hij verlangde een meisjesonderwijs, dat behalve op het bijbrengen van elementaire kennis gericht is op het aankweeken van al datgene, dat de Inlandsche als huisvrouw, moeder en opvoedster op een hooger standpunt brengen kan en achtte daarnevens de vorming van Inl. onderwijzeressen een onafwijsbare eisch.

Tot verwezenlijking der in deze woorden neergelegde gedachte en als hulde aan zijne nagedachtenis kwam 2 Juni 1917 tot stand de „Mr. C. Th. van Deventer-Stichting", waarvan het

beheer is opgedragen aan het Kartinifonds. Te Semarang was reeds sedert 1916 werkzaam het „van Deventer-Comité", bestaande uit vertegenwoordigers van de Semarangsche Kartini-vereeniging en van de Javaansche vereenigingen Boedi-Oetomo, Mangoenhardjo, Tjahjohardjo, Regentenbond en Sarekat-Islam.

Door de „van Deventer-Vereeniging voor West-Java" werd te *Bandoeng* een *meisjes-normaalschool* de „van Deventer-school" gesticht. Juni 1918 legde mevrouw de Stuers, echtgenoote van den Resident, den eersten steen voor het gebouw dezer school, Juli 19 volgde de officieele opening in tegenwoordigheid van Gravin van Limburg-Stirum. Inmiddels waren ook van regeeringswege *vier meisjesnormaalscholen* opgericht.

In 1920 begon de *Semarangsche „van Deventer-school"*, welke geen Normaalschool is, doch vooral de algemeene ontwikkeling, in 't bijzonder op huishoudkundig gebied beoogt, en van het gouvernement op den voet van een M.U.L.O.-school subsidie *) ontvangt. Men hoopt, dat zij wellicht later tevens kan dienen tot *vooropleiding voor een hoogere Kweekschool voor Inlandsche onderwijzeressen* in den geest van de bestaande hoogere Kweekschool voor Inl. onderwijzers te Poerworedjo.

Voorts is te *Djokjakarta* en te *Soerakarta* door de „Vereenigingen tot bevordering van neutraal Lager Onderwijs aan Inlanders" op die plaatsen een neutrale H.-I. meisjesschool in het leven geroepen.

Te vermelden is nog dat reeds in 1913 eenige kaboepatenscholen bestonden, maar vooral merkwaardig is dat toen reeds te *Bandoeng, Garoet, Karanganjar, Djokjakarta, Soerakarta, Soerabaia* door de Inlandsche bevolking zelve meisjesscholen waren tot stand gebracht.

Het vorenstaande — voor een groot deel ontleend aan de jaarverslagen van het Kartinifonds — maakt geen aanspraak op volledigheid, doch toont voldoende den achterstand van het katholiek Inl. meisjes-onderwijs, een achterstand, die uitsluitend te wijten is aan gebrek aan krachten en gebrek aan geld.

De tijd dringt; de evolutie gaat verrassend snel. De geschiedenis leert het.

In 1900 stelde de Directeur van Onderwijs Abendanon een

---

*) Ordonnantie van 13 Juli 1918, Indisch Staatsblad, No. 453, betreffende particuliere Mulo-scholen.

onderzoek in naar de behoefte aan meisjes-onderwijs op Java. De uitkomst was een teleurstelling. Als hoofdbezwaren werden daartegen aangevoerd de adat, welke voor de meisjes afzondering eischte van af den leeftijd van 10 tot 12 jaar, en de bezorgdheid voor ongelukkige huwelijken. In 1909 herhaalde Directeur Koster dat onderzoek en was de uitkomst al heel wat gunstiger. De tijdgeest had de heerschende opvattingen omtrent de opvoeding der vrouwelijke jeugd niet onberoerd gelaten en kwam vooral tot zuivere uiting in de stem van de eerste baanbreekster van dat onderwijs R. A. Kartini. Hazeu bracht het vraagstuk opnieuw voor bij de Regeering, doch deze achtte de inzichten in de Inlandsche maatschappij, waarmee het onderwerp te teer was samengeweven, nog niet voldoende afgeteekend om zelf tot de oprichting van meisjesscholen over te gaan. Van 1914 dateert de subsidie-regeling voor de particuliere meisjesscholen. Gedrongen door de met die scholen verkregen ervaring ging — zooals reeds boven vermeld — de Regeering in 1917 over tot de oprichting van een kweekschool en van normaalscholen. Zij stelt zich thans nog op het standpunt, dat in het algemeen voor de meisjes uit de middenklasse het onderwijs aan de Inlandsche 2de klasse-school voldoende is en aanvulling zich tot huishoudonderwijs heeft te beperken. Blijkens de rede, waarmede de Landvoogd onlangs de Volksraadzitting opende, zal het gouvernement nu ook in *openbare Inl. meisjesscholen* voorzien. De particuliere H. I. scholen blijven geldelijken steun ontvangen, ook voor de internaten wordt subsidie verleend. *)

Het aantal meisjes, dat op Java de Inlandsche 2de klasse scholen bezoekt, bedraagt niet meer dan 6 pCt. van het aantal jongens. Vooreerst past coëducatie slecht bij de godsdienstige en maatschappelijke opvattingen der Indische volkeren (gewoonlijk neemt men aan, dat tot den leeftijd van 10 à 11 jaar tegen het bezoek van gemengde scholen geen overwegend bezwaar bestaat) en willen de meeste Inlanders hun meisjes niet naar

*) De subsidieregelingen zijn vastgesteld bij ordonnantie van: 11 Augustus 1913 (Indisch Staatsblad no. 524) voor de bijzondere Hollandsch-Inlandsche meisjesscholen; 29 Augustus 1917 (Ind. Stbl. no. 544) voor de internaten verbonden aan ondersteunde bijzondere H. I. scholen; 10 Maart 1920 (Ind. Stbl. no. 130) voor de leerkrachten in de voorbereidende klassen van particuliere H. I. scholen.

school zenden, wanneer mannen er onderwijs geven. Bovendien zijn er te weinig 2de klasse-scholen en bij plaatsgebrek neemt men in de eerste plaats de jongens aan. Het ligt voor de hand dat nu de gvts.-normaalscholen en de Van Deventerschool te Bandoeng Inl. onderwijzeressen afleveren het aantal meisjes, dat onderwijs gaat ontvangen, belangrijk zal toenemen.

Is 't te veel gezegd, dat de tijd dringt? Java heeft een te kort aan ontwikkelde, degelijk gevormde katholieke Inl. vrouwen, een tekort dat met den dag grooter wordt.

Voor de opvoeding en vorming van het Inlandsch meisje zijn bij de scholen internaten onontbeerlijk, omdat de kinderen aan een schadelijk kampongmilieu moeten worden onttrokken en bovendien aan kinderen van elders huisvesting moet worden verleend. De leiding door religieuzen schijnt mij het verkieslijkst. — De Ursulinen hebben echter voor het zich steeds uitbreidend Europeesch onderwijs op Java reeds niet voldoende leerkrachten. De Franciscanessen van Heijthuijsen onderhouden behalve op Java een Inl. meisjesschool te Larantoeka (Flores) met meer dan 200 leerlingen. Of het mogelijk is, dat een andere Orde de Franciscanessen te hulp komt in het opvoedingswerk op Midden-Java — want daar is de behoefte aan katholieke Inl. vrouwen momenteel het dringendst, in dat katholieke centrum de arbeid het vruchtbaarst — of een andere verdeeling van arbeid om krachten te winnen mogelijk is, ik weet het niet, doch ik herhaal, mij schijnt de leiding door religieuzen het verkieslijkst, die weg, degene waarlangs het best en het veiligst het beoogde doel wordt bereikt en het zou m. i. te betreuren zijn, als die weg niet gevolgd kon worden. — Maar hoe doen anderen het dan? De protestantsche meisjesscholen, de neutrale Kartinischolen hebben toch ook internaten. Zouden onder de vele Indische en onder de honderden Nederlandsche Katholieke onderwijzeressen er niet genoeg te vinden zijn, die even goed een Kartinischool zouden kunnen leiden als hare collega's aan de protestantsche en neutrale scholen? Er moeten dan evenwel eerst komen: een of meer Kartini-vereenigingen in Indië en een Kartini-fonds in Nederland op Katholieke leest geschoeid.

Vele, groote moeilijkheden zullen moeten worden overwonnen, het schitterend succes van die vereenigingen prikkele echter tot navolging, krachtsinspanning en overwinning. Hoogstaande mannen als Abendanon en van Deventer hebben door

woord en geschrift belangstelling en sympathie gewekt, die in daden zijn omgezet. Geldelijke steun werd in ruime mate geschonken. Reeds in 1914 beschikte het in 1913 opgerichte Kartinifonds over een kapitaal van f. 78000 en bedroegen de jaarlijksche bijdragen f. 7500. Voor de „van Deventer-Stichting" was in het jaar van oprichting f. 120.000 bijeengebracht.

Op Java bleek de belangstelling niet minder groot. De zeven Kartini-scholen zijn zonder of met betrekkelijk geringen steun van het Kartini-fonds tot stand gekomen. De gekweekte renten en de jaarlijksche bijdragen waren voldoende om aan te vullen wat aan de regeeringssubsidie en de middelen der Kartini-vereenigingen in Indië te kort schoot. Het stamkapitaal is intact gebleven. De „van Deventer-vereeniging voor West-Java" richtte zonder hulp der gelijknamige stichting de Normaalschool te Bandoeng op. Een som van f. 30.000, die was toegezegd voor den bouw van een tweede Normaalschool is thans door de „van Deventer-Stichting" beschikbaar gesteld voor den bouw van een leerschool, waar de a.s. Inl. onderwijzeressen zich ook praktisch kunnen bekwamen. Het „van Deventer-Comité" te Semarang bracht voor de oprichting van een gebouw van de gelijknamige school aldaar f. 14000 bijeen. Dat hebben anderen gedaan!

Wat ik nu wensch?.... Hulp en medewerking voor een te Nijmegen opgerichte Katholieke Kartini-vereeniging, geldelijk zoo mogelijk ook persoonlijk, van mannen zoowel als van vrouwen, van oud en van jong. *)

Mr. van Deventer stelde de door hem gestichte vereeniging „onder de hoede van Kartini's naam". **) Katholieken doen het op hun manier. De geestelijke vader van dezen Katholieken vrouwenbond riep de bescherming en voorspraak in van een onzer groote Heiligen, een Romeinsche edelvrouwe, die al haar onmetelijke rijkdommen, die zich zelf geheel gaf aan slaven,

---

*) Men leze „Opvoeding van de Javaanse vrouw", door de tegenwoordige presidente van de vereeniging „Het St. Melania-Werk", mevr. W. Brom-Struick in het tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer, October 1920.

**) Inleidend woord gesproken bij de oprichting van de Vereeniging Kartinifonds te 's-Gravenhage op 27 Juni 1913 door Mr. C. Th. van Deventer (N.V. Electr. Drukkerij „Luctor et Emergo", 's-Gravenhage.)

armen en misdeelden *) en noemde naar haar zijne stichting:

Het Sint Melania-werk.

Het doel, dat de leden zich volgens de ontwerp-statuten voor oogen stellen is: *de katholieke vorming van de Inlandsche vrouw voor huisgezin en maatschappij in onze koloniën te bevorderen.* In luttele woorden een overweldigend program.

Dat doel willen ook deze sociale werksters trachten te bereiken door de vorming van een fonds tot stichting en ondersteuning van Katholieke onderwijsinrichtingen, huishoudscholen en vakleergangen, een Katholiek Kartinifonds dus; zoolang deze inrichtingen nog niet mogelijk of de middelen ontoereikend zijn door het verschaffen van beurzen voor de opleiding van begaafde Kath. Inl. meisjes in Indië en zoo noodig in Europa.

Het Inl. meisje heeft echter niet alleen onderwijs en opleiding noodig, doch ook bemoediging, raad en steun, wanneer het de school verlaten heeft en gedwongen is in haar vroegere omgeving terug te keeren. De navolgsters van Melania willen die persoonlijk geven, in Indië door zich het lot harer bruine zusters aan te trekken, door Katholieke Inl. vrouwenbonden (zooals „Wanita Poesara" op de onderneming Gondang Lipoero, res. Djokja, ter wereld gekomen) te steunen, door de oprichting van tehuizen en patronaten, ook voor meisjes uit de lagere volksklassen, hier door briefwisseling, verschaffing van degelijke lectuur, zending van doelmatige geschenken en van snuisterijen voor de kleintjes.

Nog andere nooden zijn te lenigen. P. Faustinus Hunsche O. F. M. — reeds boven aangehaald — schreef terzelfder plaatse: „Vooral de opleiding tot hulp aan het kraambed is in Zuid-„Chansi van zeer groot belang. Het is een treurig feit, dat „daar zoovele vrouwen sterven bij de geboorte van het eerste „kind. De hulp der Zusters is van het hoogste gewicht voor „moeder en kind. De Zusters zullen daar vrouwen tot deze „taak kunnen opleiden."

Voor Midden-Java, voor geheel Java, voor geheel Indië geldt precies hetzelfde als voor Zuid-Chansi. Kartini wees er in haar brieven op, dat er *jaarlijks gemiddeld 20.000 Inl. kraamvrouwen en 30.000 pasgeboren kinderen sterven wegens gebrekkige*

*) Door het St. Melania-werk is een prijsvraag uitgeschreven voor eene korte levensbeschrijving van de H. Melania. Het bekroonde antwoord zal spoedig in brochure-vorm worden uitgegeven.

verloskundige hulp. In het Maasbode-artikel leest men verder, dat bij haar gouden jubilé de Congregatie der Kleine Zusters van den H. Joseph Missiecongregatie werd en bij de oproeping van Zusters, die zich voor de Missie beschikbaar wilden stellen, zich een honderdtal aanmeldde, terwijl er zes gevraagd werden. Moge spoedig een vurig Javanenvriend en invloedrijk pleitbezorger opstaan, die Java 't voorrecht van Zuid-Chansi deelachtig doet worden.

Het Melania-werk nam in zijn program op: de uitzending van Katholieke vroedvrouwen en verpleegsters, de oprichting van leergangen voor de Inl. vrouw in ziekenverpleging, kinderverzorging en huishoudelijke hygiene. In verband hiermede zij het mij vergund de interessante toespraak aan te halen, welke de Resident van Soerakarta richtte tot mej. dr. van Teutem, ter gelegenheid van hare benoeming tot ridder in de Oranje-Nassau Orde: *)

„Van een 6-jarigen diensttijd, zijt gij de laatste 4 jaren bij „Ziekenzorg" alhier werkzaam geweest, de bekende particuliere „vereeniging, die zich verpleging van vrouwen, kinderen en „zuigelingen ten doel stelt.

„Als hospitaal had U zich wegens absoluut gebrek aan „geldmiddelen te vergenoegen met een aantal gewezen pest„barakken, gebouwd uit ruwe en primitieve materialen, welke „bovendien niet meer in goede conditie verkeerden.

„Rusteloos in allen eenvoud en bescheidenheid, langen tijd „zonder personeel, gedwongen tot de uiterste zuinigheid, wist „U deze barakken geleidelijk te metamorfoseeren in een een„voudige, maar nette ziekeninrichting, welke door haar vriendelijk „voorkomen het bestaande en verklaarbaar vooroordeel van het „Inlandsch publiek tegen deze voormalige pestisolatiegelegenheid „wist te overwinnen.

„Met echt vrouwelijke zorg en toewijding stichtte U verder „in de bijgebouwen van een door den rijksbestuurder van Soera„karta welwillend daartoe ter beschikking gestelde woning het „zusterhuis tot opleiding van Inlandsche verpleegsters, alwaar „thans meer dan 40 meisjes gevoed, verzorgd en opgeleid wor„den om later in de Inlandsche maatschappij haar plaats als „weldoende vrouwen in te nemen."

---

*) Java-Bode van 5 Sept. 1921.

Dat heeft een zwakke vrouw gedaan! —

Het schijnt mij overbodig nog te wijzen op den omvangrijken medischen arbeid der Zending op Midden-Java. *)

Er is geld, heel veel geld noodig, maar zegt — wat anderen gedaan hebben — ons niets? De opbrengst van „Door Duisternis tot Licht", meer dan f. 5000, stelde Abendanon ter beschikking van het Kartinifonds. Ook mevrouw Abendanon bestemde daarvoor de opbrengst van een door haar samengestelden kalender. Eene Amerikaansche dame Mrs. A. L. Symmers schonk de helft van het door haar ontvangen honorarium voor eene in The Atlantie Monthly opgenomen vertaling van eenige van Kartini's brieven. Een paar ten bate van het Kartinifonds georganiseerde kunstavonden brachten f. 1000 op. De lijst van stichters, donateurs en leden vermeldt een lange rij van honderden dames en van invloedrijke mannen. Op 13 plaatsen in ons land heeft het zijn propaganda-comité's.

In het vertrouwen, dat zij die meer missen kunnen, zich niet aan een dergelijk uiterste zullen houden, heeft het Melaniawerk, om deelneming zoo algemeen mogelijk te doen zijn, het minimum der contributie als lid (uitsluitend R. K. vrouwen en meisjes) op f. 1.—, slechts een vijfde, dat voor de bijdrage als donateur (hetgeen iedereen kan zijn) op f. 2.50, slechts een tiende van dat van het Kartinifonds gesteld. Stichter is ieder, die in eens minstens f. 1000 schenkt, het Kartinifonds vraagt minstens f. 5000. Moge de ledenlijst van het Melaniawerk dan ook minstens tienmaal zoo lang worden, en het door geheel Nederland zijn afdeelingen tellen. **) Dit liefdewerk wil toch zooveel meer dan het Kartinifonds, dat zich bepaalt tot bevordering van het onderwijs, het wil bovendien zijn arbeidsveld uitstrekken over heel ons koloniaal gebied, terwijl in de Indiën — Oost en West — de nooden zoo vele, de Nederlandsche Katholieken zoo weinigen zijn.

De tijden zijn slecht, maar liefde is vindingrijk. Hoeveel bracht katholiek Nederland niet op voor Oostenrijk, Hongarije,

---

*) Zie in „Indië" van 22 Maart jl. het reeds vermelde artikel van D. Bakker.

**) Secretaresse van het St. Melania-werk te Nijmegen: mevr. E. van der Velden-v. d. Ven, Guyotstraat 5. Te 's Gravenhage is reeds een afdeeling opgericht, secretaresse: Mejonkvr. M. Ruijs de Beerenbrouck, laan Copes van Cattenburch 27.

Duitschland, Rusland? Is Indië dan niet een deel van ons Land? Wat zou Nederland zijn zonder Indië?

Op den 2den Nederl. Katholiekendag te Nijmegen gold slechts de leuze „solidariteit", maar laat dan ook de groote, sterke Hollandsche jongen zich solidair toonen met het kleine broertje, dat in Indië tegen een overmacht staat, laat er solidariteit zijn tusschen Katholiek blank en bruin.

Nederland is er niet meer tegen opgewassen bij de steeds toenemende ontwikkeling, bij de steeds meer dringende vraag naar onderwijs, Indië de noodige leerkrachten te geven. Indië zal ze zelf moeten leveren even goed als ingenieurs, juristen, artsen, eerst als hulpkrachten, weldra in zelfstandige, zelfs leidende positie.

Java heeft zijne Technische Hooge School, spoedig zijn Universiteit. Java heeft — Goddank — ook zijn Seminarie. Maar de vrouw mag niet achterblijven. De Inlandsche priester vermag op zijn volk veel meer dan de Europeesche, maar zonder het Katholieke gezin ontbreekt de grondslag van het Kath. maatschappelijk gebouw.

Katholiek Nederland met zijne vijf en dertig kweekscholen voor onderwijzeressen, met zijn talrijke onvolprezen ziekeninrichtingen, met al zijn schatten van vrouwelijk goeds en schoons drale niet te geven wat de Kerk in Indië ontbreekt: Katholieke Inl. onderwijzeressen, Katholieke Inl. vroedvrouwen en verpleegsters, maar vooral degelijke Katholieke Inl. moeders. Kartini wist het zoo goed: „In de handen van het kind ligt de „toekomst en in de handen van de moeders het kind, de toe„komst."

Moge die toekomst dan geven eene verwezenlijking van Kartini's idealen in Katholieken zin en uit Kartini's volk als danklied klinken: dat hebben de Roomschen gedaan!

Ir E. A. VAN ARCKEN,
Oud-hoofdingenieur van den
Waterstaat en 's Lands Burg.
Openb. Werken in N.O. Indië.

NIJMEGEN, Juni 1921.

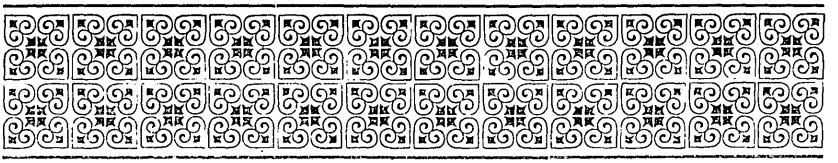

Missieactie.*)

U IJ leven in een tijd van Missieactie. Daar wordt in onze dagen voor de Missies gevoeld en er wordt voor gedaan, meer dan ooit te voren. Zoo spreken wij nu; zullen we in de toekomst altijd hetzelfde kunnen zeggen? Gelijk bij iedere uiting van menschelijke activiteit verslapping mogelijk en dikwijls onvermijdelijk is, zoo is het ook te vreezen dat de, laat mij maar zeggen, geweldige Missieactie, die wij thans aanschouwen, niet altijd de kracht zal bewaren, die zij nu bezit. Zijn wij niet op onze hoede, dan staat al heel gemakkelijk afmatting, verslapping voor de deur. Om die verslapping te voorkomen worden twee zaken gevorderd: ten eerste, wij moeten bij voortduring ervan overtuigd zijn, dat onze Missieactie noodig, hoog noodig is; ten tweede, onze Missieactie moet die eigenschappen hebben, welke haar deugdelijkheid en innerlijke kracht kenmerken en waarborgen; onze Missieactie moet zijn ruim en alomvattend en — georganiseerd. Wij moeten er dan vooreerst van overtuigd zijn, dat onze Missieactie noodig, hoog noodig is. Laat me nu maar niet meer zeggen dat in onze Missielanden de grootere en kleinere evangelisatie-centra geleden hebben tengevolge van den oorlog; dat weten wij nu wel; bovendien de geleden schade

*) Een voordracht voor het grootste gedeelte gehouden tijdens de Missieweek te Delft.

zal binnen afzienbaren tijd hersteld zijn; wij weten echter ook dat, wat zoo spoedig werd vernietigd, maar niet weer zoo spoedig hersteld kan worden; daarvoor zijn jaren noodig van inspanning en moeizamen arbeid, maar ook jaren van gulle vrijgevigheid.

Er is iets anders, waar ik hier meer bijzonder op wijzen wil, en daarmee aantoonen, hoe noodig in onze dagen een onverminderde Missieactie is. Willen wij den heiden bekeeren, laat ons dan spoed maken, anders komen we te laat. Het valt niet te ontkennen, dat het: pauperes evangelisantur, *) — den armen wordt het evangelie verkondigd — ook waar is in betrekking tot ons Missiewerk. Zoolang de heiden in een staat van achterlijkheid en afhankelijkheid verkeert, is hij meer vatbaar voor de evangelizatie; komt hij tot welstand of gaat hij zich iets voelen, dan heeft het Christendom veel minder pak op hem.

Ik weet wel dat er zijn, die daar eenigszins anders over denken; volgens hen zou een niet-christen volk door eigen ontwikkeling het gaandeweg zoo ver brengen, dat het zich vragen gaat stellen, waarop geen islam of boedisme, maar alleen het christendom antwoord kan geven. Staan wij katholieken in dat beslissend tijdvak klaar om den heiden en niet-christen de verlangde voorlichting te geven, dan zal de christianizeering eerst voor goed een aanvang nemen. Bij het respect dat ik heb voor hen, die misschien meer dan ik met den niet-christen hebben kennis gemaakt en dieper zijn doorgedrongen in zijn zieleleven, zou ik toch als mijn meening willen geven, dat, wat zij zeggen in een of ander geval waar kan zijn voor het individu, maar niet voor de groote massa. Zelfontwikkeling van een volk zal het doen zien de leegte die zijn tot dan toe nagestreefde idealen het laten, maar over het algemeen zal het die leegte trachten aan te vullen, door zich te werpen in de verfijnde materieele wereld om zich heen.

Ik spreek hier vooral van heidenen die meer vatbaar zijn voor ontwikkeling en met name van de Hindoe's, waaronder ik vijftien jaar heb gewerkt. Men kan de zaak draaien en keeren zooals men wil, een feit is het, dat de heiden langs den weg der stoffelijke verbetering en der maatschappelijke tegemoetkoming tot het christendom wordt gebracht. Kan de Missionaris hem die niet meer geven, dan bestaat er voor den heiden ook geen

*) Matth. 11, 5.

reden meer om diens prediking te aanvaarden. Nu is het waar, dat zich in de heidenlanden hoe langer hoe meer een zeker zelfbewustzijn ontwikkelt en een streven naar onafhankelijkheid. De dagbladen leveren ons daarvoor bewijzen in overvloed. Laat dat zelfbewustzijn en die zucht naar onafhankelijkheid groeien, — en geen macht ter wereld is in staat die tegen te gaan — en de tijd zal komen dat de heiden trotsch op ons neerziet en ons zeggen zal: ziet ge hoe groot ze zijn, onze oude nationale goden en hoe groot of zij ons maakten, spreek ons en onze kinderen dan verder van uw goden niet. Gelukkig voor ons katholieken, als wij het heidendom zullen overwonnen of liever gewonnen hebben, eer het zoover zal zijn gekomen, want dan, dan is het te laat. Er is nog iets anders. Wij staan niet alleen op het veld der evangelizatie; daar strijden er velen naast ons op hetzelfde terrein, die niet altijd onze vrienden zijn. Tegelijk met den katholieken missionaris treedt de protestantsche zendeling op. Ontbreekt hem de zending en daarmee dikwijls althans de hoogere bezieling en de zegenrijke kracht van boven, het valt niet te ontkennen, dat hij vaak meer dan de katholieke missionaris gesteund wordt door de macht van het geld; denkt u dan eens goed in, hoe, in welken vorm het christendom zich aandient bij de heidensche volkeren. Wij leven niet meer in tijden als die van een Bonifacius en Willebrordus, die den heiden brachten een één en eenig christendom, dat door zijn optreden alleen reeds imponeerde en door wonderwerk en wondermacht den apostel in staat stelde om altaren omver te werpen en afgodsbeelden te verbrijzelen. Neen, laat vrij ons katholicisme *het* christendom zijn, — wij katholieken weten, dat er geen ander bestaat — waar blijft, dat het evangelie zich praktisch bij den heiden aandient in zeer verschillenden, soms tegenstrijdigen vorm. Dat is voor menschen, die zooals onze Hindoe's en anderen, die voor ontwikkeling vatbaar zijn en op hun manier *redeneeren*, beslist verderfelijk en doodend voor de christianizeering. De heiden blijft dan praktisch wat hij is; wel geeft hij langzamerhand iets prijs van zijn grof heidensche begrippen, maar vindt toch ook van den anderen kant een zekere geruststelling in de gedachte, dat het aan hem noch aan een ander mogelijk is, een beslist meerdere waarde toe te kennen aan dit of aan dat in den chaos van ideeën en zienswijzen waarin hij leeft. De een zegt het zus, de ander zegt het zoo, komt er maar uit! Zoo wordt

onze man, van huis uit heiden, op zijn eigen standpunt balanceerend, langzamerhand rationalist. Bij zulke gesteltenis wordt een solide christianizeering begrijpelijkerwijze zeer moeielijk en komt daar zooals gezegd een zekere zelfgenoegzaamheid bij en een gevoel van onafhankelijkheid, dan bijna onmogelijk. Alleen een *tijdig* optreden geeft den Missionaris kans van slagen; daarom herhaal ik wat ik reeds zeide: willen wij den heiden bekeeren, laat ons spoed maken, anders komen we te laat, maar daarmee heb ik ook bewezen, hoe hoog noodig in onzen tijd, een blijvende, onverminderde, ja altijd groeiende Missieactie is. Waarlijk, die Missieactie in onze dagen is niets anders als een uiting van Gods altijd wakende en zorgende voorzienigheid.

Onze Missieactie moet op de tweede plaats die eigenschappen hebben, welke haar deugdelijkheid en innerlijke kracht kenmerken en waarborgen; ze moet zijn alomvattend, ruim, en — georganiseerd. Er gaan in onze dagen stemmen op die zeggen, dat wij, mannen van actie, den heiden moeten opzoeken, overal waar hij is, niet alleen in de landen over zee, maar ook in onze onmiddellijke nabijheid, in onze groote en grootere steden vooral. Ik vereenig mij daarmee ten volle. Zeker daar zijn heidenen, duizende heidenen om ons heen, armer en ongelukkiger, naarmate zij denken meer ontwikkeld te wezen. Neutraal onderwijs, goedkoope en sluw berekende bioscopische voorstellingen, het gemengde huwelijk, de omgang met andersdenkenden, het slechte voorbeeld van hen, die zich altijd maar blijven uitgeven voor katholiek, een zedelooze en ongeloovige lectuur, die lectuur vooral, dat alles heeft zoo menigeen op een dwaalspoor gebracht, zoo menig kind en jongeling van echt katholieke huize, zoo menige jongedochter van een echt katholieke opvoeding gebracht tot een man en een vrouw, die God en den Godsdienst kunnen missen. Is het niet dieptreurig, dat men als priester bij familie's, komt, ook bij zoogenaamd katholieke familie's, waar vader en moeder er niets meer aan doen, waar men eenvoudig niet meer gelooft, waar de kinderen misschien nog gedoopt kunnen worden, maar eigenlijk liever niet, dat moeten zij later zelf maar weten. Och het heidendom zooals wij het aantreffen in de missielanden, kan ongelukkig zijn, het moderne, verlichte heidendom is nog rampzaliger en gevaarlijker ook. Ook tegenover dit heidendom moeten wij pal staan en niet dulden dat het kan voortwoekeren in onze zieke maatschappij. Hoe zullen

wij dat doen? Door ons voorbeeld, door een echt katholiek godsdienstig leven. Och katholieken, toont u toch! Het versmade evangelie is zoo verachtelijk niet. De Roomsche kerk met haar ceremoniën, haar bedienaren, haar gebruiken, draagt, wat menschelijkheden er ook mogen zijn — menschelijkheden vindt gij overal — de Roomsche kerk draagt toch en zij alleen den stempel van haren grooten, goddelijken Stichter; al de aanstellerij, al het goddeloos uitpakken en pronken van een bedorven wereld, verbleekt bij het heerlijk stralend licht van ons katholiek geloof. Toont u toch katholieken! O, hoevelen, die nu wankelen, zouden vaststaan bij het zien van uw mannelijk voorbeeld; hoevelen zouden niet vallen, als zij u niet zoo zwak en zoo vreesachtig zagen! Hoevele onschuldige kleinen, die nu van ongeloovige ouders vragen, wat deze hun niet geven kunnen, ons katholiek geloof en de troostende verwachting van een zalige onsterfelijkheid, hoeveel van die arme kleinen zouden aan U hun geluk te danken hebben voor tijd en eeuwigheid; hoevele van hen zouden later de zeeën overtrekken om als priestermissionaris en als religieus te gaan arbeiden onder de duizenden en millioenen heidenen, die nu bij gebrek aan priesters en religieuzen, leven en sterven zonder God. Toont u katholieken, ter liefde van een God, die alles heeft over gehad voor iedere ziel; werpt door een onbevreesd, een manmoedig, een echt katholiek leven een dam op tegen het om u heen al meer voortwoekerend heidendom! dan zult gij geluk en tevredenheid brengen, niet alleen aan de duizenden om u heen, maar ook aan de millioenen, die ver van u verwijderd, toch nog rekenen op uw hulp. Zoo is onze Missieactie alomvattend, ruim, en getuigt zij van haar innerlijke kracht. Die Missieactie echter moet, om deugdelijk te zijn, nog een andere eigenschap bezitten: zij moet geordend zijn, georganiseerd. Wat dit punt aanbelangt, kan ik kort zijn. Ordening en organizeering gaan niet uit van ons, hoe groot ons aantal ook zij, en hoe machtig onze activiteit, maar van hen, die boven ons staan, die meer dan wij nog, bezield met den geest Gods, meer van uit de hoogte het Missieveld in zijn geheel overzien. Wat ons betreft, wij hebben ons gewillig naar hun leiding te schikken en hoe beter wij dat doen, hoe beter wij ook in deze luisteren naar de stem van onze voormannen en onder hen naar die van ons Doorluchtig Episcopaat, des te meer zal onze Missieactie vruchtbaar en haar blijvende

kracht verzekerd zijn. Wat wij priesters-missionarissen dan van u vragen, is dat gij ons helpt het heidendom bestrijden, niet voor een bepaalden tijd, maar *voor goed*, niet alleen in Afrika, Azië, Australië of Amerika, maar overal waar gij den heiden vindt, ook vlak om U heen; dat gij dat doen zult door uw gebed, door uw edelmoedige en vaardige vrijgevigheid en eindelijk door uw voorbeeld, door een manmoedig, echt katholiek, Roomsch leven als één man, vast aaneengesloten, onder de leiding van ons ook in deze nooit genoeg geëerbiedigd Roomsch Gezag.

W. AUSTERMÖLLER, C.s.s.R.,
Missionaris in Suriname.

Verschillende Mededeelingen.

Pauselijk Liefdewerk van den H. Petrus.

De groote waarde van dit Liefdewerk voor de Geloofsprediking is dezer dagen duidelijk door het volgende feit geïllustreerd.

Van de 41 beurzen en de 28 weldoeners, die dit liefdewerk thans in Nederland telt, en waardoor de opleiding van reeds 69 seminaristen in de missiën verzekerd wordt, heeft de Centrale Raad te Rome o.a. vier beurzen en twee weldoeners-contributies toegewezen aan het Seminarie te Wladiwostock. Dit is het Seminarie van het Apostolisch Vicariaat van Siberië, dat in 1921 met 149.689 katholieken, door den Paus werd opgericht. Dit Seminarie is de eenige hoop der Siberische kerk, want alleen daaruit kan dit Vicariaat op het oogenblik priesters trekken. Daar dit Seminarie zonder middelen was, verzocht de Congregatie der Propaganda aan ons Liefdewerk het bijzonder te gedenken.

De storting van een kapitaal van f. 10.000 (vier beurzen) en de verzekering eener toelage van jaarlijks f. 500 (twee weldoenerscontributies) heeft ons het volgende troostrijke bericht van den Centralen Raad bezorgd:

„Nederland heeft het Seminarie van Wladiwostock gered. De bestuurder was om den miserabelen financieelen toestand zoo ontmoedigd, dat hij het wilde sluiten; de providentieele bijdragen uit Nederland hebben hem den moed teruggeschonken, en nu gaat hij weder met volle zeilen vooruit. Door het Seminarie van Wladiwostock te redden, heeft Nederland de Kerk in Siberië gered en haar dus een allergrootsten dienst bewezen.

Als het Nederlandsche S. P. L. — aldus de Centrale Raad — niets anders gedaan had en niets anders meer zou doen, zou het reeds de hoogste verdiensten hebben".

Wij zijn echter met dit laatste niet tevreden. De wetenschap, een goed en noodig werk te doen, prikkelt immers tot meer ijver.

Daarom mag dit bericht een aanleiding zijn om nogmaals de aandacht te vestigen op drie punten:

1°. De Paus heeft herhaaldelijk en met aandrang gevraagd,

dat het Pauselijk Liefdewerk van den H. Petrus tot opleiding van inlandsche priesters in de missiën, evenals de „Voortplanting" en de „Kindsheid" overal zal worden ingevoerd.

2⁰. Dit Liefdewerk neemt als beurzen-stichters aan, allen die f. 2500 in eens storten (daardoor wordt de opleiding van één seminarist geregeld verzekerd); als weldoeners hen, die f. 250 jaarlijks bijdragen (en aldus ook een seminarist onderhouden); en als leden allen, die minstens f. 0.50 des jaars bijdragen. Behalve deze geldelijke bijdragen vraagt het af en toe een gebed voor de inlandsche priesterschap in de missiën.

3⁰. De adressen waar men zich kan opgeven voor de stichting eener plaatselijke afdeeling, of als zelateur, beursstichter, weldoener of lid zijn: Rector Th. M. P. Bekkers, te Voorschoten, Nationaal Directeur voor Nederland, postr. 8725, en de volgende der diocesane Directeuren: voor Utrecht kapelaan A. de Wit, Walburgsplein 1, Arnhem, postr. 63879; voor Breda Mgr. J. van Oers, Vicaris-Generaal, Breda, postr. 30119; voor Haarlem, rector P. W. de Wolf, St. Joannes de Deo, Haarlem, postr. 75085; voor 's-Hertogenbosch rector A. Vingerhoets te Tilburg, postr. 63684; voor Roermond prof. dr. G. Lemmens te Roermond, postr. 66579.

Aan deze adressen zijn ook te verkrijgen de keurig geïllustreerde vlugschriften, inschrijvingsbiljetten en kwitanties en alle verlangde inlichtingen over het Liefdewerk.

(Tijd, 10 Aug. '22).

Nederland en de Inlandsche priesters.

Het zal voorzeker alle missievrienden in Nederland aangenaam zijn te vernemen de resultaten door het Pauselijk Liefdewerk van den H. Petrus bereikt in het eerste jaar van zijn bestaan.

23 Beurzen waren gesticht, welke door Rome als volgt zijn toegewezen: Een aan het Vicariaat van Mgr. Geurts, vier aan het seminarie van Wladiwostok, twee aan het centraal seminarie van Pulo Penang voor een student uit de Hollandsche koloniën,

en twee voor hetzelfde seminarie zonder bepaalde bestemming, een voor het centraal seminarie der Franciscanen in China, een voor Noord-Chantung, vijf voor het centraal seminarie van Kandy, een voor Haiderabad, vier voor het centraal seminarie van Tantunfu, een voor Dahomey, een voor Loango.

De gelden der 29 weldoeners (f. 250 jaarlijks) werden als volgt verdeeld: twee (de jaarlijksche studiekosten van twee studenten) voor Wladiwostok, drie voor Moentilan, drie voor Wonsan (Korea), een voor Pondichery, een voor Z. W. Hupé, een voor Oost-Mongolie, een voor Zuid-Nigeria, een voor Midden Tonkin, een voor Oost-Honan, een voor Sapporo, een voor Nagasaki, een voor Kiou-tcheou, een voor Ned. Borneo, twee voor Zuid-Chantung, een voor Shire, een voor Allahabad en een voor Siam.

Vervolgens werd nog gezonden: f. 200 aan de Philippijnen, en 500 Lire aan het seminarie van Midden Chansi, van Noord-Chansi, van Zuid Hupé en van West-Honan.

De resultaten zijn voorzeker mooi, en Nederland gaat in deze tak van Missieactie ontegenzeggelijk vooraan. Reeds zijn meerdere beurzen nadien ingekomen, gaven zich verschillenden als weldoeners op en ontving het Liefdewerk belangrijke bijdragen uit giften en contributie.

Vlugschriften en inteekenbiljetten zijn bij de diocesane directeuren gratis verkrijgbaar voor de leden.

Iedere gift voor het schoone doel is welkom en wordt in de Annalen van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs verantwoord. (id.)

Een nieuw Missie-veld.

Bij decreet van 25 Juni 1913 werd de Apostolische Prefectuur van Oost Nieuw-Guinea, die tot dan toe bediend werd door de Missionarissen van het Goddelijk Woord in tweeën gesplitst, waarvan het noord-westelijk gedeelte werd toevertrouwd aan de Duitsche provincie van de Paters der H. H. Harten (Picpus). In 1914 was alles in orde gebracht en de Missionarissen

stonden gereed voor de afreis, toen de oorlog uitbrak, die alles jammerlijk in duigen wierp.

Zooals men gemakkelijk begrijpen zal, was het in de oorlogsjaren, vooral voor de Duitschers, onmogelijk Missionarissen uit te zenden en deze onmogelijkheid bleef ook na den oorlog gehandhaafd door een bepaling der Geallieerden, waardoor de Duitsche Missionarissen om zoo te zeggen totaal werden uitgesloten van den Missie-arbeid in het buitenland. Daarom heeft de Propaganda de Hollandsche afdeeling van de Paters der H. H. Harten belast met dit nieuwe missie-veld en den hoogeerw. pater Theodosius Herckenrath uit Oosterbeek benoemd tot Apostolisch Prefect van dit district.

De HoogEerw. Prefect werd geboren te Velp bij Arnhem, den 26 Maart 1886, trad in 1907 in de Congregatie der H. H. Harten en was sinds 1914 werkzaam als Missionaris in de Missie van Hawaii.

De nieuwe Prefectuur strekt zich uit van de westgrens der vroegere Duitsche bezitting af tot aan 142 graden 22 min. oosterlengte, tot vlak bij Eitape, waar de Missionarissen van Steijl een Missiepost hebben; zij is gelegen op ongeveer 3 tot 5 graden zuiderbreedte en heeft een kustlengte van 150 en een diepte van 200 tot 250 K.M., dus een oppervlakte, die ruim zoo groot is als die van Nederland.

Het binnenland is zoo goed als onbekend, zoodat moeilijk is vast te stellen hoeveel inwoners het telt; dat zal de toekomst moeten uitwijzen.

De bevolking schijnt te behooren tot het bekende Papoearas en als wij vertrouwen kunnen op hetgeen ontdekkingsreizigers schreven, moet zij grootendeels bestaan uit zeer verwilderde volksstammen, die nog een lekkernijtje maken van menschenvleesch.

De nieuwe Prefect zal reeds vóór den winter vertrekken in gezelschap van eenige jonge missionarissen.

Voorloopig zal de karavaan niet talrijk zijn, want Z.HoogEerw. meent beter te doen, thans nog geen Zusters mede te nemen, daar hij niet weet, wat hij vinden zal en of hij in staat zal zijn, kost en onderkomen te verschaffen voor deze medehelpsters.

Hij wil eerst het land verkennen en bij de Missionarissen van het Goddelijk Woord, die reeds sinds 1896 in Nieuw-Guinea werkzaam zijn, de noodige gegevens inwinnen, het volk, de

zeden en gewoonten bestudeeren, de taal aanleeren, om dan, na eenigen tijd, alles te kunnen inrichten volgens den eisch der omstandigheden.

„Een nieuw Missie-veld!" dat beteekent: een leven van opoffering, ontbering, een leven van harden strijd en tallooze ontgoochelingen; daarom smeeken de Missionarissen u nu reeds om den geestelijken steun van uw gebed. Uw gebed moet het terrein voorbereiden, waar de Missionaris straks het Godszaad uit zal strooien.

„Een nieuw Missie-veld!" dat beteekent: gebrek aan alles en alles! Daarom vragen zij ook om uw financieelen steun, want ook dien kunnen zij niet missen. Het adres van den nieuwen prefect is: Paters der H.H. Harten, Ginneken

(id.)

Katholieken naar Indië. *)

Bij gelegenheid van de *Tweede Indische Conferentie*, 1 en 2 April 1922 in den Haag belegd door de Unie van R. K. Studentenvereenigingen in Nederland, werd verzocht het *manifest* van verleden jaar, in zake het gaan van Katholieken naar Indië, nogmaals in de katholieke pers te publiceeren. Het is nu door een drietal personen, die Indië door een langdurig verblijf hebben leeren kennen, nog weer meer bekrachtigd.

1. Het werk onzer Missionarissen in Nederlandsch-Indië heeft behoefte aan den steun, dien een krachtige katholieke gemeenschap kan bieden. Het is daarom van het grootste belang, dat mannen en vrouwen van vaste geloofsovertuiging en degelijk karakter naar Indië gaan.

2. Zijn zulke personen gehuwd, dan bestaat er in den regel geen aanleiding tot vrees, dat zij voor godsdienst en moraal onverschillig zullen worden.

3. Zijn zij ongehuwd, dan is die vrees echter niet denkbeeldig. Wel kunnen zij in onderscheidene plaatsen, waar priesters wonen, evenzeer aan het kerkelijk leven deelnemen als in Neder-

*) Zie jaarg. V. blz. 53, Kol. Missie-Tijdschrift.

land en zijn zij daar aan geen erger gevaren blootgesteld dan in de groote steden van Europa; maar niet iedereen kan zich in deze plaatsen vestigen. Alleen wanneer dat laatste verzekerd is, behoeft gewoonlijk ook tegen het gaan van ongehuwden naar Indië geen bedenking gemaakt te worden; want de verhoudingen in het binnenland laten nog veel te wenschen over.

4. De Katholieke Sociale Bonden in Indië streven er naar, voor de nieuw aangekomenen den toegang tot kringen van geloofsgenooten te ontsluiten.

5. Geraden wordt, eerstens niet naar Indië te vertrekken zonder tijdig inlichtingen gewonnen te hebben aan het Katholiek Indisch Bureau (Van Brakelstraat 111, Den Haag), en verder zich zoo spoedig mogelijk na aankomst in Indië mondeling of schriftelijk tot de naaste pastorie te wenden.

Dr. J. G. C. Vriens, voorzitter van de Indische Missie-Vereeniging.

Mr. W. J. M. Brantjes van Rijn, voorzitter van de Vereeniging van Oost- en West-Indische Katholieken in Nederland.

J. A. Monod de Froideville, oud-voorzitter van den Centralen Raad der Katholieke Sociale Bonden in Ned. Oost-Indië en Directeur van het Katholiek Indisch Bureau.

Ir. L. J. M. Feber, oud-voorzitter van de Indische Katholieke Partij.

Jos. F. A. Frencken, S. J., oud-missionaris in Ned. O.-Indië.

Dr. Ir. Jos. Schmutzer, oud-lid van den Volksraad in Ned. O.-Indië.

Mgr. M. J. D. Claessens, oud-missionaris Ned. O.-Indië.

C. J. J. Janssen, oud-directeur van Financiën Ned. O.-Indië.

F. van Lith, S. J., Missionaris Ned. O.-Indië.

R. K. Geestelijken van den derden rang.

Uitgegeven is het Kon. Besluit van den 17den Juli 1922, houdende bepaling, dat het besluit van 19 Februari 1921 (Staatsblad No. 81 en Ind. Staatsbl. No. 259), betreffende de erkenning van Roomsch-Katholieke geestelijken van den derden rang, met

wijziging van het bepaalde bij „Ten Tweede" van dat besluit, terugwerkt tot 1 Januari 1917. (Zie blz. 87).

Successiebelasting.

Over de successiebelasting in verband met testamentaire beschikkingen ten behoeve van — en schenkingen aan binnen het Rijk gevestigde rechtspersonen, die hoofdzakelijk een algemeen maatschappelijk belang beoogen, hoofdzakelijk als instelling van weldadigheid werkzaam zijn of zich hoofdzakelijk de verpleging van zieken of gebrekkigen ten doel stellen, acht ik een korte toelichting zeer gewenscht.

Op 18 Juni 1921 is in werking getreden de wet van 10 Juni 1921 S. No. 779, houdende wijziging der successiewet.

Die wet heeft de successiebelasting tot een ongekende hoogte opgevoerd.

Ooms en tantes, ervende van hunne neven en nichten: neven en nichten, ervende van elkander, evenals verdere bloedverwanten en vreemden betalen tusschen 38 en 47 $^0/_0$, al naar gelang de hoegrootheid van ieders verkrijging.

Dit percentage zou ook verschuldigd zijn van verkrijgingen door binnen het Rijk gevestigde rechtspersonen, hiervoor nader aangeduid, ware het niet, dat evengenoemde wet het percentage voor die beschikkingen met twintig procent verminderde. De administratie past die vermindering blijkens P. W. 11309 ook toe op kerken en de rechtbank te Utrecht nam blijkens haar vonnis van 14 April 1920, P. W. 11425 aan, dat „Algemeen maatschappelijk belang" niet uitsluit beperkte belangen, maar een tegenstelling vormt tot particuliere of individueele belangen.

Legaten aan de Kerk en voor goede werken kunnen dus, mits goed geredigeerd, alle onder de gunstige bepaling der successiewet gebracht worden.

Nu bepaalt het Burgerlijk Wetboek, dat makingen bij uiterste wilsbeschikking ten behoeve van openbare instellingen, godsdienstige gestichten, Kerken of armen-inrichtingen geen gevolg hebben, dan voor zoover de Koning (in casu de Koningin) aan de bewindvoerders dier gestichten de macht zal hebben verleend, om die aan te nemen.

Om den last van de aanvraag der Koninklijke bewilliging te ontgaan, komen in verschillende testamenten beschikkingen voor, die wel is waar bedoeld zijn ten behoeve van de instellingen hiervoren aangeduid, doch die gemaakt zijn aan den tijdelijken Pastoor, den voorzitter, rector, president, enz., van die instelling. In al die gevallen is de vermindering van 20 % niet toepasselijk of kan althans betwist worden, en zou het dus overweging verdienen, zijn testament met de bepalingen der nieuwe wet in overeenstemming te brengen, beter nog zoo mogelijk zich gedurende zijn leven van het gelegateerde te ontdoen, daar schenkingen aan instellingen, als hiervoor bedoeld, mits meer dan 180 dagen vóór het overlijden geschied, geheel van belasting zijn vrijgesteld, in welk laatste geval men echter de testamentaire beschikking bij een nieuw testament of notarieele akte moet herroepen.

Ook dient men er wel aan te denken, dat de vrijstelling en vermindering met 20 % alleen geldt voor *binnen het Rijk gevestigde* rechtspersonen en dus rechtspersonen in het buitenland gevestigd de volle 38 tot 47 %, al naar gelang de hoegrootheid der verkrijging, verschuldigd zijn.

Haarlem, Mei 1922.

(De Tijd). w. g. R. C. A. VAN CRANENBURGH.

Nederlandsch Intern. Missie-Congres te Utrecht.

Het Hoofdbestuur der I. M. V. ontving van het Comité van het Nederl. Intern. Missie-Congres te Utrecht de vereerende uitnoodiging om een *Indischen avond* te organiseeren op Dinsdag 26 September.

Besloten is nu tot het onderstaand plan:

1. Rede van Dr. J. G. C. Vriens, Voorzitter der Indische Missie-Vereeniging, over: „Artikel 123 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië".
2. Causerie met lichtbeelden, door den Z.Eerw. Pater Jos. Frencken, S. J., „Over Java".
3. Groet van een Javaanschen Priester-Student.
4. Groet van een Chineeschen Priester-Student.

Mgr. Dr. Jan Olav Smit.

't Zal wel niemand bevreemden, dat wij een woord van warme hulde wijden aan den man, die van de Katholieke Missie-actie in Nederland zoo niet de vader, dan toch zeker de groote bevorderaar en machtige drijfkracht is geweest, en het nog zou zijn, zoo niet de genade Gods en de gunst van den Apostolischen Stoel hem geroepen hadden tot hoogere eer, maar ook tot grooteren en meer rechtstreekschen Missiearbeid.

Toen de bazuinstoot van P. v. Rijckevorsel in zijn brochuren: „Missie en Missie-actie" en „Missie-actie in Nederland", door ons vaderland weerklonken had, alle missievrienden oproepend tot organisatie van het zeer versnipperde Missiewerk, toen op den Bosschen Katholiekendag te Nijmegen, die vraag naar organisatie steeds luider en dringender werd herhaald bij monde van den eminenten Missievriend, Mgr. A. Hermus, toen vonden die klanken een krachtigen echo in het hart van een Rijzenburgsch Hoogleeraar, op den Katholiekendag aanwezig, en deed de vonk, die reeds lang in dat apostolisch hart smeulde, uitslaan tot een vlam, die zich weldra aan duizenden en duizenden in den lande zou meedeelen. Die Hoogleeraar was Mgr. Dr. J. O. Smit, de tegenwoordige nieuwbenoemde apostolische Vicarius van Noorwegen en Spitsbergen.

Hij legde zijne gedachten en gevoelens neer in een uitvoerig artikel in de *Ned. Kath. Stemmen*, waarin hij de zaak der Missiën bepleitte met een vuur en met een degelijkheid, die reeds den toekomstigen apostel deden kennen. Vooral twee voorstellen trokken in dat artikel de aandacht, nl. *het voorstel tot oprichting van een wetenschappelijk Missietijdschrift*, in navolging van „Zeitschrift für Missionswissenschaft" van Dr. Smidlin, Professor aan de Universiteit van Münster, èn *de vorming van een Priestermissiebond*, zooals die al jaren in Duitschland bloeide en reeds in 1912 door den Bisschop van Münster was goedgekeurd. Toen stond het bij Mgr. Smit vast: Ook Nederland zal zijn wetenschappelijk tijdschrift hebben, ook Nederland zal een priestermissiebond rijk worden. Het tijdschrift kwam door de onvermoeide zorgen van Mgr. Smit tot stand, en ook de oprichting van een Priestermissiebond voor Nederland zou weldra een feit zijn. Toen in 1916 door den Aartsbisschop van Parma Mgr. Guido Conforti en P. Manna ook in Italië zulk een priestermissiebond

tot stand kwam en zijn statuten door den H. Stoel werden goedgekeurd, was ook het model aangegeven naar het welk de Nederl. Priestermissiebond zich zou organiseeren. Het aartsbisdom ging voor en de andere bisdommen volgden, zoodat op het oogenblik 80 % der priesters van Nederland lid zijn van dien bond, aan welks hoofd de Metropolitaan van Utrecht staat als leidsman en voorbeeld.

Meen echter niet, dat dit alles tot stand kwam zonder veel moeite. Het tijdschrift, „het Missiewerk", orgaan van den Priestermissiebond verheugt zich in de sympathie der intellectueele Katholieken en van de Geestelijkheid. Dank ook aan de medewerking van de Orden en Congregatiën, die zich op missiearbeid toeleggen, heeft het eene hoogte bereikt, die wij liever aan anderen overlaten ter beoordeeling, maar die zich duidelijk uitspreekt in het aantal abonnementen, dat de 3600 overschrijdt. Maar de drijf- en stuwkracht van dat alles was Mgr. Smit. Wie telt de correspondentie, de uren van avonden en misschien van nachten doorgebracht aan de samenstelling, groepeering, schifting en leiding van dit tijdschrift? Zij die geroepen zijn bij het vertrek van Mgr. Smit zijn arbeid over te nemen, weten het 't best, en voelen het aan den lijve, wat arbeid het Mgr. Smit, bij zijn gewichtig Professoraat in de Exegese, moet gekost hebben, zijn tijdschrift, zijn lievelingskind, steeds op tijd en in behoorlijk kleed te doen verschijnen.

Ook de oprichting, organiseering, uitbreiding, instandhouding van den Priestermissiebond was een reuzenarbeid, waarbij zich eenige jaren later nog voegde het Liefdewerk van St. Petrus tot vorming eener inlandsche Geestelijkheid in de Missiën. Maar voor niets stond de ijver van Mgr. Smit stil, waar het gold de belangen der Missiën, inzonderheid der Centrale Genootschappen te bevorderen. 't Zou wel eens aardig zijn, een statistiek te zien van de missiepreeken door hem gepredikt, redevoeringen door hem uitgesproken, missiebusjes door hem geplaatst, inzamelingen door hem gehouden, mededeelingen aan de pers door hem gedaan, tentoonstellingen door hem georganiseerd, begunstigd of geleid, welke arbeid nog gaat bekroond worden door het Internationaal Missie-Congres in September te Utrecht te houden, en waarvan ook weer Mgr. Smit de ziel en groote stuwkracht is. 't Was dan ook ondergeteekende een innige voldoening bij de laatste reis van Mgr. Smit naar Rome te kunnen constateeren,

met hoeveel waardeering de Missie-actie van Mgr. Smit door Kardinaal v. Rossum, door Kardinaal Laurenti, door Mgr. Fumasoni Biondi en andere Hoogwaardigheidsbekleeders werd opgenomen en op prijs gesteld.

Nog slechts weinige maanden zal Nederland kunnen genieten van den rusteloozen missie-ijver van Mgr. Smit. Op nog menige plaats zal zijn stem om steun waarschijnlijk weerklinken. Moge zij overal in de harten den weerklank vinden, dien zij verdient. Wij voegen daarbij den wensch, dat Noorwegen en Spitsbergen weldra de rijkste vruchten mogen plukken van den ijver en de wetenschap van Mgr. Smit. Dat zijne missie eene moeilijke is, moge blijken uit het kleine getal geloovigen en de onmetelijke uitgestrektheid van zijn vicariaat, waar armoede, koude en duisternis het missiewerk bemoeilijken, maar niet zullen verhinderen, dat het licht zal opgaan over Noorwegen en Spitsbergen, zooals het zoo zinrijk wordt gezegd in het wapen, dat Mgr. Smit zich gekozen heeft: Een rijzende, stralende zon, die van achter de bergen te voorschijn komt, met de leuze: *Spero lucem* (Ik verwacht het licht).

Ten slotte een kleine historische, misschien legendarische afwijking.

De H. Thomas van Aquine, kwam eens bij Paus Ubanus VI, die juist bezig was goudstukken te tellen. „Ge ziet wel, Broeder Thomas", zei de Paus, „de tijden van het *argentum et aurum non est mihi* (zilver en goud heb ik niet) zijn voorbij!" Waarop Thomas zeer snedig antwoordde: „Jammer genoeg, H. Vader, want nu zijn ook de tijden voorbij van: *Surge et ambula* (Sta op en wandel). De H. Thomas stelt hier als Conditio *sine qua non*, dat voor het opwekken en doen wandelen van een lamme noodig is, te kunnen zeggen: *Argentum et aurum non est mihi.*

In dit opzicht wenschen wij Mgr. Smit geluk. Wij hebben hem op honderd plaatsen, in alle toonaarden hooren herhalen: zilver en goud heb ik niet, zoodat de hoop gewettigd is, dat hij met volle recht tot Noorwegen zal kunnen zeggen: „In den naam van Jezus Christus van Nazareth, sta op en wandel. Sta op, mijn Noorwegen, dat zoovele eeuwen hebt neer gelegen, verlamd door ketterij en ongeloof richt u op en wandel in het licht der eenige, onvergankelijke waarheid. Werp weg de krukken, waarop gij tot nu toe steundet, en stel uw hoop op de

eenige draagster der waarheid, de eenige, die u gelukkig kan maken gelijk gij het waart in de dagen van St. Olav!

Dat moge geven God, en de H. Olav, wiens naam de nieuwe Vicarius Apostolicus heeft aangenomen, als een teeken zijner toegenegenheid en liefde voor de hem toevertrouwde kudde.

C. J. ZWIJSEN, pr.

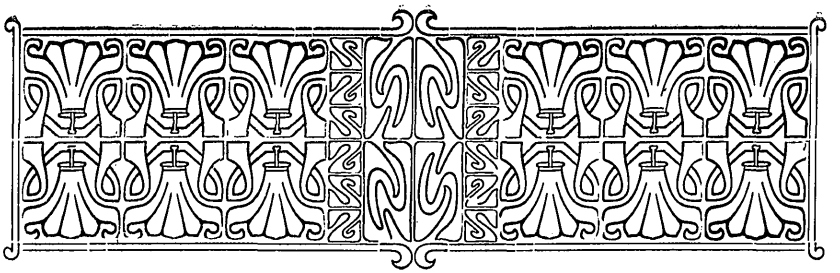

Vereenigingen en Tijdschriften
in verband met onze Koloniale Missiën.

Indische Missie-Vereeniging.

Beschermheer: Z. Emin. Kard. W. M. van Rossum.

HOOFDBESTUUR.

I. AARTSBISDOM UTRECHT.

Mr. Dr. D. A. P. N. Koolen, Voorzitter 2de Kamer S. G., Utrecht.

Jhr. Mr. J. W. M. Bosch van Oud-Amelisweerd, Lid der 1ste Kamer S. G., Utrecht.

Mgr. Dr. A. C. M. Schaepman, President Groot Seminarie, Rijsenburg bij Driebergen.

R. D. van Breda, Ord. Praed., Provinciaal, Huissen bij Arnhem.

II. BISDOM HAARLEM.

A. C. A. van Vuuren, Lid 2de Kamer S. G., Den Haag.

Mr. Th. C. Gonsalves, Den Haag.

Mgr. A. J. Holiërhoek, Pastoor, Amsterdam.
Mr. Dr. Ch. Raaijmakers S. J., Provinciaal, Da Costastraat 44, Den Haag.
J. Kronenburg, C.s.s^{i}.R, Provinciaal, Keizersgracht 218, A'dam.

III. BISDOM 's-HERTOGENBOSCH.

Jhr. P. J. J. S. M. v. d. Does de Willebois, Lid der 1ste Kamer S. G., *Onder-Voorzitter*, 's-Hertogenbosch.
Dr. J. G. C. Vriens, *Voorzitter*, Nijmegen.
C. J. Zwijsen, Rector, Coudewater, Rosmalen.
P. Stanislaus O. C., Provinciaal, 's-Hertogenbosch.
Dr. M. Nijsters, M.s.s^{i}.C., Provinciaal, Bredascheweg, Tilburg.

IV. BISDOM BREDA.

Mr. Dr. W. G. A. van Sonsbeeck, Burgemeester, Breda.
Ernest Laane, *Penningmeester*, Bergen-op-Zoom.
J. A. M. J. Laane, Pastoor, Oosteind.
Dr. M. J. Geurts, S. V. D., Rector, Teteringen.

V. BISDOM ROERMOND.

O. F. M. Haffmans, Lid der 1ste Kamer S. G., Helden.
J. L. Th. Sanders, Burgemeester, *2de Secretaris*, Roermond.
Mgr. M. J. D. Claessens, Oud-Missionaris N.-I., *Secretaris*, Sittard.

DIOCESAANBESTUREN.

I. AARTSBISDOM UTRECHT.

Mgr. Dr. A. C. M. Schaepman, Rijsenburg, Voorzitter.
Jhr. Mr. J. W. M. Bosch van Oud-Amelisweerd, Kr. Nieuwe Gracht 22, Utrecht.
Mr. Dr. D. A. P. N. Koolen, Drift 8, Utrecht.
* H. van Thiel S. J., Pastorie Abstederdijk, Utrecht.
* P. Binkhorst, Ord. Praed., Pastorie Hoogstraat 382, Rotterdam.
* P. Mansuetus, Ord. Cap., Babberich (Gelderland).
* H. van Mierlo, M.s.s^{i}.C., Arnhem.
Ir. C. J. Witteveen, Oorsprong Park 6, Utrecht, Penningmeester.

* Als vertegenwoordigers der H. E. Paters Provincialen.

J. H. G. Jansen, Pastoor O. L. Vr. Kerk, Biltstraat Utrecht, Secretaris.

II. BISDOM HAARLEM.

A. C. A. van Vuuren, Kon. Emmakade 169, Den Haag.
Mr. Th. C. Gonsalves, Buitenhof 48a, Den Haag.
Mgr. A. J. Holiërhoek, Keizersgracht 148, Amsterdam.
* H. Kitselaar S. J., Hobbemakade, Amsterdam.
* J. Vola, C.s.s^{i}.R., Keizergracht 218, Amsterdam.
* L. Verwilst, Ord. Praed., Hoogstraat 382, Rotterdam.
* P. Robertus, Ord. Cap., Lijnbaangracht 48, Amsterdam.
W. Bronkhorst, van Boetzelaerlaan 147, Den Haag, Voorzitter.
Ir. L. J. M. Feber, van der Eijndestraat 2, Den Haag, Penningm.
J. A. Monod de Froideville, v. Brakelstraat 111, Den Haag, Secretaris.

III. BISDOM 's-HERTOGENBOSCH.

Jhr. P. J. J. S. M. v. d. Does de Willebois, 's-Hertogenbosch, Voorzitter.
Dr. J. G. C. Vriens, Parkweg 124, Nijmegen.
C. J. Zwijsen, Rector, Coudewater, Rosmalen.
* P. Anastasius O. M. C., Procurator der Missiën, te Tilburg.
* A. van Croonenburg M.s.s^{mi}.C., Missiehuis Bredascheweg, Tilburg, Secretaris.
* Th. van Hout S. J., Molenstraat, Nijmegen.
* P. Pubben C.s.s^{mi}.C. St. Jozefstr., 's-Hertogenbosch.
* G. Wolsky O. P., Huissen bij Arnhem.
Mr. Dr. Aug. van Rijckevorsel, 's-Hertogenbosch.
Arn. v. Thiel-Coovels, Mierloscheweg, Helmond.
J. B. Timmermans, Hoekeinde 240, Waalwijk.
A. Verdijk, Burgemeester, Eindhoven.
J. B. Vesters, 's-Hertogenbosch.
Mr. J. H. M. van Roosmalen, Kerkstraat, 's-Hertogenbosch.
Dr. Ir. Jos. Schmutzer, Leuven.

IV. BISDOM BREDA.

Mr. Dr. W. G. A. van Sonsbeeck, Breda, Voorzitter.
Ernest Laane, Bergen-op-Zoom, Penningmeester.

---

* Als vertegenwoordigers der H. E. Paters Provincialen.

J. A. M. J. Laane, Pastoor, Oosteind.
* Dr. M. J. Geurts S. V. D., Teteringen.
* A. Müller S. J., Oudenbosch.
* P. Philoppona C.s.s^{i}.R., Roosendaal.
* P. Tarcisius Ord. Cap., Langeweg bij Breda.
* J. H. Jos. Viegen M. S. C., Missiehuis, Tilburg, Secretaris.
* M. Wennekendonk Ord. Praed., Langenboom.
Mgr. J. M. van Oers, Vicaris-Generaal, Breda.
A. G. J. Fruijtier, Pastoor, Boschkapelle, Zeeland.
Mr. E. Baron Speijart van Woerden, Breda.
Herman Verheijen-Bressers, Dongen.
Br. Willebrord, Oudenbosch.
S. P. de Wit, Deken en Pastoor, Steenbergen.

V. BISDOM ROERMOND.

O. F. M. Haffmans, Helden, Voorzitter.
J. L. Th. Sanders, Roermond.
Mgr. M. J. D. Claessens, Sittard.
* Jos. Frencken S. J., Tongerschestraat 53, Maastricht.
* M. Wennekendonk Orde Praed., Langenboom.
* P. M. A. Tissot van Patot C.s.s^{i}.R., Wittem.
* P. Tillemans M.s.s^{i}.C., Sittard, Secretaris.
R. D. C. A. Russel, Kapelaan St. Mathias, Maastricht.
Mr. W. F. W. Kolkman, Weert.
Mr. J. Walter, Roermond, Penningmeester.

Gevestigd te Tilburg, opgericht 9 Sept. 1912, goedgekeurd door het Doorluchtig Episcopaat en bij Koninklijk Besluit (gewijzigd) van 4 Sept. 1920 N^{0}. 50.

Doel: Het verleenen van steun aan de beschaving van de inheemsche bewoners der koloniën door bekeering tot het Christendom.

Lid der I. M.-V. kunnen zijn Roomsch-Katholieken, die een jaarlijksche contributie van tenminste f. 2.50 of tenminste f. 50.— in eens betalen. Zij ontvangen daarvoor het orgaan „Onze Missiën in Oost- en West-Indië, Koloniaal Missie-Tijdschrift, dat tweemaandelijks verschijnt, gratis. Voor niet-leden is het tijdschrift verkrijgbaar à f. 0.75 per aflevering of f. 2.50 per jaargang, bij vooruitbetaling.

* Als vertegenwoordigers der H. E. Paters Provincialen.

DAGELIJKSCH BESTUUR.

Dr. J. G. C. Vriens, Voorzitter, Nijmegen; Mgr. M. J. D. Claessens, Secretaris, Sittard; Ernest Laane, Penningmeester, Bergen-op-Zoom.

ONZE MISSIËN IN OOST- EN WEST-INDIË.
KOLONIAAL MISSIE-TIJDSCHRIFT
VAN DE INDISCHE MISSIE-VEREENIGING.

Redactie:

de Propaganda-Commissie der Indische Missie-Vereeniging:
Dr. J. G. C. Vriens, Nijmegen.
Mgr. M. J. D. Claessens, Sittard.
C. J. Zwijsen, Rector, Coudewater, Rosmalen.

Vaste medewerkers der Redactie:

M. Wennekendonk O. P., te Langenboom (L.)
P. Tarcisius O. M. C., Langeweg.
J. Mulders S. J., Aalbeek bij Maastricht.
P. M. A. Tissot van Patot C.s.s^{mi}.R., Wittem (L.)
B. J. J. Visser M s.s^{i}.C., Tilburg.
Mr. M. J. Geurts S. V. D., Rector, Teteringen.

Redactie- en Administratie-adres:

Mgr. M. J. D. Claessens, Putstraat 63, Sittard.

Commissie voor de Tentoonstellingen.

J. Vola C.s.s.R., Keizersgracht 218, Amsterdam.
A. van Croonenburg M.s.s.C., Tilburg, Missiehuis, Bredascheweg.
W. Keller S. J., Stijn Buijsstraat 11, Nijmegen.
M. Wennekendonk O. P., Langenboom.
G. van Velzen S. V. D., Uden.
P. Bavo O. C., Tilburg.

BESTUREN DER AFDEELINGEN.

's-HERTOGENBOSCH.

J. H. H. M. Adelmeijer, Plebaan, Voorzitter.
Mr. F. Teulings, Secretaris.
Fr. Rouppe van der Voort, Penningmeester.

's-GRAVENHAGE.

. . . . . Voorzitter.
W. Bronkhorst, Secretaris-Penningmeester.

LEIDEN.

A. J. J. Leusen, Pastoor.

NIJMEGEN.

H. A. Kolkman O. P. Voorzitter.
Ir. A. E. v. Arcken, Secretaris.
Mej. M. Broekhoven, Penningmeesteresse.
Th. van Hout S. J.
D. v. d. Geest O. P.

AMSTERDAM.

Mr. R. Romme, Wanningstraat 15, Voorzitter.
Mej. J. Heijmeijer, Secretaresse, Bloemgracht 20.
Mej. C. Damen, Penningmeesteresse.
Dr. Al. Slijpen S. J.
Th. Boonekamp, Kap., Vice-Pres. St. Josephs Gezellenv.
Drs P. v. Hasselt.
J. Cohen, afgevaardigde.

ROTTERDAM.

. . . . . Voorzitter.
A. H. J. Vaal S. J.
J. C. Schiphorst, Kap.
Mej. D. van der Lugt.
F. L. Nivard.
H. L. M. Sutorius.
K. J. Okon.

Het St. Melania-Werk.

Gevestigd te Tilburg.

Doel: De katholieke vorming van de Inlandsche vrouw voor huisgezin en maatschappij in onze koloniën te bevorderen.

Bestuur: Mevr. W. Brom-Struick, Presidente; Mevr. E. v. d. Velden-v. d. Ven, Secretaresse, Guyotstraat 5, Nijmegen; Mevr. J. v. Arcken-Couvreur, Penningmeesteresse.

Het St. Melania-Werk is als Liefdewerk aangesloten bij de Ind. Missie-Vereeniging.

Vereeniging van Oost- en West-Indische Katholieken in Nederland.

Gevestigd te 's-Gravenhage, opgericht 20 Januari 1918.

Doel: in overeenstemming met de Katholieke beginselen 1°. mede te werken aan de ontwikkeling en bloei van onze koloniën; 2°. den band tusschen deze en het Moederland hechter te maken.

Zij tracht dit doel te bereiken langs wettigen weg en wel door:

1°. het in studie nemen van en het adviseeren in sociale, economische en politieke aangelegenheden, welke onze koloniën betreffen;

2°. met woord en geschrift belangstelling voor onze koloniën te wekken;

3°. hen, die uit de koloniën in Nederland komen of derwaarts gaan, desgewenscht, met raad en daad bij te staan;

4°. andere wettige middelen, die aan dit doel bevorderlijk kunnen zijn.

Lid van de vereeniging kunnen worden katholieken, die in Oost- of West-Indië vertoefd hebben, benevens zij, die in onze koloniën belang stellen; contributie minstens f. 2.50 per jaar.

BESTUUR.

Mr. W. J. M. Brantjes van Rijn, Voorzitter, Nijmegen.

A. H. Boekraad, Secr.-Penningmeester, Leiden, Warmonderweg 12.

J. A. Monod de Froideville, wd. Secretaris, den Haag.
Mgr. M. J. D. Claessens, Ondervoorzitter, Sittard.
Jos. Frencken S. J., Geest. Adviseur, Maastricht.
Mevr. M. Bleckmann-Hoogenstraaten, Nijmegen.
H. Baumann, Arnhem.
F. T. van der Maden, Den Haag.
H. van der Schrieck, Rotterdam.
Dr. J. G. C. Vriens, Nijmegen.

Katholiek Indisch Bureau.

Directeur: J. A. Monod de Froideville, van Brakelstraat 111, Den Haag.

Priester Missie-Bond.

Z. D. H. Mgr. H. van de Wetering, Aartsbisschop van Utrecht, President.
Mgr. A. Hermus, Algemeen Secretaris, St. Michiels-Gestel.
Z. E. Ant. de Wit, Algemeen Penningmeester, Arnhem.

SECRETARISSEN DER DIOCESANE MISSIE-COMITÉ'S.

Voor Utrecht: Kapelaan Ant. de Wit, Arnhem.
„ Breda: Pastoor A. G. F. Fruijtier, Bosch-Capelle (Z. Vl.)
„ Haarlem: Prof. J. P. Verhaar, Seminarie, Warmond.
„ 's-Bosch: Mgr. A. Hermus, Doofst. Inst. St. Michiels-Gestel.
„ Roermond: Prof. Dr. G. Lemmens, Gr. Sem., Roermond.

Associatie ter bevordering van het onderwijs der Katholieke Jeugd, bijzonder voor de behoeftigen, in de Nederl. Overzeesche Bezittingen.

Het Hoofdbestuur bestaat uit:
Mevrouw A. v. Ogtrop-Hanlo, 280 Heerengr., Presidente en Penningmeesteresse; Mevrouw S. Blaisse-Smithuijsen, 314 Heerengracht, Secretaresse; Mevrouw J. Westerwoudt-Everardt; Mevrouw

H. van Cranenburgh-Hüffer; Mevrouw M. van Sonsbeeck-Haffner; Mevrouw R. Regout-Westerwoudt; Rector G. C. de Wolf, pr. Directeur. Allen te Amsterdam.

Amsterdamsche R. K. Studenten-Missie-actie.

De A. R. K. S. M. A. is een sectie der Studenten-Congregatie B. M. Virginis Boni Concilii.

Doel: Het steunen van het Missiewerk (Uitwendige Missie) in den uitgebreidsten zin, en het stichten van een R. K. Indisch Studiefonds (bij voorkeur Universitaire opleiding van R. K. Indiërs, vooral Javanen).

Er bestaat een onderafdeeling, die speciaal de „Medische Missie" bestudeert en steunt, o. a. van 10 Oct. tot 3 Dec. 1921 te Amsterdam, met medewerking van de Geneeskundige Faculteit der Amsterdamsche Universiteit en eminente Artsen, een „beknopten medischen cursus voor Missionarissen" organiseerde, actie voert tot oprichting en instandhouding van missiehospitalen in Ned. Oost- en West-Indië enz.

De vereeniging is Koninkl. goedgekeurd.

Bestuur: Drs. P. van Hasselt, voorzitter; J. Cohen, Secretaris; R. P. A. Gielen, S. J. Moderator.

Secretariaat: Heerengracht 415, Amsterdam, in het Gebouw Geloof & Wetenschap, waar tevens een kleine Missiebibliotheek en Missie- en Zendingsperiodieken zijn.

Studenten-Missieclub te Delft.

Bestaat uit drie afdeelingen.

De eerste afd. is die van het Leekenapostolaat; de tweede afdeeling is de Missieclub in engeren zin, vooral voor indirecte Missie-actie en omvat alle Missiegebieden, behalve de missie in ons vaderland, die ondergebracht is bij de eerste afdeeling, en behalve ook de Missieactie met betrekking tot onze koloniën, daar deze behoort bij de derde afdeeling. Deze derde afd. houdt zich ook met sociale koloniale onderwerpen bezig en heet daarom de Kath. Indische Club (K. I. C.)

Boven de drie afdeelingen staat een centraal bestuur, bestaande uit een voorzitter en de drie afdeelingsvoorzitters. Voorzitter van het centraal bestuur F. Karthaus te Delft; Secretaris J. van Baren te Delft.

Interacademiale Missieclub.

J. Cohen, Voorzitter.
Fr. L. Teepe, O. F. M., Secretaris, Burgwal 20, Delft.

R. K. Artsenvereeniging.

Voorzitter: Dr. L. van Romunde te Utrecht.
Secretaris: Dr. W. Bronkhorst te Apeldoorn.

R. K. Apothekers-Assistentenvereeniging.

Mej. D. Nelissen, Brouwersgracht 68, Amsterdam.

Bond van R. K. Ziekenverpleegsters.

Hoofdbestuur: Pres. Dr. H. J. Damen, Prinsengracht 1019a Amsterdam; Secr. Mr. G. Claessens, Vondelstraat 76; Penningm. Mevr. J. van Lent-van der Schrieck, Theresiastraat 95, Den Haag; Mevr. Peters-Kalff, Adj. directrice Vroedvrouwenschool, Heerlen; Zuster C. Veltman, Beeklaan 306, Den Haag; Zuster Schellenberg, Hoofdverpl. Maasoord bij Rotterdam; Zuster A. Jansen, Heerengracht Amsterdam.

Zuster A. Tilman, Vughterdijk 24 's-Hertogenbosch, heeft zich bereid verklaard inlichtingen omtrent Indië te verschaffen aan R. K. Ziekenverpleegsters.

Ziekenhuizen in Oost-Indië.

Batavia: R. K. Ziekenhuis van den H. Carolus Borromaeus.
Bandoeng: R. K. Ziekenhuis „ „ „ „ „
Ziekenhuis te Singkawang (Borneo).
Hulpziekenhuis te Tomohon (Celebes).
Semarang en Soerabaja: Ziekenhuizen in wording.
Moentilan, Midden-Java: Een ziekenhuis voor Inlanders in wording.
Leprozerie te Singkawang.

Ziekenhuizen in West-Indië.

Ziekenhuis te Paramaribo (Suriname).
Ziekenhuis te Willemstad (Curaçao).
Ziekenhuis op St. Martin.
Leprozerie te Paramaribo.
„ „ Willemstad.

Missie-Tijdschriften van de in onze koloniën missioneerende Orden en Congregaties der E.E. P.P.

Sociëteit van Jesus, Apostolisch Vicariaat van Batavia, *St. Claverbond*, maandblad, Stijn Buijsstraat 11, Nijmegen.

Capucijnen, Apost. Vicariaat van Borneo en Apost. Prefectuur van Sumatra, *Zondagsblad voor het Katholiek Huisgezin*, uitg. Drukkerij „Helmond" te Helmond.

Missionarissen van het H. Hart, Apost. Vicariaat v. Ned. Nieuw-Guinea en Apost. Prefectuur van Celebes, *Annalen van O. L. Vrouw van het H. Hart*, maandblad, Missiehuis te Tilburg.

Gezelschap van het Goddelijk Woord, Apost. Vicariaat der Kleine Soenda-eilanden, maandschrift *De Katholieke Missiën*, Missiehuis St. Willibrordus te Uden.

Redemptoristen, Apost. Vicariaat van Suriname, driemaandelijksch tijdschrift *Het Hofbauers Liefdewerk*, uitg. M. Waterreus, Roermond en de *De Volksmissionaris*, Admin. Kapel in 't Zand, Roermond.

Dominicanen, Apost. Vicariaat van Curaçao, maandschrift *De Rozenkrans*, Zwolle.

Lectuur voor de leden van den St. Dominicus Penning.

Centrale Raad der Nederlandsch-Indische Katholieke Sociale Bonden te Batavia.

Pastoor J. J. H. M. van Rijckevorsel S. J., Geestel. Adviseur, Batavia.
Mr. A. A. van Schuijlenburch, Voorzitter, Batavia.
W. G. van Seggelen, Secretaris, Buitenzorg.
H. Schloemer, Penningmeester, Semarang.
Gemachtigde van den Centr. Raad in Nederland: J. A. Monod de Froideville, van Brakelstraat 111, Den Haag.

Er zijn Kath. Sociale Bonden te Batavia, Semarang, Soerabaja, Buitenzorg, Djokja, Magelang, Bandoeng en te Medan (O. K. v. Sumatra).

Orgaan van den Centr. Raad der N. I. Kath. Sociale Bonden: „Sociaal Leven en Streven", Hoofdredacteur: J. J. A. de Groot te Bandoeng.

Vereeniging „Missiehuis"

gevestigd te Tilburg, laatstelijk goedgekeurd bij Kon. Besluit d.d. 19 Juni 1912 n⁰. 64.

SURINAME.

Rechtspersoonlijkheid:
Vereeniging: „Het Hofbauer-Liefdewerk".

Goedgek. bij K. B. van 7 Juni 1921, N⁰. 67. (Zie Bijv. tot de Ned. St. Crt. v. Vrijdag 15 en Zaterdag 16 Juli '21, N⁰. 136).

De vereeniging, aangegaan voor den tijd van 29 j. en 11 mnd., aanvangende met den dag harer oprichting *15 Oct. '20*, is gevestigd te Amsterdam Keizersgr. 218.

Scholen.

Personeel:

E. E. *Fraters* van O. L. Vrouw Moeder van Barmhartigheid te Tilburg.

E. E. *Zusters* Poenitenten Recollectinen van de Onbevl. Ontvangenis (Franciscanessen) van Roosendaal.

De E. E. *Fraters* besturen 1 Mulo-school en 3 scholen van L. O.

De E. E. *Zusters* 1 Normaalschool voor onderwijzeressen, 1 Mulo, 6 scholen voor L. O. en 6 Bewaarscholen.

Daarenboven staan onder onmiddellijk bestuur der Paters Redemptoristen 5 scholen voor L. O. en zijn er nog 5 districts-scholen onder leiding van Leeken-onderwijzers(essen).

N. B. Uitvoerige opgave in Jaarboek van Onderwijs en Opvoeding der R. K. Jeugd in Nederland en Koloniën, A° 1921, pag. 691.

Werken van Liefdadigheid.

a. **Weezen.**

St. Josefsweeshuis voor jongens, onder leiding der Fraters van Tilburg.

Meisjesweeshuis onder leiding der Zusters Franciscanessen van Roosendaal.

Beiden te Paramaribo.

b. **Melaatschen.**

St. Gerardus Majella-Stichting te Paramaribo. Verpleging: E. E. Zusters van O. L. Vr. Moeder van Barmhartigheid te Tilburg.

c. **Ziekenverpleging.**

R. K. Ziekenhuis „St. Vincentius à Paulo te Paramaribo (voor *alle* gezindten). Verpleging: Zusters v. Tilburg als boven.

d. **Armenzorg.**

*St. Elisabeths*vereeniging te Paramaribo (verstrekken van kleeding aan armen).

Sociale Werken.

a. **Spaarvereeniging** „St. Gerardus Majella".

Doel: Geldverkwisting der katholieke Inlanders tegengaan.

b. **Patronaten.**

a) St. Aloysius-Patronaat voor jongens te Paramaribo met herhalingsonderwijs.
Idem voor jongens te Corónie en te Nickérie.
b) Maria-Patronaat voor meisjes te Paramaribo met herhalingsonderwijs.
Idem voor meisjes te Corónie en te Nickérie.

c) **R. K. Sociale cursus** met volksbibliotheek te Paramaribo.

d) **Hoedenvlechtschool** voor meisjes te Paramaribo.

PERS.

1) R. K. Nieuwsblad „*De Surinamer*", verschijnt 2 maal per week.
Hoofdredacteur: A. Verheggen C.s.s.R.

2) Weekblad „*De Katholieke Waarschuwer*", met Apologetische strekking.

CURAÇAO.

PERS.

a) „*Amigoe di Curaçao*", weekblad voor de Curaçaosche eilanden (wordt geschreven in het Hollandsch. Abonnementsprijs voor het Buitenland f. 10.—).
b) „*La Cruz*", weekblad wordt geschreven in het Papiamentsch, Curaçaosche volkstaal.

Wettelijke benaming der St. Dominicusstichting.

„Sint Dominicus-Stichting, gevestigd te Huissen, opgericht „den 28sten December 1894, bij notarieele acte van Mr. Walterus „Simon Josephus van Waterschoot van der Gracht te Amster„dam, en aldaar geregistreerd den 4den Januari 1895."

Hollandsche Congregatie van Zusters, op Curaçao werkzaam.

a) Zusters Poenitenten Recollectinen van de Onb. Ontvangenis te Roosendaal (N.-B.)

b) Zusters Franciscanessen te Breda.

c) Zusters Dominicanessen, Congregatie van de H. Catharina van Siënen te Voorschoten.

d) Zusters van Liefde te Schijndel.

Hollandsche Congregatie van Fraters, op Curaçao werkzaam.

Fraters van O. L. Vr. Moeder van Barmhartigheid te Tilburg.

Apost. Vicariaat van Borneo.

1. Vereeniging van Kapucijnen te Handel-Gemert.

Men voege er bij: voor de missie, of voor de missie op Ned. Borneo of Sumatra.

Deze vereeniging behoefde geen koninkl. goedkeuring harer statuten, om rechtspersoonlijkheid te verkrijgen, daar ze opgericht werd vóór de inwerkingtreding der wet van 22 April 1855 (Cf. 10e titel vh. 3e boek vh. burgerl. wetboek).

2. Vereeniging: Sint Fidelis-missiebond, gevestigd te Tilburg.

Goedkeuring: Nederl. Staatscourant Dinsdag 29 Maart 1921, N°. 60, N°. 814.

Met de Holl. Capucijnen zijn werkzaam

1. Op Ned. Borneo:

Zusters Franciscanessen van Veghel. Staties te Pontianak, Singkawang, Sedjiram, Laham, Benoea-Martinoes.

Broeders van de Onbevlekte Ontvangenis te Huijbergen (N. B.) Statie te Singkawang.

2. Op Sumatra:

Zusters van Liefde van O. L. Vr. Moeder van Barmhartigheid te Tilburg. Staties: Padang en Tandjoeng-Sakti.

Zullen zich nog bij de Holl. Capucijnen voegen op Sumatra:

Zusters Franciscanessen van Dongen.
Fraters van O. L. Vr. Moeder van Barmhartigheid te Tilburg.

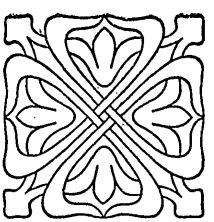

*3558-7129-MDS
5-49
CC

Aanvullingen.

Bij noot op bldz. 107. Subsidie geregeld bij Staatsblad 1918 n⁰. 453, Stbl. 1920 n⁰. 768 (beurzen).

Bij noot op bldz. 108. De subsidies zijn geregeld voor de:

Bijzondere Holl.-Indische scholen
bij Staatsblad 1913 n⁰. 524, Stbl. 1915 n⁰. 618, Stbl. 1920 n⁰. 130, Stbl. 1920 n⁰. 600.

Kosthuizen, verbonden aan onderstaande bijz. H.-I. scholen
bij Stbl. 1917 n⁰. 544.

Bijzondere Inlandsche meisjesscholen
bij Stbl. 1915 n⁰. 592, Stbl. 1915 n⁰. 619.

In afwachting van de formeele herziening der subsidieregelingen zijn krachtens Gouv. besluit van 18 April '22 n⁰. 1 bij rondschrijven van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst de subsidies voor Mulo en H.-I. scholen verhoogd.

Lijst van Giften

voor de Missiën in Oost- en West-Indië,

van 8 Juni tot 24 Augustus 1922.

Juni	12	Voor de I.M.V.	Dagschool Ursulinen, Sittard	f.	10.—
„	13	id.	N. N.	„	28,78
„	15	id.	N. N.	„	3674,02
„	17	id.	K. H. C., Amersfoort . .	„	10.—
„	20	id.	Ter eere St. Gerardus Majella, Nieuwenhagen . . .	„	22.50
„	27	id.	N. N., Oudenbosch . .	„	2.50
„	30	id.	N. N.	„	15.83
Juli	6	id.	N. N.	„	2281.52
„	8	id.	Dagschool Ursulinen, Sittard	„	10.—
„	25	id.	N. N., Oudenbosch . .	„	3.—
„	25	id.	Collecte Meerveldhoven .	„	13.55
„	25	id.	N. N.	„	2397.30
„	26	id.	C. A. M., Delft . . .	„	50.—
„	27	id.	Coöp. Ver. Ons Dag. Brood, Heerlen	„	25.—
Aug.	6	id.	Correspondentsch. Waalwijk	„	25.—
„	8	id.	Door bemiddeling van Mgr. Schaepman	„	1000.—
„	8	id.	Missiedag Deest . . .	„	200.—
„	9	id.	Th. H., Kediri (Java) . .	„	25.—
			TOTAAL	f.	9794.—

Giften voor de Indische Missiën in Oost- en West-Indië gelieve men te zenden aan de Redactie van „Onze Missiën", Putstraat N⁰. 63, Sittard, of aan den WelEd. Heer Ernest Laane, Penningmeester der Indische Missie-Vereeniging, te Bergen-op-Zoom.

SITTARD, 24 Augustus 1922.

INHOUD.

Opdracht aan Zijne Emin. Kard. W. M. van Rossum en aan het Doorluchtig Episcopaat van Nederland . Blz. V
De Indische Missie-Vereeniging, 1912 - 9 Sept. - 1922 „ XIII

Onze Koloniale Missiën.

Inleiding . . . . . „ 3
Apostolisch Vicariaat van Batavia . . . . . „ 7
Apostolisch Vicariaat van Ned. Nieuw-Guinea . . „ 19
Apostolisch Vicariaat van Ned.-Borneo . . . „ 29
Apostolische Prefectuur van Sumatra . . . . . „ 37
Apostolische Prefectuur van Celebes . . . . . „ 45
Apostolisch Vicariaat der Kleine Soenda-Eilanden . „ 76
Apostolisch Vicariaat van Suriname . . . . . „ 53
Apostolisch Vicariaat van Curaçao . . . . . „ 67

De Katholieke Kerk in hare betrekkingen tot de Regeering in Ned. Oost-Indië . . . . . „ 81
Gouvernementsbepalingen Suriname . . . . . „ 93
Gouvernementsbepalingen Curaçao . . . . . „ 100

„Dat hebben de Roomschen gedaan!" door Ir. E. A. van Arcken . . . . . „ 101
Missieactie, door W. Austermöller C.s.s.R. . . . „ 115
Verschillende Mededeelingen . . . . . „ 121
Vereenigingen en Tijdschriften in verband met onze Koloniale Missiën . . . . . „ 133
Aanvullingen . . . . . „ 149
Lijst van ingekomen giften . . . . . „ 150

IMPRIMATUR.

Ruremundae, 24 Aug. 1922.

P. GEURTS, Lib. Cens.

UNIVERSITY OF CHICAGO
19 899 819

BV 3340 Indische Missie-
.I6 Vereeniging.
1922 Onze missiën in
Oost- en West-
Indië.

12 JUL 29 '81

BV 3340 Indische Missie-
.I6 Vereeniging.
1922 Onze missiën in
Oost- en West-
Indië.

UNIVERSITY OF CHICAGO
19 899 819